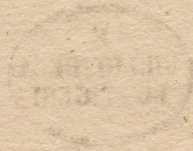

no we

©. 364.

W 150k 2232

1

COMMENTATIO
DE CAUSSIS ET AVCTORIBVS
NARRATIONVM
DE
MVTATIS FORMIS
AD ILLVSTRANDVM MAXIME ET
DIIVDICANDVM
OPVS METAMORPHOSIVM OVIDIANVM

AVCTORE
IOANNE GVILELMO LVDOVICO
MELLMANN A. M.

CLASSIVM GRAECARVM ET LATINARVM
IN GYMNASII ACADEMIAE IMPERIALIS
MOSCOVIENSIS RECTORE DESIGNATO

LIPSIAE,
Apud PAVL. GOTTH. KVMMER
1786.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

I
P
n
t
d
h
g
c
e
g
in
g
q
b
o
It
ca
O
cu
eff
die
De

Res est a nostro iudicio ac sensu aliena, et quae
mirationem facere possit, quod in *metamor-*
phosium seu rerum in alias formas mutatarum notio-
nem incidisse videmus homines, *poëtas* autem an-
tiquos adeo sibi placuisse in portentis illis exornan-
dis et frequentandis, vt *Ouidius*, ex quo maxime
hoc genus celebritatem nunc habet, non sine le-
gentium delectatione *tantum opus* harum fabularum
condere potuerit. *Eius* enim ingenio eas inuentas
esse nemo facile opinetur, qui plurimas ex iis in
graecis quoque scriptoribus occurrere atque etiam
inter hos commemoratos esse meminerit, qui sin-
gulari industria hoc mythorum genus enarrassent;
quibus multa saltem debere *Ouidium* admodum pro-
bibile videbitur, si reputes, quo studio Romani
omnino *graecorum* scriptorum bona sua fecerint.
Itaque ad illustrandum locum in antiquitate poëti-
ca nobilem, nec non ad regendum iudicium de
Ouidiano *Metamorphosium* opere egregio et iu-
cundissimo, haud inutiliter operam me collocaturum
esse ratus, hac commentatione, quae specimen stu-
diorum meorum in litteris humanioribus *Viris*
Doctis exhibebit, illas quaestiones accuratius tra-

Standas mihi proposui: qua tandem ratione et probabilitate, seu qua arte quoue consilio, fingi aut credi potuerint rerum tam mirae in diversas naturas transformationes a); nec minus: quo studio, et quorum, quibusque temporibus, ante Ovidium et post eum, metamorphosium genus excoltum sit, ipse autem quomodo repertis usus esse videatur.

PARS PRIOR.

CAUSSAE ET ORIGINES

METAMORPHOSIVM.

Primum locum ea occupabunt, quae ad inuentiv-
nem metamorphosium eiusque causas pertinent, non
incommodo consilio praemittenda. Nam si in ce-
teris multum plerumque iuvat cum *ipsis auctoribus*
eorumque ingenio contraxisse aliquam familiarita-
tem, antequam ad eorum opera aut opiniones ac-
cedas, ea quidem utilitate in hoc argumento care-
mus, quum primi metamorphosium auctores fere
in obscuro lateant, nec de iis, nisi ipsorum fig-
mentorum cognita ratione, statuere quidquam tu-
tum sit.

Illud autem, quod nunc maxime agendum
diximus, scilicet, ut *causas atque origines metamor-
phosium* aperiamus, apparet niti recte instituta ear-
um *interpretatione*, quamquam verendum mihi esse
sentio, ne inanem et vanam nonnullis operam sus-
cepisse

a) Secutus sum auctoritatem et consilium praeceptoris aeternum
colendi, Illustris HEYNI, cuius haec verba sunt in notis
ad Apollod. III, 8, l. 657. *totum hoc genus mutatarum for-
marum singularem commentationem sibi postulat, si in caus-
as inquirere velis.*

cepisse videar, si qui de ineptiis illis cogitent, quibus *Palaephatas* et *Heraclitus* qui dicuntur aliique veteres et recentiores *b)* hanc quoque mythologiae antiquae partem implerunt. At sequenda tantum est, quam melioribus exemplis edocti sumus, sanior in hoc genere ratio, ut ne alienissima quaeque tenaci proposito ad vnum quasi modulum eandemque formulam v. c. ad historica facta aut allegorias detorquenda esse censeamus; ut contra quae eodem saepe mytho confusa continentur denuo seiungere et ad suum quodque genus reuocare conemur: ita enim spes saltem est, de metamorphosis etiam accuratius quaedam constitui posse, minime vero dubium, hanc accuratiorem cognitionem ad iudicium de toto hoc genere summae utilitatis futuram esse.

Ne vero statim interpretatione ipsarum metamorphosium distrahi obruamur rerum copia, uniuerse quaedam de *totius generis originibus* monenda sunt, quae rectiori cum iudicio de singulis statuere nos docebunt. Quemadmodum igitur multa *rerum physicarum phantasmata* vere mutatae formae varietatem oculis conspiciendam praebent, ita haec illam *metamorphosium notionem* primum animis informasse putanda sunt. Praeter eas autem transformationes, quae iure ita dicuntur, ceteras aut *error* hominum aut ingeniosus *poëtarum lusus* addidit. *Error* maxime locum habuit in ipso *physico genere*, tum etiam in *philosophico*, item in *religionibus* et *superstitionibus*, ex quibus tamquam fontibus fluxisse plurimas metamorphoses ipsa exempla docebunt.

A 4

In-

b) Nota sunt quidem *Banierii* conamina in fabulis Ouidianis illustrandis, nec tamen actum putabant nos egisse ii, qui harum rerum intelligentes sunt.

Intelligitur autem eiusmodi multa *inter plebem* nasci et vere *fidem inuenire* potuisse, praesertim quae aliqua *specie sensibus subiecta* et *metu religioso* niterentur, v. c. commenta de hominibus propter impietatem ira Deorum in bestias aut saxa mutatis; vt omnino maxima pars miraculorum inter omnes gentes metamorphosis constat. Porro *sermonem antiquum* et inde ductum *poeticum* nonnullis metamorphosis opportunitatem dedisse videbimus, quum tropice et symbolice dicta proprie intelligerentur; quam corruptelae labem veteres mythi vel ex deprauatione vulgi, qui eos sermonibus circumferret, trahere nonnunquam potuerunt. Iam vero *eadem causae* in *poeticis ingeniis* cogitandae sunt, quae data opera in fingendo notandaque rerum quavis similitudine occupata essent, vnde vel meris voculae alicuius sonis totas metamorphosis fabellas superstructas fuisse non adeo miramur. Accessit autem, quod omnes ducerentur *studio imitandi* ea quae apud alios placere et ornatui inferuire intelligerent, quo factum est, vt ad *lusus solennes* et *simili quavis occasione repetendos* abirent quoque metamorphoses; quas tandem satis iam has ob causas frequentatas et mira sua specie inter cetera mythica fragmenta eminentes, extiterunt, qui vndique collectas *si parato* a ceteris fabulis quasi *cyclo* comprehenderent. Inter hos, quem vnum satis nouimus, Ouidius, vt summa varietate suum opus distingueret, in censum metamorphosis recepit multa, quae vix inter ceteros lusus expectaueris. Ea tamen neque ab huius libelli consilio aliena videbuntur, qui ad illustrandum opus Ouidianum maxime accommodatus est.

His

His praemissis, quum adhibitis interpretandi subsidiis recensensus aliquis metamorphosium instituentus sit, ad *certas classes* redigere eas placet, ad *communem* plurium fabularum *originem* constitutas, easque iam non summa quidem et molesta in hoc argumento subtilitate, sic tamen dabimus distinctas, ut singula exempla mutuo se lumine illustrare visa sunt. Itaque repetemus et explicabimus metamorphoses I. *ex Philosophia veteri*; II. *ex religionibus*; III. *ex rebus physicis*; IIII. *ex certorum locorum natura*; V. *ex artis operibus*; VI. *ex sermone antiquo s. poëtico et symbolico*; VII. *ex factis poëtice exornatis*; VIII. *ex crymo et ambiguitate verborum*; sectionem vltimam, IX. occupabunt *transformationes hominum in bestias, plantas, montes, ex mera imitatione et lusu poëtico* originem ducentes; quod tamen genus ex altera demum libelli parte pleniorum lucem accipiet, quae omnino tempora et auctores harum fictionum distinguere docebit.

I. *Metamorphoses ex Philosophia veteri.*

Plurimas igitur metamorphoses suppeditant *Philosophemata vltimae antiquitatis* rudiora nugisque poëticiis simillima. Eiusmodi nota quaedam ex opinionibus de omnium rerum primordiis et *elementis*; adde *Proteum* c) in omnes formas mutabilem, aquae primum omnia procreantis symbolum, et si quae aliae allegoricae metamorphoses ad mundi initia spectare videbuntur. Ceterum Ovidius, quum totum fere hoc philosophiae genus ad suum argumentum accommodari posse intelligeret, ex eo iucundissima quaeque delibavit, magis tamen ad

A 5

oble-

c) vide not. ad Georg. IV. 387.

oblectandum quam ad docendum rebus hinc inde congestis.

Celebres sunt metamorphosis fabulosa *hominum origines*. Nimirum terra homines genitos dicere ignorantiae et antiquo adeo sermone proprium; item illis, qui omnium rerum causas in aqua aut limo quodam quaerent, consentaneum erat animantium *d*) quoque genus eodem modo procreatum credere; accessit probabilitas, quae ad ipsam experientiam in quibusdam animalibus *e*) redire videbatur; accessit etiam aliquid ex artis *initiiis*, ex quo humanam speciem luto informare coepissent, vnde illae fabulae de hominibus ex terra quasi a quodam artifice effictis *f*). Alias hominum origines ostendit versus ille homericus *g*) *ἔ γάρ ἀπὸ δρυὸς ἔσσι παλαιφάτα ἐδ' ἀπὸ πέτρης*, in quo *ἀπὸ πέτρης* nescio an recte referas ad fabulam de Deucalione iactis lapidibus nouae sobolis parente facti, *ἀπὸ δρυὸς* autem ad poëticum commentum, quo feri homines arborum ramos inhabitantes nati ex iis dicerentur, vnde Virgilio *h*) *gens virum trunci et duro robore nata*. Potuit autem homericum illud vel ex prouerbiali dictione alio modo existere, vel ad ignotas fabulas accommodatius dici. Poëtis hinc alia solennia: homines ex
Cae-

d) Cel. MEINERS *Gesch. d. Wissensch.* T. I. p. 151, 707.

e) cf. infra S. III.

f) Ovid. *M.* 75. Hesiod. *E.* 70.

g) Od. T. 163. cf. Hesiodi *Th.* 35. vbi v. *Intt.*

h) Aen. VIII. 315. v. ibi not. Ita et Hesiodus, Si vera est lectio, *E.* 145. *χαλκείον γένος ἐκ μελιῶν* natum dixit, vbi v. *Intt.*

Caeli *i*) sanguine nati, antiquissimi scilicet; Ouidio *k*) etiam ex sanguine gigantum propter morum similitudinem.

Rerum porro humanarum peruersam quidem sed notabilem aestimationem declarat ex Hesiodo *l*) decantata metamorphosis, quam per *quatuor secula*, quae dicuntur, terrarum orbis cum ipsis incolis subierit. Simile quid in successione Deorum, gigantum, heroum, hominum theogoniis celebrata. Sed ad illam humani generis terraeque ipsius creditam deprauationem plurimum fecit sensus malorum, quae bonis naturae mixta sunt, accedente opinione de temporibus praeteritis magnificentiore, quam valde auxit illud, quod fama res acceptae et mythis celebratae nouam et mirabilem speciem induere solebant, tota natura in melius mutata, hominibusque ad diuinam quandam speciem euectis. Deteriorem vero conditionem iris Numinum atque poenis assignare maxime homini proprium, via igitur aperta ad Prometheus *m*) eiusque crimen, ad felicius omnino seculum, quod praestantiae causa aureum dictum, pariter cum reliquis metallis comparatum, per gradus ad ferream plumbeamque ignobilitatem decreuit.

Non

i) III. HEYNE *de Theog. Hesiodi* in Commentt. Soc. Gott. a. 79 T. II. *Videtur quoque potius ad originem rerum seu hominum antiquissimam declarandam accomodatam hoc visum esse, ut eos v. c. Phaeacus dicerent ex guttulis sanguinis Caeli ortos. v. Apollon. IV. 992. et ibi Schol. Acuisium et Alcaeam laudat.*

k) Mer. v. 157.

l) Hes. E. aurea aetas 108 argentea 127. aenea 143. iam interponitur aetas heroum, 156. ferrea 174. hominum conditio futura 180 sqq.

m) Non dico ad inueniendum mythum sed ita interpretandum et adhibendum vt apud Hesiodum legitur.

Non incommode, inter alia philosophemata, quae l. XV. Met. ad Pythagoram auctorem referuntur, attigit Ouidius metempsychosin s. doctrinam de *animis humanis corpora mutantibus*. Eam vero nostra disputatio non capit, nisi quod pauca sunt illa, quae de causis certius affirmes paucorumque verborum. Sufficit autem intelligi nonnulla, quae inter rudiores homines huic opinioni fidem ac probabilitatem conciliare potuerint, ita enim subnatam esse eam aliquando, ut tot alia somnia, quaecunque tandem notionum confusione, non mirabimur. Adeoque ad uniuersum de hoc genere iudicium iuuat tenuisse, quae iusti harum rerum arbitri *n*) de ignorata mentis humanae brutorumque natura monuerunt, nec non de artibus *o*) vatium ac praestigiatorum, quibus effecerunt, ut animis ad Deos aut manes emigrasse rerumque euentus et abscondita multa didicisse viderentur. Sed periculosum est vterius sapere velle, quamquam haud difficile, iis quae v. c. de Aegyptiis ingeniosius alii aut ineptius coniecerunt nouam probabilitatem addere. Quid enim? quum ritus antiquissimus condiendi cadauera locum dedisset, ut animi aliquando redituri in sua corpora crederentur.

n) Cel. TIEDEMANN in *deutschen Museum*, Sept. 1777. p. 248. sqq. Cel. MEINERS *Geschichte aller Religionen* cap. 21. §. 8. ubi recensentur, quae etiam nunc passim inter barbaros obtinent de metempsychosi opiniones.

o) Ita graecis simili sigmento imposuit Aristaeus Proconnesius, qui in Arimaspeis suis multa mirabilia narraret, quae inter populos Scythicos et boreales animo huc locorum euagatus vidisset, *Φοιβόλαμπος γενόμενος* Herodoto. Post haec vero et alia, quae de se ipse mentis est, ceteras de eo fabulas ab aliis confictas esse non mirum. v. Herod. L. IV. 14. 15. Hesych. Miles. c. 2. alia exempla citat Weseling. ad l. c. Hæ odori.

rentur, commodiusne temporis interuallum quam migrationibus istis per totam naturam expleri potuit? Cetera ornamenta acceperunt ubi primum metempsychosis, maxime prudentium virorum studio inter graecos, ad improbitatis poenas aut purgamenta et remunerationem virtutis accommodari coepit; nec miramur in plantas adeo et arbores graecorum *p*) etiam philosophorum commento animos ablegatos esse, quum iidem plantas *q*) quoque ad animalium genus pertinere iudicauerint.

Verum, quod est accuratioris ex nostro proposito indaginis, *ex ipsa metempsychosi pythagorica, eodem consilio ad mores spectante, mutato tamen paululum genere dicendi* Doctissimo SCHNEIDERO *r*), ingeniosa coniectura, videbatur ortum duxisse cognatum genus, quod de *hominibus in bestias mutatis* narrationes quasdam complectitur. Scilicet *sacerdotes s*) arripuisse hanc opportunitatem ratione aliqua ad sensus accommodata plebem a vitiis absterrendi, ut iniustitiae et impietatis poenas et incommoda in animalibus quibusdam elucere dicerent, de quibus ex hominibus mutata forma ad hanc conditionem redactis fabulas concinnabant. Obseruatam igitur ab iis studiosius animalium naturam et accommodatae ad vitia et mores seculi exornatorum commentorum segetem in populum sparsam, quo exemplo, *quum consilium morale aliquando utilitatem habere desis-*

p) De Empedocle constat. v. Cel. MEINERS *Gesch. d. Wissensch.* I, 655, et fragm. ap. Aelianum, H. A. XII, 7.

q) Cel. MEINERS I, c. 660. sqq. Aristor. de plantis, initio.

r) Monatschrift von Gedicke und Biester 1794. März p. 197. seqq.

s) *ibid.* p. 199.

desisset, transitu facto ad meros lusus et artis ostentationem extiterint sequioris generis fabulae, quas suo loco recensimus. Iam vero quo minus praeclarae Viri Doctissimi coniecturae accedamus, illud ab animalium vita et moribus depromptum docendi generis parum nos morabitur. Nempe pro eo militat metempsychosin adhibendi modus, fabularumque, quas aesopias dicunt, similis fere, licet praestantior multis momentis, ratio, quin etiam homines comparatione ad mores instituta ex animalibus certis natos aut in ea conuersos narrare, vel ante Pythagoram non insolitum, modo quis Circes medicamina et Simonidis lusum de mulierum varia origine cogitet; neque adeo mirum erit nobis, quomodo a metempsychosi ad transformanda corpora deflexerint, quum haec ratio per singula ire sine-
ret, libertatemque faceret, notis etiam fabulis notaeque impietatis exemplis, v. c. Lycaonis, illud artificium adhibendi, quum ipsa doctrina, qua haec omnia nitebantur, non nisi in vniuersum de isto puniendi modo praeciperet. Sed haec si ostendunt quid fieri in hoc genere *potuerit*, vix tamen ulla sic statuendi necessitate credere nos iubent *vere fuisse* fabularum istarum eam celebritatem, eum usum, quem Cl. Schneiderus innuit. Leuis aliqua probabilitatis species in hoc est, quod forte mirum fuisse dicas, si hoc fingendi generis, cuius iam antiquiora essent vestigia, Pythagorei in suum usum non conuerterint. Scilicet vnicum occurrit exemplum ²⁾, quod citare non prorsus alienum sit, quum apud Aristotelem aquilae narratur senescenti rostrum ita incuruari, vt tandem fame ipsi pereundum sit, idcir-

²⁾ Citat hoc Cl. SCHNEIDER; legitur ap. Arist. H. A. IX, 32.

idcirco, quod hospitem quondam suum, antequam ex homine transformaretur, iniuria affecisset. Quo largirer addi Lycaonem *u)* illum victimis humanis infamem, qui ob crudelitatem in lupum conuersus ferebatur, quamquam variis modis aliter fabula ornata est, aliquid etiam nominis etymo tribuendum fit, nec de tempore figmenti constat. At vero intelligitur, admòdum ambiguam horum fidem esse et subleſtam in aſſerto illo, vbi non de *vna vel altera* fabella, annon morali conſilio inuenta aut adhibita fit, quæritur; quum vel in iis exemplis, quæ ad *lufum* conſicta eſſe non negaueris, *ſeuerioris propoſiti ſpecies* ſubinde extiterit, ſicut v. c. thuris arbor ex pii cuiuſdam hominis ab impiis occiſi corpore nata eſſe perhibetur; *x)* quod adeo non mirum eſt in hoc genere, ut plurimarum metamorpoſium miracula niſi ab iratis Diis, ac poenæ loco, aut propitiis, beneficii nomine inſtituta, probabiliter fingi non poſſent. Cui autem plurimum forte tribuit V. Cl. *y)* nempe quod *lufus ipſe poëticus* in hoc

a) Ovidius conſilio fere morali tractat fabulam M. r. 163 - 240. Si res alias euicla datur, addas per me licet ciconias ob pietatem erga ſeniores ſui generis in homines contertendas, et in beatorum inſulis collocandas; quamquam mihi lufus ille eſt, ſi quis alius, et forte Alexandri Myndeſii, noti rerum natural. ſcriptoris, ex quo narrat. Aelianus H. A. III. 23.

x) Geopon. XI. 17.

y) non ſatis aperte quidem ſed in his ac ſimilibus: p. 200. *Keis* Theil dieſer alten Philoſophie hat ſich länger in der griechiſchen Mythologie erhalten, als die Verwandlungen. Aber es waren nun die Dichter (antea ſacerdotes) die ſich dieſes Stoffes annahmen. Die erſte Abſicht ging frühzeitig verlohren, man behielt nur noch wegen des Wunderbaren und Schicklichen zur Poeſie dieſe Lehrart bei etc. p. 201. Aus dieſen von Prieſtern geſammelten Aehnlichkeiten und darauf gegründeten Verwandlungen entſtand eine eigene Gattung Fabeln. Die Prieſter dichteten hinzu, erfannen ohne auf Aehnlichkeiten zu merken. Neuere Dichter folgten ohne Unterſchied der alten Veberlieferung. etc.

hoc genere, ad quem pleræque animalium et arborum traditæ origines manifesto redeunt, in *prævio serio harum fabularum usu* fontes suos habeat, aut si vis argumento erit, *aliter nasci non potuerit*, hoc vereor, ut eam vim habiturum sit, quum præterea causas satis idoneas minimeque dubias continuata disputatio suis locis ostendet.

Ipsa igitur *mutatorum in bestias hominum* miracula studiosius infra persequemur, nisi quod illud unum commodissime statim subiici videtur, nonnullas ex his fabulis spectare ad *malam Superstitionem*, quæ artibus magicis ignotisque herbarum et imprecationum viribus immensam efficaciam tribuit. Huc redit, quod malignos et veneficos in eiusmodi animalia mutari vel hodie vulgus credit, quæ aut pessimi ominis *z)* habeantur, aut hominibus infesta non tam suam naturam sequi in nocendo, quam consilio ac vindicta agi videantur, quod de lupis *a)* notum. Fingi etiam multa hoc nomine potuerunt, ut illa, quæ in fabulis *Circes & Medea*, *b)* in *Apuleio* etiam occurrunt; illud quoque, quod *Scythica mulieres*, *c)* quando velint, aves fiant, *Hyperborei d)* si in Tritoniacam paludem novies se immerserint, quamquam in his fabulis ipsam fingendi occasionem ignoramus, nec nisi in univèrsum eo fecisse tenemus, quod et magicis artibus

z) De strigibus Ov. Fast. VI. 141 *suo igitur nascuntur aves, seu carmine fiunt, Naeniaque in volucres Marsa figurat anus.*

a) O. M. VII. 270. *medicinis suis Medea adhibet: in virum soliti vultus mutare forinos Ambigui profecta lupi.*

b) Aeson iuuenis factus, etc. Met. VII.

c) O. M. XV. 359.

d) *ibid.* 356. vbi v. Intt.

tibus et ignotis regionibus quaeuis miracula tribui
solenne sit. e)

II. *Metamorphoses ex religionibus.*

Sunt etiam inter metamorphoses, quibus no-
tiones quaedam *ex religionibus et rebus sacris* petitae
lucem affundant. Statimque possis prouocare ad
mysteria quaedam et teletas, si quidem eorum, quae
in his sacris tradebantur initiatis, similitudo quae-
dam intercedebat cum iis, f) quae priscam philoso-
phiam docuisse homines vidimus.

Sed videntur quoque metamorphoses quaedam
ad *saluationes sacras* in nonnullis solennibus g) vfi-
tatas pertinuisse, quibus certe multorum mythorum
ortus atque ornamenta debemus. Nam duae saltem
fabulae metamorphosis auctae ad mimos sacros
haud dubie referendae sunt. Altera quidem illa
de *Ascalapho*, h) qui apud inferos quum indicium
fecisset de malo punico Proserpinæ gustato, punien-
dus idcirco a Cerere, in bubonem mutatus fertur.
(ἀσκάλαφον ὄρνιθα, ὄτων) Cuius transformationis
quidem ortum sic satis perspiciamus, scilicet eam no-
mini deberi, quod antiquitus seruatum huic indici,
non ex illa demum metamorphosi inditum fuisse,
ex

e) Quid, si haec ipsa ex Arimaspeis Aristeae fluxerint? Saltem
haec carmina effrenatae mentiendi libidinis exemplum prae-
buerunt.

f) cf. Cel. MEINERS *Vermischte philos. Schriften* 3. T. III,
über d. Mysterien d. Alten bes. üb. d. Eleusin. Geheimnisse.
p. 301. sq. de Eleus. mai. 304. doctr. de metempsych.

g) Cel. MEINERS l. c. p. 195. p. 271. Eleus. min.

h) O. M. V. 544. sqq. et ibi nott.

ex eo probabile fit, quod eundem Ascalaphum saxo superimposito punitum legimus, *i*) quo iure etiam feriori tempore nomen, quod avem ominosam notaret, metamorphosi excogitandae putamus locum dedisse. Addenda altera fabula de *puero Cereris irrisore k*) in stellionem mutato, in qua metamorphosis vel ex confusione quadam cum priori, vel etiam ejus exemplo facta esse videtur. Scilicet notanda est in nominibus similitudo, hic puer in *ἀσκάλαβον* mutatur, ille *ἀσκάλαφος* in avem sui nominis. Illud quaeri potest, inventaene a sacerdotibus *l*) illae metamorphoses an a poetis fabulas sacras exornantibus adjectae videantur. Atticum non esse fragmentum illud de stellione, neque adeo ex sacris Eleusiniis, contendas forte ex Scholiasta Nicandri, *m*) qui *ἀσκάλαβον* s. *ἀσκαλαβώτην* attice *γαλεώτην* appellari tradidit.

Ceterum harum fabularum ratio declaratur amplius *miraculorum* omnino, quae diuinam potentiam declararent, in rebus gestis Deorum, inprimis autem Bacchi, frequentia. Nam vel hoc nomine metamorphoses mirifice placuisse non obscurum est. Sic fabulas Naxicas *n*) de Baccho ornarunt

i) sic Apollodorus I. 5. 3. sed apud eundem II. 5. liberatur Ascalaphus Herculis beneficio, et sic tandem a Cerere, ne impunus maneat, mutatur in *ώτρον*.

k) O. M. V. 451.

l) sunt etiam metamorphoses Deorum, v. c. Iouis in draconem, in recentu fabularum, quae in Eleusin. minn. dramatice representari solebant. v. Cel. MEINERS I, 1.

m) ad v. Alexiph. 128.

n) Aglaosthenes saltem in Naxicis rem exposuit, sec. Hyg. Poët. Astr. XVII. et vt eiusmodi fabb. ad certum fere locum spectare solent, haec sane ad insulam Naxum mythis bacchicis celebrem egregie accommodata est.

runt *nautae Tyrrheni* (Pelasgi) in delphinos conversi. o) Deus nimirum in insulam naui arcessendus fuit, iter portentis carere non debuit; cetera, si poëticae rationes teneas, non aliter forte finxeris, quam in hymno Homérico et apud Ovidium leguntur. Huc referenda etiam metamorphosis Minyadum in vespertilioes ob spreta sacra Bacchica. p)

Notabilius est in hoc genere non tam mirum illud quam minime plerumque probandum, graecorum studium, quo *exeritarum nationum religiones* quodammodo cum *domesticis* copulare instituerunt: quae observatio vt latissime patet, ita etiam ad rem nostram non uno modo facit. Ante omnia nota illa *Deorum mutatio in Aegypto facta* q) quum Typhonem fugerent, ex hac origine repetenda. Nam siue Aegyptios primum incesset libido, vt fastu quodam elati ex suis institutis graecas religiones ortum cepisse dicerent, seu inter graecos illam opinio obtineret, neque omnino sine causa, res etiam immutata est aliquando hac ratione, r) vt graeca numina, quum fuga in Aegyptum se recepissent, ibique varias animalium formas, vt laterent Typhonem, induerent, sub iis figuris, quae Aegypto propriae a graeca ratione abhorreere videbantur, coli

B 2

coe-

o) O. M. III. 582. sqq.

p) M. IV. initio.

q) Antoninus Liberalis 28. O. M. V. 321. sqq.

r) III. HEYNE in nott ad Apollod. I. 6. 3. *de fuga Deorum in Aegyptum ingeniosum est inuentum pro illa aetate, quum poeta meminisset ibi Deos coli formis hieroglyphicis animalium*. Banierius sine iudicio fabulam fecerat fundamentum cultus animal. ap. Aeg. refutatus in nott ad vers. Germ. sed ibi quae de aetate recentissima deque consilio commentu praecipiantur, scilicet circa Ptolemaeorum aetatem fabulam concinnatam esse vt cultus animalium a graecorum cauillatione liberaretur, omni probabilitate caret.

coepisse ingeniose et speciose iactaretur. Eodem modo et aliae religiones cum graecis conciliatae sunt; Syrorum saltem *simulacrum semipiscinum* s) ex eadem fuga initium petiisse dictum, Venere praetimore in lacum se proiciente, vnde hac forina coli patiatur. Magna autem fabularum varietas in singulis, t) nam secundum attributa Deorum, animalium etiam naturas et cultum apud Aegyptios, mutata multa et aptius a quibusdam, ab aliis ineptius, inventa sunt. Sic quum aliis Iovem interritum et Minervam quoque remansisse consentaneum videretur. Ouidio ipse *dux gregis sic Iupiter*, propter Ammonem satis ingeniose. Apud eundem non miraberis, quod *Io, u)* lunae quondam inter Argiuos symbolum, cum Ifide, quae itidem ad lunam spectaret Aegyptiis, comparata, cultu Aegyptiorum ac mutato nomine *Iris facta* esse perhibetur.

Huc spectat etiam, quod *ignotis numinibus fabulae ac fama a celebrioribus* peterentur, nominum quoque et attributorum permutatione facta, plerumque ita, vt domesticis adderentur peregrina, nunquam tamen peregrina domesticis innovata videas, vt in *Leucothea* et *Palaemone*, quae numina marina quum colerent graeci, a Phoenicibus forte accepta, *Ino Cadmi* et *Melicerta* x) ex mythis dome-

s) Ov. l. c. 331. *Pisces Venus latuit*, ad quae v. Intt. Etiam ad Syros Typhon ille maxime spectabat, Ill. HEYNE nott. ad Apollod. l. 6. 3. p. 75.

t) vide Jablonski Pantheon Aeg. V. c. 2. Ant. Lib. 28. coll. Ov. l. c.

u) M. l. 724-747. Ill. HEYNE ad Apollod. ll. 1. 3.

x) O. M. IV. 539.

medicis subiici coepere. *Britomartis Cretensium* f. Dictynna γ) aut perperam a quibusdam, qui apud se illam coli perhibebant, *pro Diana* habita est, α) aut ex *cognomine* Dianae novum numen extitit, Nympha quaedam Britomartis; eamque narrabant quidam Minois amplexus fugientem in mare se praecipitasse, exceptam tamen retibus piscatoriis (hinc eam Dictynniam vocari) deportatam esse ad plurima loca, ubi nimirum eadem esset religio, tandem apud Aeginetas, quod ibi *Ἀφαια* cognomento dicebatur, abreptam ex hominum oculis a Diana et in Dearum numerum relatum; ob quam apotheosin fabula in metamorphosis celebrari potuit. — Quum in Leuce insula, tumulo Achilleo nota, antiquitus *᾽Ορειλοχία* (*Ἀρτεμις*) coleretur, haec in *Iphigeniam* α) abiit, quam Achilli adiungere commodum videbatur.

Nota denique *Romanorum in suis religionibus cum graecis copulandis* solertia. *Quirino suo*, ut Herculi Heben Graeci coniugem dederant, *Oram* deam (*Ὠραν*) adjunxerunt, β) nomine *Herfiliae* immutato, quam forte matrimonio iunctam Romulo fuisse fama et sacra quaedam testabantur — Apud Aricinos *Virbium* γ) coli, heroem patrium, sed longaeuitate obscurum nomen, non placuit; eum

B 3 esse

- γ) Anton. Lib. 40. cf. III. HEYNEII Excursus ad Cirin,
 α) de Diana *Ἰσώρα* f. *λιμναία* Spartanorum Pausanias III. 14.
ἔσαν ἐκ Ἀρτεμιν, βριτόμαρτι δὲ.
 α) fortasse non opinione populari sed poetico tantum commento,
quod ornat fab. de Iphigenia ap. Ant. Lib. 27.
 β) III. HEYNE in Exc. VII. ad L. VII. Aen. O. M. XIV. 855
 γ) III. HEYNE Exc. VIII. ad Aen. VIII. O. M. XV. 544.

esse Hippolytum, quem forte rediuuium iam canerent Graeci, *d*) opportunum erat fingere, vel propter nomen, quod bis virum (Vir bius) adeoque vitae redditum innuere videbatur, vel propter cognatas quoque fabulas, si cogites ritum religiosum equos a Iuoco herois arcendi.

Si autem de *Diis in varias animalium hominumque formas mutatis e*) hic cogitet aliquis, pleraeque huius generis fictiones pro re nata allegorice et etymologice instituta ad lusum poëticum spectant, quas accuratius recensere superfedemus, quum quo fructu ac delectu idoneo in iis feliciter versaturi simus non appareat. Nec de *apotheoſi f*) seu mutatis in Deos heroibus multum disputare attinet; usus loquendi non simplex, inter varias causas admiratio antiquitatis ac magnorum factorum, generis originem resque patrias illustrandi studium, pessima omnium adulatio. *Glaucom, g*) deum marinum Anthedonii suum quondam popularem fuisse, hominem maris peritum, aiebant, nec tamen tot de eo fabulae impediunt, quo minus forte, vt Proteus et Neptunus, maris olim symbolum fuerit.

III. *Metamorphoses in rebus physicis.*

Novam classẽ, qua plurium metamorphosium origines copulentur, perlustrabimus eam, quae *causas físicas rerumque naturalium obseruationes*

d) cf. infra S. VII.

e) Silua exemplorum ap. Ov. M. VI. 103-126.

f) Cel. MEINERS *Geschichte aller Religionen* c. 6, inprimis §. 3. 9.

g) Ov. M. XIII. 945. Pausanias, X. 38;

nes recte praeque intellectas et institutas complectitur. In quibus pleraque quum essent satis vera quidem, sed consueta nimis et vulgaria, eo maxime artificio ab Ouidio collocata sunt, ut ceteris fidem addere viderentur, in his *Chamaeleon* versicolor *h*), *bombyces* *i*) *oua* *k*), *corallia* *l*). Majoris momenti ipsa *terrae facies mutata* *m*) continentis partibus a mari absorptis, nouis terris ex aquis mediis emergentibus, montibus subsidentibus nouisque molibus exaggeratis; flumina porro curfus et alueos mutantia, hiatibus abscondita denouoque edita in lucem *n*); fontes intermittentes, certis adeo temporum intervallis, quasi obturatis iterumque relaxatis faucibus. *o*)

Iam vero indicandae sunt origines *peruersarum opinionum*, quae partim hominum imperitorum

B 4

h) O. M. XV. 411. Arist. H. A. II. 11.

i) O. M. XV. 372.

k) ib. 385.

l) ib. 416.

m) huc referas *diluuium Deucalionem* M. I. 3. v. 244. spectat ad *Thestiam* v. Apollod. I. 7. 1. 2. Notr. p. 91. Cetera exempla sunt in oratione Pythagorae O. M. XV. De terris enalectibus v. Plin. II. f. 8. l. 1qq.

n) *Arethusa* notissimum est et absurdissimum exemplum O. M. V. 576. Videretur fabula redire ad nomen commune fontis Siciliae et alius cuiusdam, qui in Elide aut in Arcadia cum Alpheo coniunctus esset. De hoc vicinum locum noui in Seruianis ad Aen. III. 694. Plures fontes *Arethusae* nominati. Banierius V. X. p. 87. *phoenicium* linguam adhibet.

o) fontium intermittentium plura genera notantur. 1) qui *aestate* vel *hieme* aut fluant largius aut exsiccantur. 2) qui *cum aestu maris* intumescant et residant, omnes, ni fallor, circa littora aut in insulis, adeoque causa probabili reddenda, quam vide in *Trad. de Plino T. I. Remarques de Mr. Bouguer.* ad cap. CIII. L. II. Harduinus tamen ad II. c. 97. n. I. fontem eiusmodi notauit *Leucis* XL. a mari distantem. 3) qui *certis horarum intervallis*, singulis etiam horis, vicissitudines patiantur. Et non eodem semper impetu aquas fluere, neque in fontibus mirum; sed quod ad temporum argutias attinet, parum iis fidei tribuendum.

rum in rebus naturalibus *inscirta* extiterunt, partim studio auctorum, qui eas enarrarent mirabiliorem metamorphosium speciem adeptae sunt. Rerum autem capita quaedam, et si quid ad Ovidium propius faciet, perstrinxisse, argumento et proposito nostro sufficere posse videbitur p).

Et in hominibus quidem neque hermaphroditorum neque *mutatarum in viros mulierum* portentosa fabulosa et suspecta habuisse veteres, vel ex Plinio et Phlegonte Tralliano discas, utroque suae aetatis exemplum ceteris adiiciente q). *Iphin* adeo apud Ovidium r), qui beneficio Iſidis tandem sua potitur lanthe, non ad aliorum tantum exemplorum similitudinem confictum esse, sed, mutatis nominibus paucisque aliis, veram historiam narrari, quae apud Phaestios in Creta insula nouis quibusdam sacris caussa fuerit, ex Antonino Liberali apertius intelligitur. Num in fabulis de *Tiresia* s) similiter physica ratio spectanda sit, alii viderint, mihi saltem, ex quo nasci illae potuerint, alias non occurrit.

Vt

p) Ne tamen auctoritate carerent, quae ad meum sensum in his rebus constitueram, rogavi illustrem BECKMANNUM, ut ad seuerius iudicium ea revocaret; cuius Viri me expertum esse facilitatem, grato animo praedicandam, adſerſae eius annotationes, quibus nonnulla melius constituuntur, indicant.

q) Plinius VII. c. 4. *Ex feminis mutari in mares non est fabulosum. Ipse in Africa vidi mutatum in marem nuptiarum die L. Cofficiam sive Thysdritanum.* Phlegon *περι θαυμασιων* c. 9 -- *τετον και αυτος εδεσασαμην εν λαοδικειζ της Συρας* (tempore Traiani) vide not. Harduini ad Plin. I. c. Exemplum recentius suggerit III. BECKMANN in *Journal des Sauns* 1692. p. 373.

r) O. M. IX. 785. cf. Ant. Lib. 17. *Λεωμιπτος*.

s) O. M. III. 326.

Vt ne vero probabilitas deesset illorum opinionioni, qui *animalia ex limo* gigni crederent, ipsum adeo Nilum *r*), propter murium numerum post inundationes adauctum *u*), exempli loco citare in promptu fuit. Omnino quod in nonnullis animalibus veri propagationis modi obseruationes fugerent, ipsi Philosophi, tamquam in re explorata, miras eorum origines recensuerunt *x*). *Ranae* Ouidio generantur ex limo *y*); alias *imbribus* etiam concrescere creditae.

Quid autem, ex putredine et humoribus efferuescentibus viva corpora nasci, quamdiu ipsa experientia in minoribus saltem animalculis docere visa est? Nectamen non miramur veterum opinionem de *apibus ex cadaveribus boum* *z*) procreandis. Nam si dicas, quod speciosum est, odoribus appositis examina allici potuisse, exploratum est, apes auersari cadauera. Et sane multum abest, vt persuasum habeas hunc morem apes reparandi amissas vniquam *in usu fuisse*; quin si *error* quidem hanc opinionem vulgo

B 5

pri-

e) O. M. I. 422.

u) Diodorus Sic. init. l. I.

x) Aristot. H. A. v. 19. nascuntur animantia ex aquis et limo, ex rore in foliis, ex lignis, calore solis et vento adiuvante, ex nive adeo et igne. id. v. 15. ὄλως δὲ πάντα τὰ ὄσρα κώδη γίνεται αὐτόματα ἐν τῇ ἰλύϊ et VI. 15. ἄφραι, pisciculi, immenta multitudine aquas implentes, ἐν τῆς ἰλῦος καὶ ἐν τῆς ἄμυς.

v) O. M. XV. 375. Notum est ovula ranarum in paludibus limosis deposita excludi post tepidas pluvias, nec minus larvae tum ranarum iam perfecta metamorphosi totis agminibus ex aquis emigrant, vt vel sic imbribus nasci videantur III. BECKMANN. --- Ranis pluit; hinc Aelianus: Ἐθην βατραχῶν II. 57. Plin. X. c. 67. 86. Pleraque coeca et occulta origine proveniunt, etiam in quadrupedum genere, sicut Salamandra animal lacerti figura stellati, numquam nisi magnis imbribus proveniens et serenitate deficiens.

z) O. M. XV. 364.

primum iniecit, cetera ornamenta *poëticis studiis a)* deberi manifestum est. Monuit Illustris BECKMANN, probabile sibi fieri, quod scirent apes ex vermibus transformari, vermes autem in cadaveribus gignerentur, ex his ipsis apes fieri creditas, seu quod pleraque insecta eodem modo nasci ignorarent, seu quod eorum insectorum, quae ex cadaueribus nascerentur, figura similitudinem apium referret — Scimus praeterea Simsonem Hebraeorum ex *sceletio leonis exsiccare b)* fauos et Mella recepisse, et vel eiusmodi experientia, haud rara forte iis locis, quae apibus silvestribus abundant, sufficisse videtur ad opinionis commentum, ex ipsis cadaueribus apes excludi. Hinc miraculorum amore error multiplicatus est, vt *vespas et crabrones c)* ex equis procreari luderent, ex asinis *scarabaeos*, nam haec insecta ad apium genus accedunt, iisque adeo similis origo assignanda erat. Scarabaeus nimirum intelligendus, qui *μηρολόουθης* dicitur Aristoteli H. A. V. 18. de quo Plinius: *fodiunt ex eodem genere rutili et praegrandes scarabaei tellurem acidam fauosque paruae ac fistulosae modo spongiae medicato melle fingunt.*

Habet Ovidius tritum illud de *ursarum catulis d)* lambendo efformandis; memorat *Hyaenam e)* alternis annis sexum mutare dictam, ex eo scilicet, quod

a) Plinius XI, 20 l. 23, praecepit, cadavera seu ventres bubulos recentes cum cum sino obrui debere, et Virgil, loco omnino clauso caesum iuuenicum exponendum. Omnium ineptissime narrat Antig. Caryst. in Aegypto sepeliri boves cornibus supra terram eminentibus, quae si refeceris, euolare apum examina.

b) Iudic 14, 8. revertitur Simson ad eundem locum post annum spatium.

c) O. M. XV. 368, plin, l. c.

d) O. M. XV. 379.

quod propter formae aliquam ambiguitatem simulas atque femina videretur; *Tarandum* neglexit, quem alii *f*) omnium locorum, in quibus degat, colorem pilis induere narrant. Non habeo, quod dicam de *anguibus ex spina dorsi* hominis mortui enascentibus *g*). *Cancris* vero quod mutari in *scorpionibus* dicti sunt, ad certum genus cancrorum et scorpionum spectat: cancri quidem intelligendi, quos *παγάρες* vocabant, quod in asperis locis (*πάγους*) circa littora degerent; scorpium vero figura iis valde similis itidem in littoribus reperiebantur. Iam habes ipsam figmenti caussam. Ornamentorum varietas pro exemplo esse possit. *Nicandro* igitur cancri illi, si in terram extracti insidias piscatorum fenserint, foramina et latibulas quaerunt, inque iis moriuntur, mortuis ex corporibus scorpium fiunt. Non satis intelligi puto *Nicandri* locum *h*): τούτῳ ἀλδὸς ἐξερύεσι θελάσπρες ἐχθυβολήτες, Ἄουτια δ' ἀγρευθέντες ἐνὶ γράνῳσι ἔδυσαν Μυοδόνοις etc. nisi memineris ex *Aeliano* *i*), cancris istos muscis accentibus et sonorum suauitate ex antris suis in terram alleclis in sicco capi potuisse. Secundum *Plinium* fit metamorphosis *Sole cancri sidus transeunte*. Mirum, quomodo extiterint *Ouidiana: chelas cancro demendas, corpus sub terra occultandum, sic scorpiones enasci*

e) O. M. XV. 409. Plin. VIII. 44. error iam ab Aristotele detectus et refutatus.

f) Plin. VIII. 34. Antig. Caryst. alii. Ceruinum genus, ex quo est *Tarandus*, pro aetate pilorum colore mutat apertius; hinc *fabula* adornata. cf. illustris BECKMANNI *Comment. de animalibus Germaniae antiquae in Büschings Nachrichten von und aus Russland.*

g) O. M. XV. 389. Plin. X. 86. Antig. Caryst. 95. *Aelianus H. A. I. 51.*

h) Ther. 79j.

i) *Aelianus H. A. VI. 11.*

sci. Nam et in *chelis* Nicander similitudinem quaerit *k*): ἄλλοι δ' αὖ (σιβόρτιοι) βραβοῖσιν ἰσήμεες ἄντα παγέροις Γυῖα βαρύνονται, βορεαὶ δ' ἐσιλήμασι Χηλαὶ Ὅια τε πετραίοισιν ἐπικυρίωσι παγέροις. Scholiastes Nicandri addit, nasci etiam scorpiones ex *lignis putridis*, forte quod ibi lubenter delitescant; eodemque modo Aristoteles *l*) eos nasci dixit ex *silymbrio*, herba in littoribus *m*) frequenti; cur itidem ex crocodilis mortuis *n*) procreari crediti sint, certa vestigia non inueni. Si quis *Phoenicem o*) auem tot miraculis celebratam circumspiciat, ea primum auis *symbolicum* quid fuit; sed etiam pro *vera* aui nonnumquam vendita, ut Herodoto et Romanis quoque, notante Plinio. Aues, quae *voces* aut *colores mutant* pro tempore, Aristoteles recenset H. A. VII. 49. in his est *luscinia*, quae in Italia duplici adeo nomine insigniatur, (?) item *urupa*. De *cuculo* fabulam vel hodie vulgo probatam confuse narrat et explicat Plinius X, 6, II. multo melius Aristot-

k) Ther. 788.

l) ap. Ant. Caryst. 23.

m) quod colligo ex cap. VII. lib. de plantis. *Ocimum*, quod odoris fragrantia scorpiones ex propinquo alliceret, generare eas dictum. v. Plin. XX f. 48.

n) tradit hoc Antig. Car. ex Archelao Aegyptio, qui erat τῶν ἐν ἐπιγράμμασι τὰ παράδοξα τῶν Πτολεμαίων ἐξηγημένων. Si legas eiusdem epigramma de anguibus ex spina dorsi hominum mortuorum nascentibus servatum ab eodem Antigono, intelliges hos scriptores studiose quasi aenigmata locutos esse, quod omnino in hoc genere tenendum. Scorpiones sane ipsa *cadavera* crocodilorum non inhabitarunt, sed fort. esse *exsiccatas* eorum *exuvias*, ut omnino latebras amant.

o) O. M. XV. 391. Illustris GATTERER in altera Commentationum, quibus *Theogoniae Aegyptiorum* lucem accendit, mythi quoque de Phoenice rationes ex cyclis et periodis Aegyptiorum explicat. vide Commentatt. Soc. Gott. T. VII. a. 84. et 85. p. 52. 199.

stoteles H. A. VI. 7; scilicet colorem mutat cuculus et accipitrum cuidam generi pennis fit simillimus, neque vitur notis clamoribus, quibus facile dignoscitur, nisi certo quodam anni tempore. Aves ex nigris albae fiunt frigidis zonis Aristoteli H. A. III. 12.

In narratiuncula de Pyramo et Thisbe *morus* sanguine adpersa baccas dehinc *atras* edit, antea candidi coloris fructus proferre solita^{p)}. Sed non opus est aduocare physicam notionem de *duobus mororum generibus*; neque enim figmenti ratio sic melius constat, et valde dubium esse monet Illustris BECKMANN, an *morus baccis albis*, qua bombyces vescuntur, illis iam temporibus innotuerit. Habes analogica quaedam in coruo ^{q)}, qui ex candido ater factus dicitur poëtis, et in *fontibus amaris* Nessi demum cruore aut lutris Proetidum vitiat, Ceterum in *plantis et arboribus* eadem olim mutationes obseruatae, quibus hodie paulo plura exempla adderes. Scilicet eas cultus et soli diuersitate mutari in melius aut degenerare. et quod ars perfecerat, amittere. Sed et hoc peruersae observationis apud Aristot. de plantis c. 7. *Ἐπὶ πάλιν, ὡς ὁ σῖτος καὶ τὸ λίνον μεταβάλλονται εἰς ἕτερον εἶδος*, in *herbas* scilicet; a quo nec vulgi nunc opinio abhorret, quoniam sane *herbis fruges corrumpuntur*^{r)}. Mireris

p) O. M. IV. coll. vv. 89. 160. 165.

q) O. M. II. 541.

r) Nimirum herbae in frumento, quum sint fere plantae spontaneae et loco adsuetae, quotannis mirifice augentur, nisi remedium curam sedulo adhibueris. Eos vero ex ipso frumento degenerante oriri vetus est opinio, cui fauebat illud, quod plantarum culturarum plurimae, si quid ex cultu remittas, ad naturalem mediocritatem redeunt. III, BECKMANN.

reris recentiori etiam tempore illam litem de *mutandis frumentis* serio agitari potuisse. *Florem*, qui ter die colores mutaret, nominat Antig Carystius.

Ex *aquae* vero miraculis multa huc pertinent. Aquam mutari in *lapidem*, seu potius, lusu poëtico, bibentium uiscera lapidea reddere, quomodo dixerit Ovidius s) nemo non intelligit. *Fons Atbamaniae t)* lignum aut sarmenta et res aridas incendere dictus est. Si de naphtha cogites aquis innatante, res non satis plene tradita, nam ea *ipsa* arserit ante necesse est, quam alias res incenderet, neque enim *alimentis meris* ignium admotis naphtha incenditur, nisi forte *flammae* simul *principia* adfint, ut in face modo extincta — Mira etiam *uisa* est natura *fontis* in luco ad templum *Ammonis u)* in Africa. Interdiu enim frigidior, noctu inca-

s) M. XV. 33.

*) O. M. XV. 311. De hoc fonte equidem pronunciare quidquam non auiam: breuiter recensebo ex *Antig. Carystio*, 163. *Sotione* in *Paradoxolegion*, de flum. *Lucretio* VI. 874, 899. quibus ad iudicium forte ubi possis. Aqua ipsa fontis est perquam frigida, (*τὸ δ' ὑπὲρ αὐτὸ ἔτω θερμὸν* etc. (Sor.) *stupam* tamen admotam s. *Φρύγωνα ἢ ἄλλο τι τῶν τοιέτων* incendit, *flammamque* excitat. Saepe hoc fit *Lucretio*; et *Ovidio*, poëtice, *minimos quum luna recessit in orbes*. Aquam ipsam *arsise*, i. e. *naphtham*, non additur, sunt, quae non *admittere* videantur, maxime in *Lucretio*. *Similes* fontes sunt, quos laudat *Plinius* II. 106. in *Illyriis super fontem frigidum expansae vestes incenduntur*; et ibidem *fontis Iouis Dodoneus* facem *extinctam* incendisse, *incensam* extinctam dicitur. *Lucretius* fontem *Dodoneum* cum illo *Athamantiae* confundit, saltem *stupa* illi et *taeda eodem* fonte incenduntur.

*) O. M. XV. 309. Sic in ceteris quoque exemplis veritas eo redit, quod *Plinius* obseruat, *omnes fontes aestate quam hieme esse frigidiores*, scilicet ad sensum nostrum. Eodem spectat, quod *Herodotus* II. 68, de *crocodilo* narrat, eum noctu in aquis degere quod ea sit tepidior terra rosca et frigoribus aëris nocturnis.

luisse dicitur; caussa tamen mutationis non in ipsa aqua, sed in circumfusi aëris temperie, quaerenda, praesertim si noctes in regionibus Africae frigidissimas, aestum dierum flagrantissimum cogites. Adscititium vero in fonte illo, quod alii calidum simpliciter narrant noctu, sed die frigidum fere ad glaciem, sic Antig. Car.; alii frigidum interdum simpliciter, noctu vero feruore ebullientem, ut ipse Herodotus — Facile credimus, ubi fontes laudant variis velut *medicinis temperatos*, qui vel torporem bibentibus facerent, vel hilaritatem, adeoque, ut cum Ouidio dicam, ad ipsum animum immutandum vim habere viderentur. Verba tamen, quibus illi effectus indicantur, nimis interdum poetica. Notus *Lynceus* amnis *inebrians* vel ex Ouidio. x) *Abstemios* reddidisse bibentes *Clitorium* fontem y) legimus. Secundum *Plinium* IXXX. 13. *Eudoxus* vinum in taedium venire ait ei, qui bibat ex *Clitorio fonte* — *Theopompus* inebriari (ait) iis fontibus, quos diximus (inter quos et *Clitorius*). Adeoque quum *idem* fons et *inebriare* et *abstemios reddere* dici potuit, lusus poeticus aperte intelligitur: *abstemios reddere* aqua dicta est, quae tam amoeno esset sapore, et tam iucundam faceret hilaritatem seu ebrietatem, ut, qui assuetus ei fuerit, vino facile careret, seu nollet amplius vino uti. — Mere poetica sunt, de fonte *Anygro*, O. M. XV.

281.

x) O. M. XV. 329. aquae erant *acidulas* sec. Vitruo. VIII. 2. in *Trad. de Plin* T. I. p. 310. citantur recentiores observationes de fonte vinoso. Aliud exemplum est apud *Antigonum Caryst*. 164. si in fontem aliquem vini corylum infundas, fieri *ζυκρατον τὸ ποτόν*,

O. M. XV. 323.

281. autea dulci z), sed ex Nefsi cruore amaritudine infecto; eiusmodi autem figmenta apud Pausaniam et alios passim plura narrantur: nec minus de *Hypani*, O. M. XV. 285. qui per se boni saporis alio flumine pessimae indolis commixtus et dulcis et amarus dici poterat. v. Solinum c. XV. Poëticum et illud, quod *Salmacidis* fontem a) effeminare et emollire tradiderunt, immerita sine dubio infamia notum, quam Strabo et alii recte ad ipsos accolae conuertunt. — Quod tandem aliis in locis *nigra*, aliis *alba* pecora et armenta gigni, plerumque *constanti lege* viderent, eius rei causa vel opinione vulgari *in aquis* b) maxime quaesita est. Sic *Crathis* quoque et *Sybaris*, alter candidam aut flauam, alter nigram et crispam comam reddere crediti sunt, diuersitate ista in accolis notata.

III. *Metamorphoses ex certorum locorum natura.*

Aequae fere copiosum metamorphosium genus *ex natura ac facie certorum locorum* illustrandum est, quae quidem fingendi opportunitas, mirum, quantam vim habuerit in tota re mythica veterum, ad

- z) Sed narrant etiam de fontibus saporem subinde mutantibus, neque hoc aliquatenus mirum; sed quod addunt ex amatis fieri dulces *ter noctu et ter die*, seu *meridie et nocte media*, artem prodit, Plin. XXXI. 15. ex Iuba. II 106. Sic aqua in vinum mutata in festis Bacchi (Plin. XXXI. 1. ll. 169.) nisi figmentum est, certe fraudem sacerdotum arguit.
- 4) cf. Iatt. ad Ou. M. IV. 285. Vitruuius II, 8. ineptius causam infamiae explicat, sed quod addit, ad fontem fuisse templum *Mercurii et Veneris*, commode suppeditat occasionem fabulae de Salmacide nympha et Hermaphrodito ap. Ov. l. c.
- 5) Locorum, quae huc spectant, silvam non addo, facile et Antig. Car. Plinio et nott. VV. DD. colligendam. cf. Arist. H. A. III, 12. De Crathi v. Cluy. Ital. p. 1269. de fonte Melani in Sicilia, p. 306, Sicil. ant.

ad fabulas vel novas ex cogitandas, vel antiquas iucundius ornandas, ita ut arbor fere quaelibet paulo insignior, lapis item, multoque magis mons, specus, monumentum quodque, suas haberet significationes et narrationes adiunctas. In toto autem genere ad spectum insolitum et novum miras etiam peperisse descriptiones, promtaque in primis fuisse ingenia ad res domesticas, ipsa adeo loca patria celebranda, notum, nos igitur statim ad singula pergimus. Vix dubium est, quin in fabulis antiquissimis, quae ad *Persei expeditionem* in Africam spectant, plurima ex locorum natura prisco sermone descripta, poëtis accedentibus in mera miracula et portenta versa sint; illud etiam de *capite Medusae ἀπολιθῆντι* respexit forte tractum aliquem Africae aut montibus et petris obsitum, ut omnia in saxum mutata viderentur, aut variis monstris scatentem, quae terrorem incuterent et metu examinare dicerentur; saltem ad insulam *Seriphum saxosam* c) ingeniose mythus accommodatus est, ibique Perseus incolas lapides reddidisse traditus. Neque aliene a locorum natura confectum est, *Serpentium multitudinem ex sanguine Gorgonis* d) enatam esse;

c) Strabo X. 487. ἔτι δ' ἐστὶ πετρῶδης ἡ νῆσος ὥστε ὑπὸ τῆς Γοργόνας τῆτο παθῆναι αὐτὴν Φασιν οἱ κωμωδῶντες.

d) O. M. IV. 617. Nicander Ther. init. venenatas bestias Τητήνων ἀφ' αἵματος deriuandas putat, sed addit: si vere ita cecinit Hesiodus, Scholion notat, eiusmodi quid non legi in Hesiodo, Ἀνεσίλαος δὲ φησὶν ἐν τῷ αἵματος τῷ Τυφῶνος παντὰ τὰ δάκνοντα γενέσθαι. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῇ τῆς Ἀλεξάνδρειας κίσει ἀπὸ τῶν σαγόνων τῷ
C τῆς

esse; nec quod Ovidius, aut quis alius, invenit, Perseum, Andromeda liberata, quum elypeum, in quo esset saxificum caput, herbis marinis imposuisset, *corallia* primum indurasse,

Quaedam figmenta ex adspēctū locorum paulo *perversius adornata* metamorphosisibus *correcta* dicās. Sic *Atlas* ille poëticus, vt multa mutuatus erat ab Africae monte, in ipsum illum montem Ovidio *e*) convertitur; sic *Symplegades* denuo immobiles *f*) factae, *Ortygia* natans stabilita est, *g*) *Scylla*, monstrum antea poëtis, in saxum corriguit. *h*)

Hominum vero in *montes aut lapides transformatorum* miracula nonnunquam ad similitudinem figurae humanae redeunt. *i*) Saxum in monte *Sipylo*

τῆς Γοργόνος ἑμάτος. Imo in Argonauticis quoque IV. 15. 13. vbi Schol. addit, τὸ αὐτὸ Φησι καὶ Ἀλέξανδρος fort Alexander Myndius rerum naturalium scriptor.

e) M. IV. 655. *f*) M. XV. 338. *g*) M. XV. 338.

h) M. XIV. 37.

i) Ad haec in memoriam veniet quoque fabula de Batto in lapidem aut montem mutato. O. M. II. 705. Ex Anton Lib. 23. discimus, eam spectasse ad Messeniae montem, qui notus esset tamquam sedes quondam callidi cuiusdam hominis et fraudulenti, Βάττα σιοπιῶ ab eo dictus. In hoc igitur monte aut saxum fuit humanam forte formam referens, quod vel a plebe Battus vocari poterat, aut potius metamorphosis poëtarum ingenio deberet, ex quo primum, quod de Batti perfidia notum erat, mytho de Mercurio greges Apollinis abigente accommodari coepit. Huius enim mythi ratio indicem furti sibi postulabat. Index autem ille persona primum ficta fuit, qualis est fenex ille in hymno Homérico (εἰς ἐρμῆν) Onchesti Boeotiae collocatus; Posthac demum Battus aliis fabulis tunc insignis substitutus esse videret. An Hesiodo forte auctore, aut ante eum ab alio quodam poëta, quaeri quidem potest, quum Ant. Lib. Hesiodi quoque μεγ. Ἠοίας inter alios fabulae fontes citaverit, affirmare tamen id non licet, quoniam

pylo plorantis feminae speciem referens jam Homeri temporibus de *Niobe*, summi luctus exemplo, interpretati sunt; *k*) si quis tamen nihilominus in metaphorico dicendi genere causam metamorphoseos quaerat, equidem non repugnabo — *Mons* apud *Ambraciotas*, si Ouidio credimus, *l*) humanam formam expressit, in quem *Cragaleus* heros indigena conuersus ab Apolline fingebatur, quod in lite de imperio terrae Apollinem inter et Dianam et Herculem exorta constitutus arbiter Herculem victorem enunciauit *m*) — Scopulus in mari ad Euboam ob figuram et locum ad Herculis fabulas trahi coepit, *Lichas* *n*) appellatus — Nec minus ad certum locum spectat, quod narratur homo quidam timidus, *o*) quum, viso Hercule cum Cerbero vinculo ab inferis revertente, in specus se abderet, ibi

C 2

prae

incertum est an eos tantum auctores Anton Lib. fabulis praefecissent, qui in omnibus consentirent omnesque mythorum partes accuratius persecuti essent. Poruit adeo amicissimus GRODDECK in Commentat de *Hymnorum Homericorum reliquiis* p. 39. ingeniosa uti coniectura, videri auctorem hymni in Mercur. antiquiores fecerunt esse poetas, forte Heliodum, quod indicem quidem habeat furti a Mercurio perpetrati, sed non Battum, ut feriores.

k) H. *ω*. 614. Pausan Att. 49. se ipsum vidisse narrat Niobe⁹ saxum in monte Sipylo proxime adstanti nullam feminae figuram exhibens *ἐὶ δὲ γε πορρωτέρω γένοιο δσδακρυμῆνην δόξης ὄρῶν καὶ κατηφῆ γυναιῖνα.*

l) O. M. XIII. 713.

m) Ant. Lib. 4.

n) O. M. IX. 225.

o) O. M. X. 65. cf. Suidas in prouerbio: *δσιλότερος τῆ παρακῦπλονος*, quod ex hac fabula natum est. Ibidem monetur lapidem tunc temporis etiam conspici potuisse, quae tamen verba cum aliis quibusdam ex textu sustulit Kusterus; sine idonea enussa, ut videtur.

prae metu lapis factus esse. Erat alicubi saxum, quod figuram ex antro prospicientis hominis referret; addas forte, ut fabula cum Herculis facinore coniungeretur, ita fuisse locum comparatum, ut ibi canem Orci extractum esse commode fingi posset, quemadmodum non uno de loco, ubi antrum aliquod terraeque hiatus insignior erat, praedicari solitum legimus. *p)* — Sic rationem figmenti de *aconito* ex spuma Cerberi nato *q)* tenebis, si scias herbam virus habere praesentissimum, nasci copiose circa Heracleam in Ponto, eumque locum Herculis fabulis, Acheronte etiam fluvio, totoque adeo orco celebrem fuisse. Ignobiliores sunt fabulae de *Lethaea r)*, *Oleno s)*, *Rhodope t)* et *Haemo* in montes mutatis; omnino factum est in plurimis montibus, ut ex eorum nominibus personae quaedam harumque metamorphoses fingerentur; neque mireris, fuerunt, qui montium et fluminum origines ac mirabilia perscriberent *u)*. Insularum *Echinadam x)* ortus quidem, ex alluvione Acheloi, ad observationes physicas pertinet, fabulas tamen suas Ovidius ex situ ipso, maxime in *Perimela y)* non sine arte adornavit *z)* — *Acin* vero iuuenem, qui mutaretur in flumen Siciliae huius nominis, si poetica ratio inuenit, cetera omnia ex natura et propinquitate locorum de-

p) Pausan., 31. II, et 39. it. III. 25.

q) Antig. Caryst., 131. v. inprimis Nicandri Alexiph., 23. sqq. et ibi Schol.

r) O. M. X. 70.

s) X. 68.

t) VI. 87. et ibi inr.

u) v. Plut., de fluminibus.

x) O. M. VIII, 579.

y) ibid., 605.

z) O. M. XIII. 750-5974

desumpta sunt. Tandem in fabula de *Phaëthonte*, a) si quis ipsum in Eridanum mersum, populosque in ripa electrum sudantes meminerit, statim suspicabitur, pertinere aliquid ad certorum locorum indolem, et sane ita est, si rem accuratius expendas. Phaëthon ipse et mundus incendio in discrimen adductus ex oriente fabulam prodere videtur. Quam quum Graeci seu ita ornatam didicissent, seu ornassent ipsi, vt Phaëthon accepisse currus solares, sed imperitia ausis et caelo excidisse narraretur, illud saltem mirum non est, quod eum fulmine percussum ea in loca deturbari voluerunt, quae aestu et incendio feruere putarent; nam vt in Lemnum insulam Vulcanus decidit, quod ea flagraret ignibus subterraneis, sic Phaëthon in Eridanum merfus dicebatur, iuxta quem lacum feruidis aquis aestuare fama accepisse videntur, loco in Mirabilibus Aristotelis suffragante; b) neque hanc opinionem ex fabula demum enatam putes, calidi fontes in agro Patavino lacus Aponi nomine celebres sunt, quos innui existimat Cluverius. Iam vero aliae fabulae accesserunt. Scilicet audierant Graeci succinum, a barbaris forte aut Phoenicibus inde apportatum vbi et

C 3

ho-

a) O. M. II. 346. Plinius 37. II. hanc fabulam repetitam docet *Aeschylus*, *Philoxeno*, *Nicandro*, *Euripidi*, *Satyro*; sed quod inuentorem *Aeschylum* dicit, fallitur, modo recte Lactantius in argum. fab. *Ov. Hesiodum* laudauit. Cetera loca dabit Cluverius *Ital. ant. De Pado* cap. 33. p. 386.

b) Λίμνη πλησίον τῆς ποταμῆς ὕδωρ ἔχουσα θερμὸν, ὁσμὴ δὲ ἀπ' αὐτῆς βαρεῖα καὶ χαλεπὸς ἀποπνεῖ, καὶ ἔτε ζῶον εἶδέν πίνει ἐξ αὐτῆς ἔτε ὄρνεον ὑπερίπταται ἀλλὰ πίπτει καὶ ἀποθνήσκει. Ἔχει δὲ τὸν μὲν κύκλον σαδίων διαποσίων, τὸ δὲ ἔυρος ἕως δέκα. Iam de Phaëthonte et populis,

hodie inuenitur, colligi iuxta flumen, cuius nomen ex aliqua similitudine ad graecos sonos accommodatum in Eridanum abiit. c) Ex natura autem succini orta est opinio de resina ex arboribus stillante; δάκρυα etiam eiusmodi guttas, thuris e. g. appellari solenne. Quum autem Padus cum Eridano illo succinis nobili confunderetur (seu quod ipse primum Eridanus diceretur, nomen vero alius fluminis barbaricum simile quid sonaret, seu, ut malim, quod unum Padum in regionibus Septentrionalibus Graeci noverant), in Padum vero Phaëthon praecipitatus esse fingeretur: illae etiam arbores, quae essent in ripis Padi fundere electrum creditae sunt, quas adeo Phaëthontis lugere casum dicere inque eius sorores mutare poëtarum ingeniis facillimum; eodem modo additus frater *Cygnus* c) luctu in avem sui nominis mutatus, quod Padus oloribus frequentaretur. — Sic Aetoliae *stagnum Hyrie* d) cygnis celebratum mater Cygni cuiusdam, qui in olorem versus sit. In proximo erat Phyllii herois ἐπιχωρίσθαι monumentum, de cuius amore in puerum aliquem multae fabulae circumferebantur. Poëtis puer ille fuit Cygnus a cygnis petitus, mater ejus Hyrie ex ipso stagno facta, quo artificio duplicis metamorphoseos ornatum lucrati sunt — *Lycii quidam rustici* in ranas mutati a Latona quod sunt in fabulis, e) per

e) Equidem hoc admisi ex Clueterio. Praeter probabilitatem nihil in his rebus requiras, sed non video, quid impediat, quominus succinum antiquissimis temporibus emi potuerit circa Padum a barbaris, qui illud per manus traditum a Germaniae populis accepissent. Sic via ad Eridani usum in his fabulis expeditior.

c) O. M. II. 373.

d) Ant. Lib. 12. cf. O. M. VII. 372.

e) Ant. Lib. 35. Βασιλόγ. O. M. VI. 370.

per se videtur ad locum spectare, vbi non modo Latonae memoria celebraretur, sed etiam ranarum multitudo notabilis esset. Si Ovidium audias, ratio fabulae est expedita. Erat in medio quodam stagno ara Latonae, circumstrepentibus adeo ranis; quamquam est dubium, annon ara illa, poëtae ingenio debeatur, cuius mentio nulla fit apud Antoninum Liberalem, qui cetera ex Menecrate Xanthio, rerum Lyciarum scriptore narrat, sed tamen de certo Lyciae lacu aut fonte, *Μελίτην κρήνην* nominans. — Fabula porro jucundissima de *Philemone et Baucide* f) nisi tota conficta est, commode Ovidius duas arbores rei testes extare citat, quercum et tiliam muro inclusas, in proximo lacum, qui olim tellus habitabilis fuerit. Admodum enim probabile est, huiusmodi quid pro fundo fuisse, praeter ea, quae de pietate Philemonis cuiusdam et Baucidis narrarentur, antequam cetera ornamenta poëtarum Iusu, Callimachi etiam in *ἀρίτοις*, vt notat Heinsius, accederent. Claudat agmen fabula, Amphissensibus aut potius Oetaeis domestica, de *Dryope* in arborem mutata, g) in qua, maxime si ex Antonino Liberali antiquiorem rationem sequaris, omnia fere ad loci naturam redeunt. In luco nimirum Dryopi sacro templum erat Nympharum, a quibus Dryope rapta, ipsaque Dryas facta, alnum insignem ad fontem inhabitare dicebatur; nomen quoque advocare licet, quod habet aliquid ex *δρυς*; fabulae celebritatem attulerunt ludi ad hunc locum habitati.

C 4

V. Me-

f) O. M. VIII. 623. sqq.

g) O. M. IX. 350. Ant. Lib. 32.

V. Metamorphoses ex artis operibus.

Ars vero etiam exprimendis rerum figuris ornandaque mythorum memoriae adhibita, ut alii innumeris figmentis, ita et metamorphosis inveniendis opportunitatem dedit. Notatu dignissimum illud est et Ovidii locum illustrat h), quod Pausanias i) refert de statua antiquissima feminei corporis, capite equino praediti, plurimorum etiam animalium oris adiunctis, altera manu columbam, altera delphinum tenentis, in specu quodam ad Phigaliam Arcadiae urbem conspicienda. Quam quum *Cererem* esse interpretarentur recentiores, inter longa serie continuatas fabulas etiam illa de *mutata in equam Cerere* et Neptuni in equum mutati vim passa ortum habuit, multaque alia ex habitu signi et loco conficta, quae huc non faciunt. Sed quod notauimus amplius adstruit, Io k) in vaccam ipsam quae Isidem mutata referendam esse ad signum lunae apud Argiuos antiquissimum, quod feminam capite taurino et cornuto repraesentaret — *Picus* ille Latinorum mutatus a Circe in auem picum lusus caussam ipso nomine prae se ferre videtur, sed tamen addas ex Ouidio, signum eius antiquitus ita efformatum fuisse, ut picum artis vaticinandi symbolum in capite gestaret l) — *Anaxareten* Salaminiorum olim reginam in lapidem mutata apud Ouidium

h) O. M. VI. 118.

i) Pausan. VIII. 25.

k) III. HEYNE in Antiquar. Aufsätzen I. T. 41. N. ad Apollod. II. I. 3. p. 238.

l) III. HEYNE in Excurfu ad Aen. VII, O. M. XIV. 388. et 314.

m) Met. XIV. 759. sqq.

dium *m*), vt alia nonnulla in eius fabula, signo alicui eiusque aut formae aut loco debemus. Haec Quidius: *Neue ea ficta putes, dominae sub imagine signum seruat adhuc Salamis: Veneris quoque Nomine templum Prospicientis habet.* Itaque Anaxaretes statua in templo quodam Veneris dedicata, seu potius ad Veneris formam, eo habitu corporis et situ efficta fuisse videtur, vt Veneris nomine, simulque: *Prospiciens*, παραύπιστα, dici potuerit; aut potius de loco edito, in quo reposita esset, nomen intelligendum, quod vertas: κατάσκιπος; quam rationem praefero *n*), nisi forte altera illa probabilior fiat ex eo, quod Anaxarete corriguisse in lapidem narratur, vt ex fenestris *inclinato corpore* prospectauerit. — Quum apud Melitenses *o*) nobili feminae, quae mortem sibi inferre, quam tyranni vim pati, maluerat, in aede Dianae, iuxta Deam, statua esset reposita, historiam eius satis iucundam enarrantibus data est opportunitas, vt corpus *Aspalidis*, hoc illi nomen, quum interfecto ab eius fratre tyranno, publicis honoribus efferre vellent ciues, nusquam inuentum esse fingerent, sed in ipsam hanc statuam mutatum, quae inde hoc loco apparuerit. Aliquid tamen praeterea accessisse crediderim, quod huic figmento gratiam et iucunditatem conciliaret; nimirum, quod tam nobilis feminae nullibi monumentum aut sepulcrum ostendi poterat, eius rei, vt dedecus a ciuibus amoueret, satis ingeniose ali-

C 5

quem

n) Simile quid habet Pausanias II. 32. apud Troezenios esse stadium Hippolyri dictum, καί ὑπὲρ αὐτῆ ναός, Ἀφροδίτης Κατασκοπία, ἐντεῦθεν γὰρ ὁπότε γυμνάζοιτο ὁ Ἰππόλυτος ἀπέβλεπεν ἐς αὐτὸν ἢ Φαίδρα.

o) Ant. Lib. I. 13.

quem rationem illam, quam exposuimus, puto reddidisse. Neque haec dici parum probabiliter, docent, quae de *Alcmena* ρ), quum efferretur, in saxum mutata nouimus. Huius scilicet Thebis monumentum extabat nullum, Iucus tantum eius memoriae sacer, et in eo lapis; in hunc igitur transformatum esse Alcmenae corpus contendebant, neque id mirum, quum certarent hac de re Thebani cum Megarensibus, qui se tumulo Alcmenae apud se defunctae iactarent q). — Serpens ille, qui in Lesbo, dum Orphei capiti illuc fluctibus appulso inhiaret, in lapidem versus dicitur r), seu in quem alii ipsum Orphei caput mutatum esse voluerunt, spectat forte ad draconis lapidei in hac insula aut in Thracio littore figuram. Sic lupus fabulas Pelei ornat et in lapidem abit, quod eiusmodi signum conspiceretur in Phocidis et Locridis confinio s).

VI. *Metamorphoses ex sermone poetico et symbolico.*

Alia porro metamorphosium exempla illustrabit sermonis poetici ratio. Et primum quidem quum bo-

ρ) Ant. Lib. 33.

q) haec omnia habet Pausan. IX, 16.

ο) O. M. IX. 56. cf. Plut de flum. in ἔβρος, Orpheus dilaceratus Helbro inicitur, καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ τῆ θνητῆ κατὰ πρόνοιαν θεῶν εἰς δράκοντα μετέβαλεν τὴν μορφήν τῆ σώματος (corrupte) ἡ δὲ λύρα κατασφίχθη — ἐν δὲ τῆ ρεύσαντος αἵματος ἀνεφάνη βοτάνη Κιθάρρα καλεσμ. haec vero γεννᾶται ἐν τῷ Παγγαίῳ ὄρει. Κλειτάνυμος ἐν τῷ γ. τῶν Τραγιῶν.

ς) Si fides habenda Antonino Liberali. 3 ὁ λύκος — ἐγένετο πέτρος, καὶ ἄχρι πλείστε διέμενε μεταξύ Λουρίδος καὶ τῆς Φωλίδος γῆς.

bono plerumque consilio *peruerse* acciperentur multa et proprie, quae non ita dicta essent *primis auctoribus*, mira ex iis fabularum portenta extiterunt. Sic *Midas* ¹⁾ propter opulentiam omnia in aurum conuertere dici potuit, quod tamen proprie acceptum ornarunt suis figmentis, tactu ipso illum id effecisse, Bacchi inuiti, sed victi precibus, munere, et vt a facultate aurifica, molestiore quam putauerat, liberaretur, *Pactolus* auro fluens in promptu erat, in quem miraculi vis, dum eius aquis se lustraret *Midas*, transisse videri poterat. — *Iolaum* poëtae quidam interesse proelio *Heraclidarum* cum *Eurystheo* iusserant, senemque iuuenili alacritate rem gerere; ex hoc alii vere iuuentuti annisque puerilibus restitutum finxerunt ²⁾; quin aliis v. c. *Pindaro* *Iolaus* iam mortuus precibus impetrauit, vt hoc vno die ad superas auras redire liceret, quo tam bene vteretur, vt ipsum *Eurystheum* interficeret. — *Cae-neus* vero quod primis annis femina fuisse dicitur a *Neptuno* vim passa et in mare mutata ³⁾, causas probabiliter habuit in comparatione aliqua aut descriptionis modo, quo quis vetus poëta eius formositatem adumbraret; quod idem valet de *humero Pelopis eburneo* ⁴⁾, quum, qui iuuenem formosum eburneis humeris laudassent, male intellecti, aut auide ambiguitatem arripientibus poëtis, notis hac de re fabulis locum dedisse putandi sunt.

Praeterea loqui *aenigmata et miracula* poëtae maluerunt, quam amittere res *ad sensus pingendi* oport-

1) O. M. XI. 92-145.

2) O. M. IV. 396.

3) O. M. XII. 175. Idem poëtis, qui eum non vulneribus acceptis sed molium in eum coniectarum pondere obiisse canerent, ambiguum viri inuulnerabilis laudem debet. O. M. XII. 170.

4) O. M. V. 405.

portunitatem, quod ad genus orationis symbolicae pertinet. Sic *Perichlymenes*, qui iam Hesiodo in varias formas se commutandi vim habuit, z) poëtico potius sermoni quam Neptuno hoc munus debet, quippe ornandum fuit illud, quod in fama esset aut in antiquis carminibus, eum in certamine cum Hercule summa agilitate omnibusque pugnae artibus usum, omnes formas ac vias tentantem aegre demum fortiori succubuisse — Similiter *Acheloi* cum Hercule pugnantis transformationes in taurum et serpentem naturam fluminis adumbrant. a) *Proteus* b) iam ex symbolico figmento maris Deus, rex adeo Aegypti factus, formas mutandi facultatem apud poëtas retinuit. Mirifice omnino haec placuit antiquis temporibus, adeoque imitatione saepius repetita est. c) *Tberis* mutat formas, quam, quum inuita nuberet Peleo, omnes vias ac modos tentasse diceres, vt se coniugali vinculo, quod fatum non amor vrgebat, subtraheret. Vides igitur levi quantumque opportunitate d) adduci potuisse poëtas, vt de filia *Eryfichthonis* hoc commentum adornarent, eam ad patris famem infatiabilem leuandam, saepius se

z) O. M. XII. 555. Hesiodi locum seruaui Schol. ad Apoll. Rhod. I. 156.

a) M. IX. 62. 199.

b) M. VIII. 731. 199.

c) De Nemesi a loue in cygnum mutato decepta Eratosth. in *Catal.* Κύκνος. ἐπὶ αὐτῇ πᾶσαν ἡμεῖς μορφῆν ἵνα τὴν παρθεῖαν φυλάξῃ. Appollod. III. 10. 7. p. 237.

d) Quae tandem illa fuerit non certo forte expedias. Sane conditio Eryfichthonis depingi miserabilis non poterat, quam si urgente fame fundis diuenditis neque ab ipsa filia abstinuisse, aut filia se ipsam vendidisse diceretur. Hoc de filia mihi quidem amplius aliquis videtur exornasse. Grammatici aliam interpretationem habent, et hinc alii, sed grammaticis dignam.

se vendidisse, sub variis figuris, quas Neptuni beneficio sumeret ac deponeret, priscis dominis ereptam, aliis emtam. Adde *Aurolycum*, quem quum hominem callidissimum patrisque Mercurii exemplo furta sua egregie occultante narrare vellent, eum colores boum immutasse tradiderunt, seu, vt habet Ouidius e), obscure innuendo mirationem augens, nigra ex albis, ex atris candida fecisse.

VII. *Metamorphoses ex factis poetice ornatis.*

Cognatum genus est, in quo non tam sermonis antiqui aut symbolici opportunitas, quam *ipsae res* et facta quaedam, seu *vera* seu fama forte *corrupta*, *ficta* etiam a poetis, quum *ornanda essent nouis additamentis*, instruenda probabilitate aut conciliatione, inter alia artificia metamorphosium quoque auxilium sponte arcesserent. Erant in mythis antiquis *Sirenium formae portentosae* nec non *Scylla* monstris marinis horrenda: *causae deformitatis* in vtrisque a superioribus expositae, variis metamorphosibus effictis, prout ipsa illa phantasmata non vna occasione neque eodem consilio adhiberentur f). — Quum traditum esset mythorum memoria aut a poetis fabulas de bello Troiano exoriantibus, ex Delo insula g) Graecos victum et belli subsidia absportasse, seu ante congesta illuc a sociis, seu ex primitiis et donis Deo oblatis, annonae igitur, vt ita loquar, praesuisse Anium sacerdotem Apollinis, ex his sane aut similibus orta sunt mira fabularum commenta de *Anii huius filibus*

e) M. XI, 314. f) O. M. V. 552. sqq. *Vobis Acheloides, unde Pluma: pedesque anium quum virginis ora geratis?* XIII, 60-73. cf. Cirin Virg. adscript.

g) cf. intr. ad Dictyn Crer, Lib. I. c. VI.

bus h), quae a Baccho habuerint potestatem omnia in oleum et frumentum et vinum commutandi, unde et nominum monstra: Οἰνώ, Σπερμῶ, Ἐλαίῃς, et οἰνώτροποι — Alcmaeon infidiose occisus reliquit impuberes filios ex Callirhoë, quos aliquando patris caedem vltos esse narrabant. Siue igitur miraculorum studio nouare aliquid placuit, siue poëtis has res in Alcmaeonide cyclico more tractantibus molestum erat temporis interuallum donec pueri adolescerent: Iouem legimus matri gratificatum pueros statim et sine mora iuuenili corpore et vigore instruxisse i) — Pygmalionis k) aptem insania non, nisi egregio inuento marmoris vita donati, iucundissimae fabulae in Ouidianis locum praebuisset — De Actaeone hoc videtur historicum seu fama traditum fuisse, quod inter venandum desideratus sit, vel etiam a canibus dilaniatus perierit; hoc ita ornatum a poëtis et explicatum est, factum esse irata illi Diana; inter causas irae, nam alii aliter, etiam illa in promptu, quod Dianam lauantes offendisset; vt discerpi denique posset a suis canibus in ceruī figuram mutabatur l) Aesculapii sub serpentis forma aduentum in Italiam ex rerum veritate habet Ouidius m). Eiusmodi enim angues tamquam symbola Dei ab Epidauriis petitas fuisse probat similis apud Pausaniam narratio

h) O. M. XIII. 623. v, ibi loca ab Intt. citr. ceterum cur eadem in columbas tandem mutatae dicantur non expeditur, ib. v. 673.

i) O. M. IX. 415. Apollod. III. 6. 219.

k) M. IX. 280. Pygmalion, si non Rex Cyprī fuit sed statuarius, forte nec reuera insaniit in statua, sed dici id coepit ob excellentiam operis. III. Heyne Antiquae Aufsätze I. p. 137. In Cypern stand von den ältesten Zeiten her eine nackte Venus das Werk des Pygmalions, das durch die Fabeln von seiner selbstamen Leidenschaft so berühmt ist.

l) O. M. III. 194. v, Inttt

m) XV. 621-744

tio n). — Quae de suffragiorum *lapillis atris in albos* mutatis iucunde narrat Ovidius o) ex ipsa re nata sunt, quod reus in sperato culpa solueretur. — Vnicum est et mirum exemplum in hoc genere, quod *publico quasi documento* confirmari aliqua metamorphosis videretur. Scilicet si vera narrat Pausanias, II. 27. *Hippolyrum* reuixisse opinio erat, quod in Aesculapii templo in columna legi posset, munus pro *salute Hippolyti* datum esse equorum numero constans, quod quo lusu aliquis interpretatus in miraculum verterit, per se liquet. — Duas obiter fabulas illustramus, quae ipsae huc pertinent, metamorphosisibus tamen nullius momenti insignitae. De *Pyreneo* p) igitur constabat forte veteri ferme, cum ex Thracia in Phocidem penetrasse, quae quum essent Musis sacrae regiones, has inde fugatas esse ab eo, seu vim iis inferre Pyreneum voluisse, ingeniose narrari potuit. Alii mortem etiam Thracis ad Musas referebant, inter diversos fortasse modos, illa etiam ratione, quam Ovidius suam fecit, quaeque Musarum in aves metamorphosin additam habet; sic *Thamyrae* olim coecitas Musis iratis adscripta. Similiter ad mythos de *Piero Thrace* eiusque filiabus haud dubie fecit opinio eaque satis vera, de primordiis graecae poëseos in Thracia quaerendis. Hinc Musarum cum *Pieridibus* certamen institutum, victae *Pierides*, puniendae certaminis lege, conuersae tandem in aves loquaces, in *picas* Ouidio. M. V. v. 671. fqq.

VIII. *Metamorphoses ex etymo et ambiguitate verborum.*

Separandum quoque fuit haud obscuro discrimine a ceteris illud genus, in quo *nominum et appellationum*

n) III, c. 23.

o) XV. 46.

p) M. V. 288. f. 205-293.

pellationis similitudo etymologica, falsa etiam, ut sit, omnis omnino in vocibus ambiguitas metamorphosium rationem reddere videretur; hactenus saltem in quibusdam, ut ingenia eiusmodi fictionibus assuetam levem quamcumque occasionem iis utendi frustra sibi offerri non paterentur; reliqua quibus potissimum immorabimur, ad illud studium redeunt, quod graecos atque romanos maxime tenuit, omnesque grammaticae disciplinae expertes tenet, obscuriora quaevis ex nominibus atque etymo explicandi. Sic ludit in ortu Veneris Hesiodus: τὴν δ' Ἀφροδίτην Ἀφρογενῆ τε θεῶν — Κικλήσκουσι θεοὶ τε καὶ ἄνθρωποι ἐν Ἄφρω Θρέφθη. item de Pegaso: Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἦν, ὅτ' ἀπ' ἄνεανθ' ἀνεῖται περὶ πηγὰς Γέλυτο &c. Sic *Spartorum q)* apud Thebanos nomen antiquum in causa fuit, ut Cadmo *r)* ex dentibus draconis occisi hastatorum virorum segetem enatam fingerent, idem portentum ad *Iasonis fabulas* traductum labores eius in expugnando aureo vellere adauxit. *s)* Notum, quid sibi velint *lapides a Deucalione iactari*, *t)* *Myrmidonumque* variis modis a formicis repetitae

q) O. M. III. 105. sqq. III. HEYNE ad Appollod. VII. 4. I. 555. ex etymo fabula nata ut plura in fabulis Boeoticis.

r) Cadmus et vxor quum emigrassent ad Euchelenses (Paus. IX. 4. O. M. IV. 574.) mutantur in dracones. Putant VV. DD. ex etymo fabulam enatam esse; forsitan recte; at ἐγγχελεῖς nescio an potuerit ad *angues* ducere. Forte in monumento angues arte facti symbolicae significationis, nam Strabo IV. 316. ὡν ἐν τοῖς Ἐγγχελίοις οἱ Κάδμος καὶ Ἀρμονίας ἀπόγονοι ἦρχον, καὶ τὰ μυθεύόμενα περὶ αὐτῶν ἐκείσε δελνυτοῦ.

s) O. M. VII. 121.

t) O. M. I. 399. not. ad Appollod.

I. 7. 2. 95. *vetus poëta* λέγει ex *λάας* duxerat.

origines. u) Impii Cypri incolae in *tauros* mutati propter ipsum nomen *Cerastrarum*, x) quod haesisse iis ex antiquo ipsius insulae nomine, quam *Cerastriam* quondam dictam esse, ob κέρατα forte seu promontoria accepimus. Sic *Pithecusarum* insularum nomen incolas priscos apud poetas fraudibus insignes fecit, vt optimo iure in *Simias* ab irato Iove transformarentur. y) *Hecubae* autem quod honori esse debebat, summum dedecus attulit; nam in *canem* mutata esse dici coepit ex nomine loci κυνός σῆμα vbi eius monumentum ostendebatur. Ita enim admodum probabiliter ex veritatis vestigiis z), quae supersunt, statuere licet. Plura eius generis locorum nomina occurrunt, κάρπυς σῆμα, ἵππυς σῆμα, quibus plerumque vt nominis causa redderetur, fabulas additas inuenies. Ita ἵππυς κρήνη, quae multis modis dici potuit, ex monte *Pegasi vngula* percusso prorupit, factumque est, vt Troezenii quum ipsi apud se haberent ἵππυς κρήνην, fabulam Thebanam et Heliconi propriam ad se traducerent a),

eo-

u) O. M. VII, 635 sqq. not. ad Apollod., III, [12. 6, p. 771. f.

x) O. M. IX, 235. v. Intt.

y) De Pithecusis, v. Excurs. III. HEYNE ad Aen. IX,

z) O. M. XIII, 567. locus extat et ex re nomen habet — quin potius ex loco res exitit. Iulius Pollux On. V. ἔνδοξος δὲ καὶ ἢ Ἀταλάντης κύων, Ἄνυρα τοῦνομα, ἦν ὁ Καλυδώνιος σῦς ἀπέκλειεν, ἀφ' ἧς τὸ κυνός σῆμα Καλυδωνίοις — καὶ ἕτερον δὲ οὕτω σῆμα ἐν Ἑλλησπόντῳ κεκλήκασιν ἀπὸ ἐνδόξου κυνός, εἰ μὴ πεισευτέον ὅτι Ἐνάβης εἰς κυνός μορφὴν μεταβαλέσθης ἔτιως ἄνομάσθη.

a) Pausan. II, 31.

D

eodem modo ad Perfei et Bellerophontis mythos adiunctam. Etiam illud fere etymologicum, quod *Salaminii* AI inscriptum *Hyacinthi* foliis ad *Aiacis* nomen referrent *b)*, eiusque cruorem hunc florem edidisse fabularentur. *Hyacinthus* item Lacedaemoniorum in eundem florem propter nomen mutatus dicitur *c)*. — Illud autem de *Lyngurio* perquam notabile *d)*; nam gemmam succino similem ex Aethiopia advehi tradebant rerum naturalium scriptores, quae ex *urina lyncum* concreveret; alii negabant eiusmodi lapillos reperiri: et totum ecce commentum eo nititur, quod succinum, quum apud *Ligures* emeretur, propter hoc ipsum *λγγέριον* dictum est, ex quo etymi inscitia, aut lusu, *λγγέριον* fieri potuit *e)*. — Non dubito, quin fabulam de quodam *Daedalionem* narrans Hyginus, *f)* quae est etiam in Ovidianis, recte hoc addat, hunc mutatum dici in *auem Daedalionem seu accipitrem*; ut adeo ex ipso nomine metamorphosis adiecta sit.

Nam

b) Pausan. I. 35. O. M. XIII. 395.

c) O. M. XIII. 395. X. 210.

d) Plin. 8. c. 7. imprimis 37. 13. III. HEYNE ad Aen. VII. Exc. I. *Ligures olim Iberica gens late tenebant maritima loca non modo Galliae et Italiae sed et Iberiae, Itaque Padi quoque ostia et succinum ad Ligures referebant.* cf. Plin. I. c. *Strabo* I. IV. p. 310. B. *πλεονάζει δὲ καὶ τὸ λγγέριον παρ' αὐτοῖς (τοῖς λίγυσι) ὃ τινες ἤλεκτρον προσκαγορεύσι.* *Lingurium* ex ea, quam supra posuimus, *λγγέρις*, pronunciatione nasci potuit.

e) Multa longe ineptiora leges apud Plinium. Ad etymon haec pertinent: *Alii Langurium* (dicunt) *et esse in Italia bestias Langurias. Zenothemis Langas vocat easdem, et circa Padum iis vitam assignat.*

f) Mythol. c. 200. O. M. XI, 291 sqq.

Nam quo iure cum interpretibus statuas de accipitrum genere hanc vocem non in usu fuisse aliquo tempore et loco inter graecos? — Ceteri lusus etymologici per se ex *ipsis nominibus* facile intelliguntur, v. c. transformationes *Ardeae urbis* in *Ardeam auem* g), *Byblidis* quae Caunum amavit, in fontem cognominem, h) *Coronidis* in cornicem i) etc. In quibus si de ipsis fabulis aut de metamorphosum addendarum causis remotioribus notatu quaedam sunt digna, partim huius instituti non sunt, partim ex iis, quae univ[er]se antea monuimus p. 8. quaeque mox accuratius disputabuntur, facile repetenda.

VIII. *Metamorphoses hominum in bestias, plantas, montes, flumina, ex mero usu poetico.*

Peruenimus quasi per gradus ad classem *Metamorphosum*, in qua lusus atque imitatio aliorum magis proprie, ut ita dicam, habitare videatur. Quod autem de toto hoc argumento supra monuimus, id hoc loco maxime in animum reuocandum est, ut quisque reputet secum, quanta vis sit exempli et consuetudinis in poetica praesertim audendi licentia. Vno scilicet genere complectamur *poeticas animalium plantarumque ex hominibus transformatis origines*, quamquam aliqua in his diuersitas notanda est.

Plurima enim huiusmodi figmenta *passim inter poeticos lusus* data qualicumque occasione excogitata sunt, mythis etiam notioribus addita, seu quod mos ita ferret, seu *ipsa fabula magis hoc ornamento*

D 2

g) O. M. XIV 576.

h) IX, 662.

i) II. 541.

20 *placere*; nam ornamentorum miram varietatem
 praeberunt tum causae mutationis reddendae, tum
 quaesitae inter formam rerum veterem et nouam
 similitudines. Cogitandum de *Scylla* patre prodito
 infami, mutata in *Cirin* auem, quae et nomen
 ἀπὸ τῆς νείσειν et rutilantem in capite galeam ex de-
 tonfa purpurea Nisi coma habere videretur *k*).
Meleagrides sunt ex sororibus Meleagri Ae-
 toli; *l*) in quo praecipua fingendi causa haec
 erat, quod in Aetolia primum hae aves innotesce-
 rent Graecis advectae ex Africa, fabulis adeo Ae-
 tolicis ornandae; ceterum notatus color luctuosus,
 nigrae enim sunt, maculis albicantibus, notata quo-
 que vox, quae Meleagri nomen sonet, quamquam
 hoc forte poëticum, ut sane poëticus est fletus ad
 Meleagri tumulum. — *Auium* in *Diomedea* insula ge-
 nus ex transformatis Diomedis focis extitit, *m*)
Memnonides aves ad tumulum Memnonis commean-
 tes ex eius cineribus aut focis. *n*) Nec *Pavonem*
 qui sciat quo honore habitus sit, miretur fabulis
 ornatum fuisse, nec forte unica illa, quam habet
 Ovidius *o*) de stellarum in cauda picta origine.
 Vide apud Ovidium, *p*) quam scitum commentum
 sit *Arachne* in bestiolam huius nominis mutata, pri-
 mum forte adhibita in Theriacis. De *Pompilo* pisce *q*),
 quem naues vsque ad littora comitari solitum nar-
 rat Oppianus, ex nomine et moribus adornatam
 fabellam Aelianus seruauit, auctorem citans Apol-
 lonium Rhodium. Nota sunt exempla *Daphnes*
 in

k) O. M. VIII. 150. v. III. HEYNE ad *Cirin* Virg.

l) O. M. VIII. 541.

m) O. M. XIV. 497. *n*) O. M. XIII. 607. *o*) O. M. I. 722.

p) IV. 135.

q) Aelianus XV. 23. Hist. an.

in laurum mutatae r); *Myrrhae* in arborem cognominem s), *Artidis* in pinum, sacram Cybeli arborem, conuersi r); Sed haec variis occasionibus ipsas quoque fabulas antiquas tractantibus poëtis obiter et *singula singulis* subnata videbuntur.

Longe autem secundius hoc genus locupletarunt, qui *praecepto et constituto consilio metamorphosium* confingendarum *origines auium et plantarum* perscriberent, nam fuisse, qui in toto quadrupedum et piscium genere iisdem argutiis vterentur, certis indiciis non constat. Nec nisi *unum* nouimus qui *ὄπι. τογούλας* composuerit, *Boeum*, antiquum scriptorem, cuius artificia in adornandis fabulis referuamus illi loco, vbi de ipso auctore accuratius disputandum erit. — *Plurimi* vero in plantarum arborumque descriptionibus metamorphoses solenni lusu addiderunt, notis interdum mythis et fabulis ad propositum accommodatis, plerumque autem suos sibi pueros et puellas excogitantes, quae Deorum poena aut beneficio in arbores transformarentur. In quo argumento facile intelligitur ieiune pleraque dicta esse et ficta, sed ornari etiam satis potuisse nonnulla, qui vim poëticam nouerit, facile credet. Sic suauissimum illud de *Pinu* x), quae quum puella esset Panemque et Boream amatores haberet, quod Pani videretur fauere impensius, a Borea in rupem rapta et deiecta perierit; Deorum igitur beneficio in arborem mutatam Panis tempora cingere frondibus, Boream flantem etiam nunc gemitu auerfari. Iucundissima
eti-

D 3

r) O. M. I. 548.

s) O. M. X. 489.

t) X. 103.

x) Geopon, XI.

etiam nonnulla leguntur apud *Quidiam*; cetera dabit *Geoponicorum* liber vndecimus.

Eiusdem fere generis sunt transformationes hominum *in montes ac flumina*, quibus vsi sunt inter alia artificia, qui montium ac fluminum naturam describerent, quae quum tanti non sint, vt diutius nos morentur, vide exempla apud *Plutarchum* in libello *de fluminibus*. Redit autem omnis hic lusus ad Propopoeiam poëticam, de qua tamen separatim dicere necesse non est; vnice huic debetur *Echo* Nympha ad meras voces extenuata a).

Parum absuit, quin *fabularum astronomicarum* seu *asterismorum* classem Metamorphosisibus infererem. Sed quum inquisiuissem in tempora et causas horum figmentorum, quae in his rebus, vestigia historica et omnino antiquitatis, quam habebam, notionem secutus effecisse mihi viderer, sensi nullo modo ita posse in medium afferri, vt ne in diuerticulum elapsus a disputationis tramite longius secessisse dicendus essem b); quin si accuratius rem expendas, notio metamorphosium ne cadere quidem

a) O. M. III, 393.

b) Ad eos autem prouocare non licet, qui in Chronologia veteri aut in Historia Astronomiae et Mathematicae hunc locum attingunt. Eorum enim opiniones, pleraeque notionibus, quas habemus de antiquitate graeca certissimis repugnantes, pendunt ex coniectura magni Newtoni de Chirone, Sphaerae graecae auctore, quamquam in temporibus calculo astronomico constituendis haud consentiant. Adeoque optandum quidem est, vt existat, qui argumentorum astronomicorum, quibus illi vsi sunt, temeritatem astronomica item et mathematica subtilitate demonstret; multo magis tamen in votis habemus, vt ea nobis aliquis exponat, quae accommodata ad vestigia historica et antiquorum temporum rationem in hoc genere, certo aut probabiliter, constituere licet. Cuius rei a nobis initia facta quum iam perducere ad maturitatem nequeant, operam sibi iniungi forte patietur Amicissimus BVHLE cui aliquando Aratum noxis curis expolitum debemus.

dem in asterismorum lusum videtur. Itaque consultius fuit Ouidii exemplum sequi et continentiam, qui quidem admodum parcus in hoc genere, in Metamorphosis praeter Callisto *e)* non nisi obiter Ariadnae coronam *d)*, Herfiliae comam *e)* imitatus Cononis ingeniositatem — sidus crinitum Caefaris *f)* pertrahit, cetera vix satis bene cum consilio suo conciliari posse intelligens, multo commodius et ex more separatim in poësi astronomica tractanda, minusque ipsi neglecta in Fastis. Sed de *Callisto* tamen si quaeris, quoniam haec vera est et notissima metamorphosis, dubium non est, ex natura et appellatione *g)* sideris fabulam de puella Ioui amata, in vrsam mutata, et quae sequuntur, confictam esse. Narrabatur haec quidem Hesiodo *b)* de Callisto, quam *μῶν τῶν νομφῶν* faceret, aliis post eum de Lycaonis filia Callisto, seu Megisto, ut videtur, quod huic Arcades idem sidus illud antiquitus consecrassent, quemadmodum monstrabant in astris *Cereum* regem qui aliis erat Ingeniculus, *ὁ ἐν γόνυσσιν*, item *Callistus fratrem* aliis Bootem.

Vix opus est, ut in fine recensus Metamorphosium de iis fabulis Ouidii et aliorum scriptorum, quarum nulla mentio facta est, moneam, plerasque tanti non esse visas, quae in medium adducerentur, ubi ex eodem genere exemplis insignioribus, quod

D 4

c) M. II. 477-507.*d)* VIII. 177.*e)* XIV. 848.*f)* XV. 746.*g)* ἄμαξις primum dicebatur, hinc vrsa, si placet, nomine ex Sphaera peregrina evulgato, cum ipso usu nautico.*h)* sec. Apollod. III. 2. P. 224.

volebamus, confici posset. Verum nonnullas omnino intentatas relinquere debui, quas ita parum plene, obscurius innuente Ouidio, perspectas habemus, vt recte iis abstineas, nisi meris somniis indulgere velis. Quid v. c. de *Cipi cornibus affir- mes k)*, num reuera morbum frontis narrari? aut fabulam, cum Plinio, aut, cum Banierio, Cipi infomnia? Nam *Genucio Cipo*, consentiens Ouidio Valerius Maximus l) tradit, quum praetor paludatus urbem egressus esset, subito in fronte *veluti cornua erepisse*, quae regnum ipsi portenderent ex vatum responsis, si in urbem rediisset. An demum placebit multum videri tribuendum esse *informi capitis figurae*, quae Cipi crederetur, in *porta rauduscula* conspiciendae? Ita enim Valer. Maximus: *cuius restandae rei gratia capitis effigies aerae portae, qua excesserat, inclusa est, dictaque rauduscula, nam olim aera raudera dicebantur.* Ouidius autem: *Cornuaque aeratis miram referentia formam Postibus insculpunt longum mansura per aeuum.* — Facile est irridere cum Luciano *homines funginos m)*, in agro Corinthiaco ex fungis enatos; sed cuius sit temporis figmentum, cuius occasionis et consilii, equidem ignoro neque adeo cetera existimo me tenere — Antiquum est commentum et facillimae explicationis, de partu Alcmenae Iunonis malignitate impedito; soluuntur nexus magici dolo aut *Montus Tiresiae* aut *Galinthiadis* cuiusdam, neque hoc mirum; sed cur Galinthiadem in $\gamma\alpha\lambda\eta\gamma$ mutatam esse

VO-

2) Cetei filiam et Megisto dixit Ariethus Tegeates sec. Hygin. quem vide quoque de ceteris.

k) O. M. XV. 565. 621.

l) L. V. c. 6.

m) O. M. VII. 391. Luc. Vetar. Hist. II.

voluerint ⁿ), non in promptu est; num mero lusu ex nomine, et quod punienda esset, quae fraudem Deae struxisset, an alio quodam mystico sensu? Miraberis rationem aliquid famae mandandi singularem, quod seruus ille Midam habere aures asininas scrobi effossae immurmurat, terra deinde commissum rumorem procreatis *caunis loquacibus*, tuto auctore, eulgat o). Non licet mihi interpretando mirationem tollere, vnum hoc noui, non Quidii esse figmentum, sed *graecae originis*. Secundum Phocium *Protemaeus Hephaestiois* tertio libro inter alia egerat *περὶ τῆ καλῶν τῆ ἐπόντος ὅτι Μίδα οὐκ ἔχει ᾄτα*. Notandum tamen, quod de fluuio Marfya seu Mida scribit auctor lib. de flum. *γεννᾶται ἐν τῷ ποταμῷ τῆ βολάνη Ἄυλος ὀνομαζομένη, καὶ εἶν πρὸς ἄνεμον σελή τις μεσηνὴν ἔχει μελωδίαν, κατὰ εἰς ἴσορει Δέρκυλος ἐν α Σατυριῶν*.

Sed quid ego haec prolixius? Satis bene se res habet, quod in ipsis tenebris quasi faces sparlae et stellulae micant. Nolo credulos, nec puto fore quemquam, qui in omnibus, quae ad meum sensum constitui, accedendum mihi existimet; verum uniuersae quaedam notiones in hoc genere satis extra dubitationem positae esse videntur, quibus iam superstruere, vbi opus sit, cetera, feuerissimi cuiusque, opinor, bona cum venia licebit.

ⁿ) O. M. 9. 317. Ant. Lib. 29. cf. Ael. Hist. An. XII. 5.

o) O. M. XI. 190. 193.

PARS ALTERA
DE
AVCTORIBVS ET SCRIPTORIBVS
METAMORPHOSIVM.

Erat autem in metamorphosium genere illustrando alterum, cui hic locus destinabatur, ut disciperemus quibus temporibus et quorum tamquam magicis formulis tam larga et mirabilis horum portentorum seges succreuerit. *Variarum enim causarum* adeoque *aetatum multorum* etiam *ingeniorum* esse haec figmenta, nec minus *pleraque* temporum *superiorum*, si cum cetera mythologia compares, sic satis quidem docuit *exposita* modo *singulorum* natura; sed ut paulo distinctius haec omnia elucescant, colligenda sunt et ad hunc usum conuertenda, quae ex fide monumentorum antiquorum certo aut probabiliter affirmare licebit, quum de iis, qui primum data opportunitate adornarent et adhererent *metamorphoses singulas*, tum de ceteris, qui *sparsos* quasi *flores fertis* et *corollis aptare* instituerunt; quo quidem rerum ac temporum ordine disquisitionem nostram moderabimur.

I. Auctores metamorphosium singularum.

Prima autem metamorphosium exempla primum graecae antiquitatis testes Homerus atque Hesiodus exhibent.

Homeri

ipsum forte ingenio debemus portentum illud *draconis in lapidem conuersi*, Il. B. 309-319. *mutatam-*

tamque itidem in saxum *nauem Phœacum*, Od. N. 155 sqq. Antiquior, vt videtur, est fabula de *Niobe* in lapidem montis Sipyli transformata, Il. Ω. 602, de liberis eius necatis haec addidit mythus: δι μὲν ἄρ' ἐννήμαρ κέατ' ἐν Φόνῳ, ἐδὲ τις ἦεν Κατθάψαι, λαῖες δὲ λίθους ποίησε Κρονίων. Quem Iulum natum censemus ex *metaphorica* diuisione non inepte primum adhibita de iis, qui parum humaniter recusarent terrae mandare corpora. Antiquioris temporis est *Proteus* multiformis, Od. Δ. 417. 455. sqq. etiam *Pandarei filia* in Iusciniam mutata, Od. T. 518 sqq. Iam *Leucotheam* cum *Ino Cadmi* confusam vides, Od. E. 323 sq. extiterat item, qui veneficia Circes in *mutandis hominum formis* morali consilio exornasset; Od. K. 238. sqq. erat etiam prouerbium, quod natos *homines ex lapidibus et arboribus* innuebat Od. T. 163. Dii vero quod humanas saepe formas induunt non ita prope ad rem nostram spectat. Vix etiam matamorphosis aliqua intelligenda ex mente poetæ, sed mera comparatio, vbi Apollo atque Minerva vt intuerentur certamen Heætoris cum Aiace Φηγεῖ ἐφ' ὕψηλῃ confedissee dicuntur ὄρνισιν ἰσοῖτες ἀγυπιοῖσι; item quum Somnus ad sopiendum Iouem a Iunone excitus, vt lateret, εἰς ἐλάτην ἀναβὰς περιμήκετον ἦς ὄρνισιν πεπυκασμένος Ὀρνιθι λιγυρῇ ἐναλγκιος etc. certe est comparatio Il. XV. 237 vbi Apollo descendit ab Ida Ἴρημι ἰσοῦς ἰνὸν ΦασσοΦόνῳ ὄστ' ἄμισος πεπετηρῶν et locc. sim.

Hesiodus

multo etiam plura suppeditat: separare tamen conueniet, quae ex eius *reliquitis* colligimus, ab iis, quae aliorum fide ex *deperditis* afferuntur. In

Theo-

Theogoniae opere spectant propius ad metamorphoses: *Veneris origo et terrae partus ex Coeli sanguine* 183 sqq. *Pegasus et Chrysaor ex sanguine Medusae* 280. In Ἔργοις notentur: Πανδιονίς χελιδῶν, 568. *secula mundi*, 108-201. *homines ex arboribus et lapidibus*, E. 145. Th. 35. et fragm. ap. Strab. VII. p. 96. *Pandorae creatio*, 70.

At vero etiam Hesiodo aliae plures metamorphoses tribuuntur ex *deperditis* nunc scriptis, quae sub eius nomine ferebantur, pleraeque ut videtur, ἐκ καταλόγου γυναικῶν. *Atalantam* Hesiodo Schoenei filiam fuisse scribit Apollod. Bibl. III. 9. 2. p. 228. sed num addiderit ille *metamorphosin* ipsius et Hippomenis seu Melanionis in leones, non intelligitur. De *Autolyco* fabulam narrans Tzetzes ad Lycophr. versum 344. laudat Hesiodi: πάντα γὰρ ὅσσα λάβεισκεν ἀδέλα πάντα τίθεισκε. Sed, quae nota est hominis iactantia, versum exscripsit aliunde, ipsam rem minime κατ' Ἠσίοδον refert; nam quod docet Autolycum *immutasse characteres* bonum, ut ne a dominis agnoscerentur, seriorum grammaticorum interpretationem sapit. De *Barro* in lapidem mutato Hesiodi μεγάλας Ἥσας citat Anton. Lib. f. 23. Versam maiorem a Thetys et Oceano ob Iunonis iram aquis prohibitam adeoque *Callistis* metamorphosin Hesiodo tractatam fuisse indicat Lactantius Argum. f. V. et VI. l. II. M. O. Ex Apollodoro Bibl. III. 8. 2. p. 224. discimus Hesiodum, quum Callisto nominaret, μίαν τῶν νυμφῶν intellexisse, neque adeo cogitasse de Lycaonis filia, ut recentiores. De *Heliadibus* Phaëthontis Sororibus Lactant. ad fab. II. et III. L. I. M. *lacrymae earum, ut Hesiodus et Euripides indicant, in electrum sunt conuersae*, consentit Hyginus, CLIV. *harum lacry-*

lacrymae ut Hesiodus indicat in electrum sunt duratae.
 Lactantius in arg. fab. V. Lib. IV. de *Leucothoe* in
 thuris arborem mutata: *Hoc Hesiodus indicat:* quod
 tamen num ad Clytien quoque, seu heliotropium
 ex puella Clytie natum spectet, non satis intelligi-
 tur; apud Ovidium quidem duae fabulae coniunctae
 sunt. *Myrmidonum* ex formicis transformatorum
 auctor fuit Hesiodus secundum fragmentum ap.
 Schol. Pindari et Tzez. ad Lyc. 176. Mythos de
Memnone attigisse Hesiodum docet Lactant. arg. F.
 III. L. XIII. num Memnonides aves addiderit, incer-
 tum. De *Periclymene* in varias formas mutabili versus
 Hesiodi etiamnum extant ap. Schol. Apollonii I. 156.
 in Heroidum recensu ἐν Καταλόγοις quondam obuii
 ut ex Schol. II. B. 336. colligit Illustris Heyne,
 et quidem in ἀ καταλόγων sec. Eustath. p. 231. v.
 Not. ad Apollod. I. 9. 9. p. 152. f. *Tiresiam* sexum
 mutasse Hesiodus iam narrauit sec. Apollod. III. 6. 7.
 p. 210. et Phleg. Mirab.

Eumelus

Corinthius nominandus saltem propter car-
 men *Βενουλι* inscriptum, de *apibus*, ut volunt, ex
sadaueribus bubulis procreandis: sed supposititium
 illud erat, si credis Pausaniae IV. 33. p. 361. Eu-
 melus autem refertur ad Ol. 4 et 9. in Chron. Eu-
 feb. Hieron. v. Ind. Script. ad Apollod. Bibl. p. 983.

Simonidis,

Amorgini probabiliter, habemus ex opere
 ethico fragmentum, in quo mores mulierum istius
 temporis (vixit auctor Archilochi aetate) ita de-
 pinguntur, ut pro ingeniorum diuersitate diuersas
 mulieribus origines *ex animalium genere, ex terra*
 etiam

etiam et *mari* poëta assignet. Plura dat Ed. Koeleri V. C. Goettingae. 1781. ubi et leges similem lusum *Phocylidis* ex imitatione Simonidei. De *reliqua multitudine* auctorum, a quibus *singulae metamorphoses vel inuentae* vel variis occasionibus et modis *celebratae* sint, non nisi paucula quaedam *testimoniis* innotuerunt, quibus tamen *exemplorum* loco adhibitis, iudicium ad *rem ipsam* reuocare licebit, nec non ad ea, quae in uniuersum de *rota mythologia*, eiusque tractandae variis rationibus docuit Illustris Heyne in Comment. de Apollod. Bibl. P. III. Nam si diuersa *mythorum adhibendorum genera* percurras, quales in singulis fuerint metamorphosum vel *opportunitates* vel *utilitates* haud difficulter intelliges, modo simul singularum *metamorphosum naturam* in auxilium vocare memineris. Sic nonnullae *ex epicis carminibus* ductam originem prae se ferunt e. g. illa de *Anii filiabus*, *Callirhoës a) filiis*; in quo genere multa, poëtis antiquioribus prolata audacius, alii in miraculum conuerterunt, praesertim in studio vetera et vulgaria novo modo adornandi, maxime si *singulae mythorum partes* adhuc neglectae accuratius et subtilius amplificari poterant. Inprimis autem *Lyricis poëtis* plurimas metamorphoses debemus, scilicet quibus in hymnis *b)* Deorum et heroum laudibus ea potissimum conquirenda essent, quae ad res patrias et religiones aut certa quaedam loca spectarent, quibus operam forte suam collocassent. Sic *Sresichorus c)*, vt videtur
pri-

a) cf. supra.

b) Etiam illud genus cogita, cuius sunt hymni Homericici in quibus huc spectat fragmentum Hymni in Apoll. a. v. 388.

c) Pausan. IX, II p. 714f

primus omnium Actaeonem a canibus lacerandum pelle ceruina circumdedit; *Pindarus* Glaucum Anthe-donienſium heroem ἐπιχώριον eiusque apotheoſin celebravit, notante Paulania; d) *Aeschylus* etiam toto dramate conficte. Nimirum et illud ſtudium, quo *Tragici* fabulas ſuis conſiliis adaptarent, metamorphoſibus et inueniendis ex exornandis accommodatiſſimum fuiſſe dubium non eſt, ſaltem illi ab hoc uſu non abhorruerunt, ſi vel omnino quale fuerit genus τῶν τραγωιδιῶν cogites. *Heliades Euripidi* adhibitae in Phaethonte e), idem in Menalippo f) metamorphoſin huius filiae Chironis et καταερισμὸν celebravit. *Sophocles* nouas adeo electri origines induxerat, quum ex lacrymis Meleagridum auium concreſcere illud ſinxiffet, opere reſutatus et reprehenuſ Plinio. Idem apud *Ariſtophanem* g) male audit tamquam auſtor Terei in upupam mutati, ſed ante eum *Aeschylus* eandem metamorphoſin admiferat, quod intelligitur ex fragmento apud *Ariſtotelem* H. N. L. IX. ex quo etiam apparet, qua ratione et cur maxime tragici haec portenta adhibuerint; Scilicet non conſpiciebantur illa ſed h) narrabantur in ſcena, nuncii uero gratia eo maior

d) IX. c. 22.
l. I. M. O.

e) Lactant. arg. F. II. L. III.
f) Hygin. Poët. Aſtr. in equo.

g) Av. 101. Tereus ipſe: τοιαῦτα μὲν τοι Σοφοκλῆς λυμάλνεται ἐν ταῖς τραγωιδίαισι ἐμὰ τὸν Τηρέα.

h) uides igitur non recte ſe habere, ut ſunt ab illo loco *Ariſtotelis* (Poët. c. XVI. ἐν τῷ Σοφοκλέος Τηρεῖ ἢ τῆς κερυίδος Φωνῆ) quem illuſtrare debebant, alieniſſima, quae notauit *Scaliger* in *Conieſt. ad Varron.* (v. III. Harles. ed. A. P. p. 116. l.): non dubium eſt, quin ageretur μεταμάρφωσις *Procnis* in *Hirundinem* quare ad imitandam uocem *hirundinis*, dum ea metamorphoſis ageretur adhibuerunt κερυίδα ἔτι. nimum haec remota a grauitate tragica.

maior quo res narranda mirabilior. Chorus etiam non minus commode huiusmodi fabulis patebat: notus in Electra de Niobe mutata locus. Sed haud dubie, nouis inuentis pariter ac veteribus studiosius collectis, celebritas metamorphosium maxima esse coepit, paulatim tamen a pristina dignitate, si qua fuit, degenerantium, ex quo *rerum mirabilium et curiosarum amor* mirum in modum auctus singulorum populorum, maxime barbarorum, singularumque urbium memorabilia, paradoxorum et teratologiae quaeuis genera, fluminumque adeo ac montium, animalium, herbarum et arborum descriptiones et origines poëtis, et grammaticis omnino, commendauit. Neque enim iam poëtis solis ineptiae placebant, *Sophistarum* quoque ac *Rhetorum* ampullis ornandae, quam rationem vel exemplis singulis in Geoponicis et Palaephatianis, ineptissimam sane et ingeniositate haud ferenda plenam, cognoscere licebit. Itaque iustis querelis Galenus ⁱ⁾ indignatur quum de aliorum tum de *Pamphili* Grammatici infelici solertia, qui in opere alphabetico de herbis, ipse eorum, quae scriberet plane rudis, additis inter ceteras magicas et superstitiosas ineptias plantarum metamorphosis, gratiam imperitorum captasset. Ceterum, quibuscunque veteres historias aut mythos celebrare propositum aut opportunum fuit, metamorphoses quoque isto honore dignati sunt. Sic citatur Pherecydes ap. Ant. Lib. auctor in fabula de Alcmenae corpore in lapidem mutato, Bibliotheca Apollodori plerasque mythis antiquioribus additas metamorphoses recenset, *omninoque de historicis, antiquissimis maxime tum et recentioribus,*
geo-

i) Opp. T. 2 Bas. ἀπλ. praef. p. 68.

geographis etiam recte hic cogitaueris, exemplis in Herodoto, Diodoro Siculo, Strabone, Pausania, suffragantibus. Adde *rerum naturalium scriprores*, Aristotelem, Theophrastum, cuius liber singularis fuit *περὶ τῶν μεταβαλλόντων τὴν χροιάν*, Plinium, Aelianum atque ex deperditis Alexandrum Myndium, ex quo narrat Aelianus metamorphosin ciconiarum. Ceterum laudantur passim nomina paucorum et recentiorum qui fabulas metamorphosibus ornatas carminibus et elegiis adhibuerint. De Pompileo pisce citat Aelianus Ἀπολλώνιον Ῥόδιον ἢ Ναυκρατίτην. Parthenius in *Eroticis* c. 11. *περὶ Βυβλίδος* laudat Ἀριστόριτον, Ἀπολλώνιον Ῥόδιον ἐν Κάννε κτίσει, Νικαύστον, sed quum addit pauca de fonte ex lacrymis Byblidis enato, hac formula utitur Φάσι δέ τινες &c. c. 13. *περὶ Ἀρπαλύης* quae mutatur *εἰς χαλκίδα ὄρνιν*, *ἰσορεῖ Εὐφορίων Θρακί καὶ Δεντάδας*, c. 15. *περὶ Δάφνης*, ἢ *ἰσορεῖα παρὰ Διοδώρω τῷ Ἐπαίτῃ* (in latina vers. Elaites. v. Gale ad h. v.) *ἐν ἐλεγελαίς καὶ Φυλάρχῳ ἐν ιε* (opus historicum Vossio 28 librorum) Apollonius Rhodius duobus locis attigit commentum de anguibus ex cruore Medusae. cf. supra f. IV. De ceteris vide indicem auctorum, a quibus habet sua Antoninus Liberalis, infra addendum. Haec autem si de auctoribus *Metamorphosium* in uniuersum teneas, etiam *tempora*, quibus hoc vel illud genus maxime celebratum sit, haecenus non obscura sunt, quorum si uniuersae notiones animo infidebunt, plura etiam facile intelligentur, quae addere longum foret. Nonnulla tamen, quae non sunt ita in promptu, dicamus accuratius. Etenim dubium vix est, quin doctrinas *de metempsychosi* evulgatus lusus in metamorphosibus liberior secutus sit, si non eodem modo, quo (conf. supra f. I.) Cl.

E

Schnei-

Schneider statuebat, minime absono, si aderit probabilitas historica, certe haecenus, ut iam non modo *oblatam casu* fingendi opportunitatem amplecterentur poëtae, sed noua metamorphosium genera celebrarent, in quibus non tam *ex ipsa re* metamorphoses adornandi *consilium* ortum est quam *ad illud consilium ante conceptum* res accomodatae aut confictae sunt. Nam si ante Pythagoram dogmata de animis humanis in brutorum corpora emigrantibus nondum inter Graecos innotuisse constat, adeoque vel *ante has opiniones* similia quaedam fingi potuerunt, aliis tamen ex caussis facile explicanda, e. g. Simonidis Amorginifusus de ortu mulierum, nec non Alcaei *a)* in fragmento apud Phlegontem Trallianum seruato; multo sane *magis*, quum Pythagorei seipsos aliorum quondam hominum, quid? piscium et stiptum forma praeis seculis interfuisse non dubitarent affirmare, multo inquam facilius *b)* *mos* inualescere potuit, *animalium et plantarum origines ex hominibus*, fictis hoc consilio fabulis celebrandi. Huius igitur generis initia cadent in tempora quae *Pythagoram inter et Aristotelem* effluxerunt, nam in Aristotele *prima* nobis, saltem *certiora*, vestigia occurrunt, nisi quae ad *ipsos Pythagoreos* pertinent, in eorum reliquiis obuia. Ex his illud Empedoclis apud

a) optat, senex quum sit, *κῆρυκος* (alcedo mas) fieri, quod haec aues si sint senio confectae portari alis iuniorum, eorumque cura sustentari putabantur.

b) Hinc similia figmenta fuerunt apud *Indos*, qui metempsychosin agnoscerent, si quidem recta narratur ab Aeliano fabula Brachmanum de upupa. (Ael. H. A. 16. 5. locus lectu dignus) quae avis orta sit ex transformato a Sole puero regio, qui parentes in fuga comitatus, quum illi succumberent aegritudini ac vitam finirent, eos mortuos in seipso, capite suo dissecto sepelierit. Quod quamquam absurdum est, et mihi saltem sensu caret, videtur tamen ad metempsychosin spectare.

apud Aelianum XII. 7. de fato bonorum virorum post mortem Έν Θηραίν δὲ λέοντες ὀρειλεχέες χαμαιεῦναι γίνονται, δάφναι δ' ἐνὶ δένδροισιν ἡμίμοισιν. Quum autem in Homero reperiat̄ur fabula de Pandarei filia in *lusciniam* mutata, quam, si cetera exempla satis ad illa tempora accommodata sunt, vnam ab iis abhorrere et inuentis post somnia demum pythagorica ineptiis dignam esse iudicaueris; probe animo versandum illud est, saepius eandem speciem rerum diuerso tempore et apud diuersos existere, causis licet quam maxime diuersis. Et ne ipsum Homeri locum sollicitis, in Hesiodo ex eadem fabula, quamvis diuerso modo ornata, occurrit: Πανδιονίς χελιδών, et ita quidem vt duo versus abesse non possint, nisi ipsum sensum mutare satius putes. Lusciniæ autem et hirundinis cantus lugubris ad *comparationem* est aptissimus, ab ipsa vero *comparatione* ad *metamorphosin* via poetarum audaciae haud inuia, in hac fabula forte post plures demum *imitationes et repetitiones* tentata. Analogicum est illud: λαός δὲ λίθας ποίησε Κρονίων, *metaphoricum* primo, vt videtur; Homero *proprie* adhibitum, Omnino apparet hos mythos ante Homerum et Hesiodum longe lateque iactatos et ad diuersa loca et diuersas personas (communicatione poetarum et coloniarum) accommodatos fuisse. Eodem fere modo erit molestum, quod fabulam de Leucothoe in *thuris* arborem mutata, forte et de Clytie, quae in heliotropium abierit, Laetantius ad *Hesiodum* auctorem transfert. Eius quidem verba, vt posita sunt, posses tantum de *fabulis* ipsis, non item de *metamorphosis* additis intelligere, sed ipsae fabulae videntur confictae esse *plantarum gratia*, et quod paulo uberius exornatae sunt, fortasse Ouidio debent. Esset etiam

etiam in promptu Lactantii auctoritatem incusare aut operis temere Hesiodo adscripti, sed tamen si est aliquid ad Hesiodum referendum, cogites in his maximam esse *proclivitate* ad metamorphoses; quippe thuris arborem et heliotropium amare Solem et amari a Sole aptissime ad naturam dicitur, iam vero propopoeia quaedam occasione oblata minime omnium ab Hesiodo aliena erit; extitit tamen res, idque est illud, quod volumus, prorsus *alio modo*, et *diverso consilio*, quam apud *recentiores* in hoc genere auctores, quos tamen ad meras argutias prolapsos esse vel eo nomine minus miraberis, si in Homero atque Hesiodo non remota solum sed etiam propiora ad illos lusus exempla haberent.

II. Auctores, qui Metamorphosum opera scripserunt.

Aliquanto fortasse tutius et felicius adeo verari licebit in parte argumenti, quae restat, eum scriptorum numerum exhibitura, quos scimus *metamorphosum* antea *inventarum concinnationes* quasdam a reliquis fabulis tamquam singulare genus separasse. In quo recensu temporum ratio, dum licebit, servanda est; si qui sunt aliis scriptis et memorabilibus notiores, ut ne quid addatur, nisi quod ad propositum spectet, cauebitur.

Primum igitur locum non tam propter aetatem certo definiendam, quam ob fabularum genus antiquum obtineat

Boeus.

Athenaeus IX. 393. Βοῖος ἐν ὄρνιθογονίᾳ ἢ Βοιωτῶν ὡς Φησι Φιλόχορος, legebatur olim: ἐν ὄρνι. ἢ Βοιωτῶν, tamquam alia haec esset operis inscriptio; restituit
Βοιωτῶν

Βοιωτὰ Casaubonus. Adeoque vetustum erat carmen et a quibusdam v. c. a Philochoro, *feminae* et poëtriae antiquae, apud *Delphicos*, secund. Pausaniam X. V. p. 809. adscriptum. Βοῖος est ὀρνιθογονίας scriptor *Antonino Liberali*; hinc Boeus scribit Harduinus in catalogo auctorum L. X. Plinii et in ipso l. x. vbi de aquilis laudantur *Phemonoë et Boeus*. Lectio corrupta *Boëtus, Boëtius, Boëthius*, praebebat. Ὀρνιθογονία Boei citatur *Athenaeo* l. 1. *Plinio* in catal. auct. l. x. *Antonino Liberali* saepius. De ipso opere Athenaeus: καθόλης δὲ ὁ ποιήσας τὰ πάντα τὰ ὄρνεα ἀνθρώπου ἰσορεῖ γεγονέναι α) Ex reliquiis autem fabularum apud Antoninum Liberalem apparet, quod omnino res ipsa monet, observationes quasdam de *natura, nominibus, victu, vocibus, et locis* auum opportunitatem fingendi dedisse, neque singulis exemplis immorari necesse est. Sed notabile, quod non statim cuius expeditum erit, si in singulis narratiunculis *plures personae* occurrant, adeoque *plures in fine metamorphoses* addantur, non *remere* hoc factum esse, sed *meliori fere consilio et arte*, quam ipsae fabulae *per se* spectatae praeferent, adornatum. Scilicet *coniunguntur aues, quae eiusdem generis esse viderentur*. Sic c. 19. καὶ ἐστὶν ἐξ αὐ-

E 3

τῶν

- α) fabulas ex eo attingit Athenaeus Cynem a Marte in auem mutatum, et mulierem Pygmaeam transformata in gruem, quae est Antonino Liberali Qenoë; hoc nomen non habet Athenaeus, consentit tamen in mariti nomine Nicodamantis. Eustathius qui Athenaeum exscripsisse videtur II. ψ. p. 1444. mulierem Γεράνην nominat, item Aelianus XV. ult. hinc apud Athenaeum alii Γεράνην alii Ὀινόην ex Ant. Lib. inserunt (v. not. in Ant. L. Verheyk.) sine necessitate vs mihi videtur. Sed res non tanti est ut accuratius exponatur, quamquam momentum habet in eo, quod, si in Boeo nomen fuit Γεράνη, parum fide ex eo fabulas transcripsisse Ant. Lib. existimandus sit, qui vel nomina personarum sine causa immutaret.

τῶν τὸ γένος τῶν διωνῶν λαῖοι καὶ κολοιοὶ καὶ κέρ-
 βροιοὶ καὶ αἰγῶλιοι. Pertinent ad classē γαμφα-
 νύχων secund. Aristotelem, et quod petras et loca
 deserta incolunt, ex hac re nata est fabula, quae
 praemittitur. c. 15. modo ea fabula est Boei, con-
 iunguntur: γλαῦξ, βύσσα, χαραδριός, νυκτιπόραξ.
 Hae vero aues (nam βύσσα, puto, eadem est, quae
 c. 10. scribitur βύζα. νυκτερίς, γλαῦξ, βύζα, ἐφυγου
 ὃς αἰ τρεῖς τὴν ἀυγὴν τῆ ἡλίου) sunt ex genere *noctur-
 narum*, quaeque rupes et loca deserta incolant. Ex
*diverso genere coniunguntur aues, quae viuendi ratio-
 nem et mores aut locum communem habeant.* Sic in
 fab. 7. Ἄνθος inser. pater quidam liberos habuisse
 fingitur: Ἐρωδιόν, Σχοινέα, Ἄκανθου et filiam Ἄκαν-
 θυλλίδα, possidet agrum non frumentis sed pascuis
 bonum, iuncis tamen et dumetis repletum, alit
 igitur equos, quorum pascendorum curam habent
 maxime mater familias et filius Ἐρωδιός, alter autem
 filius Ἄνθος solet equos ex pascuis abigere, qui ex-
 asperati aliquando hac petulantia mordicus laniare
 puerum coeperunt. Pater prae timore segniss est
 in succurrendo, item seruus seu paedagogus Anthi,
 mater autem sola contra equorum ferociam depugnans
 nihil proficit. Deplorantes igitur puerum
 misere discerptum omnes deorum beneficio in aues
 mutantur, Pater in ὄκνον, quod ὤκνησε in auxiliando;
 mater in κορυδαλόν, ὅτι ἐκορύσσετο πρὸς τὰς ἴππους
 μαχομένη; Ἐρωδιός in auem sui nominis; etiam ser-
 uus piger in ἐρωδιόν, sed diuersum ab illo; Σχοι-
 νεύς, Ἄκανθος, Ἄκανθυλλίς in aues sui nominis. Quod
 autem maxime spectandum est in hac fabula, *con-
 iunguntur plura genera auium, quae in loco eiusmodi,
 qualis a poeta descriptus est, degere et conspici soleant,*
 circa pascua scilicet aut paludes, vbi iunci et du-
 me-

meta et gramina nascantur Σχοινεύς enim quod in iuncis degat, ἄκανθος et ἀκανθουλῆς quod spinis delectentur et carduis, vel nomina ipsa indicant. *Eadem* vero loca amant Ἐρωδιοὶ, *Ardeae*, quarum *tres diuersae species* notantur in fabula, de quibus sic *consentiens egregie Aristoteles* L. IX. 18. τῶν δὲ ἔρωδιῶν ὁ μὲν πέλλος (niger) — τῶν δὲ λοιπῶν δύο, τριεὶ γὰρ γένη ἐστὶν αὐτῶν, ὁ μὲν λευκός — νέμεται δὲ ἐλη καὶ λίμνας καὶ πεδιά καὶ λειμῶνας ὁ δὲ ἄσπεριος ὁ ἐπικαλέμενος οὐκὸς μυθολογεῖται μὲν γενέσθαι ἐν δάλῳ τὸ ἀρχαῖον, ἐστὶ δὲ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν ἀργότατος. Apud Boeum igitur, Ἐρωδιός qui dicebatur, in πέλλον abit, famulus pueri in λευκόν, ita descriptum Boeo: ἕχ' ὅμοιον, ἦσαν γὰρ ἐστὶ ἰκανῶς τῆ πέλλη. Pergit Boeus in ratione fabulae reddenda καὶ ἐγίνεται συνέδρος ἕτος ὁ ἔρωδιός Ἄνθω, καθάπερ ἐδ' ὁ Ἄνθος τῷ ἐφίππῳ (avis ignota, sed equis forte amica, ut otis) ὅτι μέγιστα κακὰ ἐπαθεν ὁ Ἄνθος ὑπὸ τῶν ἵππων, καὶ ἔτι νυν ὅταν ἀνάσῃ Φωνῆτος ἵππε, Φεύγει μιχόμενος ἅμα τὴν Φωνήν. De Antho eadem fere Aristoteles narrat IX. 2. Ἄνθος δὲ ἵππῳ πολέμιος. ἐξελαύνει αὐτὸν ὁ ἵππος ἐν τῆς νομῆς, πῶαν γὰρ νέμεται ὁ ἄνθος — μιχέται δὲ τῷ ἵππῳ τὴν Φωνήν καὶ φοβεῖ ἐπιπετάμενος καὶ ἐξελαύνει, ὅταν δὲ λάβῃ κείναι αὐτὸν (scil. ὁ ἵππος) οἰκεῖ δὲ ὁ ἄνθος παρὰ ποταμῶν καὶ ἐλη. Multa alia in his *fabulis spectant ad auguria et omnino ad συνδρίας et διεδρίας* auium, quae Aristoteli verbis in hac re propriis dicuntur, eodem notante, ex obseruata quadam inimicitia et pugna animalium inter se deriuandae. *Ob auguriorum igitur rationem diuersi generis aues Boeo in iisdem fabulis adhibentur coniunctae, e. g. C. II. ἐποψ, ωλκύνον et αἰλαιετος.* Ἀηδόνας ἀδελφός ἐγένετο ἐποψ αἰσιος καὶ πλέουσι καὶ ἐπὶ γῆς Φανείς, συνἀλαιετῶ δὲ ἢ ἀλκύνονι μάλλον. *Vruram* autem cum aui-

bus *marinis* conspici posse, ne mireris, est enim ὄρνις πετραῖος et πάγυς οἰκεῖ sec. Aeschylum in fragm. ap. Arist. IX. et ipsum Aristotelem; sed quod raro forte accidit, maxime vt cum *alcedine*, quam ipsam raro in conspectum venisse legimus, simul viseretur, in eo, scilicet, est *augurii praestantia*. Haec autem sufficiant, vt constet tibi, poëtam lusos suos *seriis* etiam rebus plerumque superstruxisse. Vellem de ceteris, quae iam subtilius persequi alienum foret, relegare ad interpretes, si illi quidquam praeter verba in Antonino Liberali explicatum dedissent.

Antequam vero de Boei *aetate* inquiramus, monenda sunt commodo loca paucula, quae ad *ipsum argumentum*, quod ὄρνιθογονία tractavit, pertinent. Extra dubitationem positum est, fuisse *ante Boeum*, qui de *aiuum natura et moribus* accuratius perscripissent, *auguriorum* quoque docuissent quasi rationem ac viam. Omnino autem vt in aiuum naturam studiosius inquireretur causa praecipua fuit in *auguriorum usu*; ferebantur adeo inter Graecos antiquissima *carmina de auibus* a peritis diuinandi scientiae composita, quale erat illud, quod *Phemonoës* a) *Pythonissae* ante Homeri tempora, vt aiunt, celeberrimae putaretur. Et sane quum nondum *Hippocratem* atque *Aristotelem* secula tulissent, *poëtae, sacerdotes, vates* in hoc genere auctores erant, quorum doctrinae *vestigia* vel in *Aristotele* deprehendimus, in quo *observationes de συνεδρίαις et διαδρίαις* adeoque de pugnis et dissidiis aut amicitiiis inter aues

et

a) v. Fabric. B. Gr. 1. p. 153. Plin. l. X. ubi aquilarum genera recensentur c. 3. Phemonoë Apollinis dicta filia dentes ei esse prodidit -- Eandem aquilarum nigerrimam. Consentit et Boeus, c. 19. Triorches (ex vulturum genere) cui principatum in auguriis Phemonoë dedit,

et cetera animalia *vaticinandi* artem sapiunt, mores deinde *brutorum* ad *humanae indolis* similitudinem descripti, *poëticum* produnt, rem per se hominibus maxime naturalem, uberius exornandi studium. Sic quoque subnatum est aliquando consilium *ornatus causa metamorphoses*, i. e. avium origines addendi, quod artificium, *post tot exempla*, licet in diverso genere, *nequaquam novum* et inauditum, in hoc argumento etiam placuisse, mirum nobis non erit, quum omnino *animalia contemplari et describere vix possent*, vt ne de *humanis* simul rebus et naturis cogitarent. Vt videtur res suadere, *in singulis exemplis* primum metamorphoses tentatae sunt, si qua maxime viderentur opportunitatem praebere lufui, antequam essent, qui ad *totum avium genus* consilium accomodarent, qualem Boeum fuisse nouimus. *Ante Aristotelem* vero huius generis metamorphoses non tantum notas et passim inuentas, sed obsoletas fere ad *nugas vulgares* et aniles abiisse, verisimillimum. *Raro* quidem ille horum mythorum mentionem facit, sed de Chlorione aue locutus addit: ὅν ἐνίοι φασὶ γενέσθαι ἐν πυγυλάσ: adeoque *pluribus* iam auctoribus, saltem *sermone vulgi* mythologia illa increbuerat.

Iam inter *eos*, quos innuit Aristoteles, quo minus *Boeum* reputemus, quae Cl. Schneideri *b)* coniectura est, *nihil obstat* quidem et forte ipsae fabulae, quae vt leguntur apud Antoninum Liberalem sunt fere rudiores et horridulae, vt ita dicam, aetati antiquiori maxime conuenire censebuntur; sed alia probabilitatis argumenta equidem non video. Nam quae de Antho ex Aristotele et Boeo supra

E §

ex-

a) l. c. in der Monatschrift u. G. u. B.

exscripsimus, quodammodo, fateor, *conueniunt*, sed *non ita*, vt *Boeum ante oculos* fuisse Aristoteli affirmes, *neque ex Boei sententia* dixit Aristoteles ἔρωδιὸν ὀκνῶν dici ἐν δέλωι γενέσθαι: ὀκνῶς Boeo mutatur *ex patre*, qui tardus fuerat in liberando mortis discrimine filio, δῆλος in eadem fabula fit ἔρωδιος, sed *ille*, qui λευκός dicebatur, et forte variandi et nouitatis studio Boeus a *vulgari myrtho* recessit; ὀκνῶν *ex seruo* pigro mutatum etiam *Arrianus* narrat, idemque addit, in Aegypto hanc Ardeam cicurari et adfuesci vt, si δῆλος quis increpet, moleste ferat, tamquam pigritia et indigna origo exprobretur, quod cur adscititium (*einen falschen Zusatz*) nominet Cl. Schneiderus, nisi respectu Aristotelis, nescio, nam rem ipsam in psittacis aliisque auibus cernere licet, quae adfuescunt vt certis sonis auditis indigentur. Cum Boeo igitur de primo loco contendat, si recte Pindaro illa aequalis seu paulo prior aetate intelligitur,

Corinna,

Hoc enim nomen citat Ant. Lib. ad Cap. 10. et capite 25 legimus: Κόριννα ἑτεροῶν ἄ, nisi forte est vitium pro ἑτεροικμένων, saltem Corinnae *Metamorphoses* citari intelligis, quae tamen num tribuendae sint nobili huius nominis feminae Thebaeae aut Tanagraeae, quae carminibus lyricis Pindaro etiam victo inclaruit, an vel Thespiæ s. Corinthiæae vel Thebaeae item, sed iuniori, quum has nominet Suidas, nulli metamorphoses adscribens, in medio relinquendum. Licet tamen credere, quum nihil saltem repugnet, fuisse opus insignioris ex his tribus feminis, cuius in fabulis et mythis colligendis et carminibus suis intexendis artificium et studium sum-

summum fuisse constat, a quo ingenio metamorphosium genus non abhorret. Ex Antonino Liberali nouimus saltem, *Minyadum* et *Orionis filiarum* fabulas ab ipsa celebratas esse, quae *Thebanam* aut *Boeoticam* maxime decebant.

Callisthenes.

Ex cuius μεταμορφώσεων α narratur a Plutarcho in Parallelis minoribus p. 306. fabula, iisdemque fere verbis apud Stobaeum et Apostolium in *Αγιοθέου πέδημα*, qui Plutarchum exscripserunt. Scilicet, ut ipsam fabulam breuiter complectamur: in Phrygiae quadam urbe (κατὰ Κελαιόν Plut. — νὰς Stob.) terram, Midae temporibus, labem fecisse aqua simul erumpente, ut multa aedificia cum ipsis incolis absorpta reliquis eandem ruinam portenderent. Ex oraculo rebus pretiosissimis in voraginem coniectis nec auro eam potuisse expleri, donec regius filius Aegistheus mentem Dei affecutus eo semetipse praecipitem daret; sic terram coiisse. Midam eo loco struxisse aram Ioui Idaeo, eamque, manu tactam, auream fecisse, hanc aram eo tempore quotannis, quo clades illa extiterit, lapideam fieri, festis vero diebus liberatae discrimine civitatis redeuntibus, auro denuo nitescere. Metamorphosis potuit ex *re vera* narrari, quum ara illa lucus aut gaudii testandi causa vel ornaretur auro vel nudaretur; hinc Midas adscitus, propter aurum.

Callisthenem vero nouimus *Olynthium*, Aristotelis consobrinum et auditorem, historicis quondam scriptis, maxime de rebus gestis Alexandri, et violentae mortis fato celebrem. Hunc etiam Anatomica scripsisse, item de herbis, notat Fabricius XIII. 107. forte nec Metamorphosium genus se indig-

dignum putauit. Sed quum Callisthenem alium *Sybaritam* laudat Plut. de flum. Ἄραρ qui γαλατικὰ conscripserit, adeoque de singulis operibus, quae Callisthenis nomine citantur, merito nihil affirmant VV. DD: nec de metamorphosum auctore certo quidquam statuere licebit. Probabilitatis autem qualiacunque argumenta, quibus forte accedet aliquando quod iudicium regat, haec sunt. Callisthenis metamorphoses citantur Plutarcho in Parallelis minoribus; in eodem libello Callisthenis quasi eiusdem et auctoris notissimi occurrunt p. 307. Μακεδονικὰ, p. 313. Θραυικὰ. Iam si haec Olynthii videbuntur, vt videntur sane, Plutarchi saltem opinione idem forte Metamorphosum auctor fuit. Callisthenis porro laudantur πυνηγετικὰ, περιπλευς, παρατερήσεις (prognostica) eiusdem forte putandae sunt ex cognato genere metamorphoses. Cynegeticis utitur Plut. de flum. Γάγγης, narrans ex iis rationem capiendi tigres ad Gangem vsitatam. Ex Γαλατ. γ' Callisth. Sybaritae ibid. in Ἐρερ referitur origo fabulosa nominis Arar in fluuio Galliae, nec non piscis in eo magni mirabilis natura et metamorphosis, quum ex albo niger fiat decrescente luna. Callisthenis *Sybaritae* aetas ignota est.

Antigonus,

cuius citantur Ἀλλοιώσεις ab Antonino Liberali c. 23. in fabula de Batto. Varios Antigonos vide commemoratos Meursio Opp. vol. 7. ad calcem Antigoni Carystii de mirabil. Antigonum nempe Alexandrinum, Grammaticum; Antigonum Cumanum, qui de re rustica scripserit, Varroni et Columellae laudatum; Mathematicum denique Antigonum Aegyptium. Sed diuerso ab his, *Carystio*, Meursius

iure optimo *a*) vindicat opusculum de rerum miraculis; *eidem* vero si Ἀλλοιώσεις tribuimus auctori, quemadmodum et Fabricio probabile visum, ex coniectura id facimus, quum saltem eius scriptis περιζώων (v. Meurf. l. l.) item ιστοριῶν παραδόξων συναγωγῇ optime ἀλλοιώσεις conuenire videantur. Aetatem vero Antigoni Carystii Meurfius accuratius definire non potuit; sub Ptolemaeo Philadelpho vixisse eum ostenderunt Voss. Hist. gr. L. I. c. 12. Dodwell. de actate peripli Hannonis §. 21.

Nicander.

Temporibus Attali II. Pergamenorum regis ab Ol. 150 ad Ol. 160. Scripsit ἑτεροικμένων libros V. secundum Suidam; *primum* allegat Stephanus Byz. in ἀσπασίδεια, *quartum* Antoninus Liberalis, Athenaeus, VII. p. 305. Respiciunt hoc opus (scilicet quum Nicandri nomen laudant, libro non addito) Ant. Lib. c. 35. et Tzetzes ad Lycophr. 183. Laudat etiam Athenaeus p. 82. (Fabricius B. G. Vol. II. 26. l. III. p. 618.) Quodsi medicis suam operam in scriptis, quae superfunt, parum probauit, habet tamen laudem *poeticae facultatis*, qua eum Cicero, de Orat. I. 16, *praecclare de rebus rusticis scripsisse* affirmat, quamque sec. Quintilianum, X. I. p. 905. *securi sunt Macer b) atque Virgilius*. Si de *metamorphosium opere ex reliquiis* apud Ant. Lib. iudicandum est, *argumenta fabularum* satis apta et iucunda elegit, *ornamentis* autem rerum poetiis, quate-

a) Scilicet Steph. Byz. in v. γύαρος locum Antigoni Carystii laudat, eadem vero verba in παραδόξων συναγωγῇ leguntur

b) Macer Veronenfis scripsit de volucibus et herbis, v. Not. a Q. l. c.

quatenus eorum in excerptis et soluta oratione vestigia translucent, nec crebris usus est, neque optimis, si cum Ouidio compares, qui omnes fere fabulas ab Ant. Lib. Nicandro adscriptas nisi uberius tractauit, attigit tamen, qua de re ipsam comparisonem libello subiungendam consulas. Extant praeterea ex ἑτεροεικένοις *tria fragmenta*, quae docent saltem *metrum heroicum* fuisse. Steph. Byz. Ἀσπάλαια. πόλις Ταφίων. Νίκανδρος ἑτεροεικένων πρώτη

Ἀσπάλαια βοήροτος.

nota Holstenii: *existimaui legendum* Ασπ. βοηρόμος. i. e. *boves pascens*. Athenaeus VII. p. 305.

Ἡ σκάρων ἢ κίχλην πολυώνυμον -

sunt nomina piscium sec. Arist. et Aelianum *colores* subinde *mutantium*, quorum adeo vel idcirco in metamorphosis obiter mentio fieri potuit. forte eam ipsam ob causam κίχλη πολυώνυμος fuit, sub variis nominibus venit; cetera dabit Athenaeus I. c. Idem III. p. 83: διάφορα δὲ μῆλα γίνεται ἐν Σιδόντι, κωμῆ δ' ἐστὶν αὐτῆ Κορίνθια. Μνημονεύει δ' αὐτῶν καὶ Νίκανδρος ἐν ἑτεροεικένοις οὕτως.

Ἀυτίχ' ὄγ' ἐν Σιδόντος ἢ Πλείς ἀπὸ κήπων

Μῆλα ταμῶν χλοάεντα τύπους νωμήσατο Κάδμος -

Casaubonus: *videtur poeta de amante hoc cecinisse, qui familiari veterum more nomen eius, quam peribat cortici mali insculpsit: τύπους enim Cadmi quid aliud, quam litterarum characteres interpretemur? Et in uniuersum recte quidem ille. Νωμήσατο de ipsa litterarum per malum collocatione et distributione, ut ita loquar. Sed licebit accuratius de fragmenti sensu differere ex Antonino Liberali: apud quem statim in prima narratiuncula, ex Nicandri Ἑτερ. γ. deprompta, Hermochares quidam Atheniensis Cre-*
syllae

syllae ex Cea insula oriundae, quam in festo Apollinis Carthaeae choreas ducentem viderat, amore capitur. Qui quidem vt puellam quasi oraculi auctoritate ad mutuum amorem commoueret επιγράφας μῆλον ἐμίψεν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀρτέμιδος, ἣ δὲ ἀνελάτο καὶ ἀνέγνω. ἐνέγραπτο δὲ ὄριος κατὰ τῆς Ἀρτέμιδος ἣ μὴν γαμηθῆσεσθαι Ἑρμοχάρει Ἀθηναίῳ. illa vero indignabunda abiicit malum καὶ χαλεπῶς ἠνεγκεν ὥσπερ ὅτε Κυδίπην Ἀκόντιος ἀξήπατησεν. De Cydippe et Acontio similis fabula est apud Ouidium in Heroidibus. Dices autem manifestum esse agi in fragmento de Hermochare et malo illo ad fraudem Ctesyllae fruendam praeparato. Sed si cogitas haec fieri debuisse in Cea insula, non intelligitur, quomodo mala petere potuerit Hermochares ἐν Σιδόντος, qui locus est in agro Corinthio, aut ex hortis ad Πίστυμ, fluuium in Phocide. — Quapropter melius haec quadrant in Acontium, qui Cydippen decepit Delphis, si Ouidium audis; quamquam vel sic τὸ ἐν Σιδόντος magis docte positum est, propter malorum Siduntiorum praestantiam, quam probabiliter, quum locus facile adiri non potuit, sed ferenda tamen doctrinae ostentatio propter correctionem ἢ Πλάτωνα ἀπὸ κήπων. Miramur autem, quod eandem rem, quae omitti non debebat in fabula de Hermochare, iterum accuratius enarrare poeta voluit in altera illa et simillima de Acontio, quam verbo tetigisse, nisi quod verecundius iudicandum est de loco haud integro, praestabat.

Parthenius.

Eustathius ad Dionys. Perieg. 420. ὡς Παρθένιος ὁ τὰς μεταμορφώσεις γράψαι λεγόμενος. Suidas Metamorphoses in Νέσωρ tribuit Parthenio Nicaeno, sed ipse

ipse sibi haud constans in Παρθένιος alii cuidam huius nominis *Chio*. Videndum igitur ante omnia de hoc *dissensu*. Ad vocem Νέσωρ haec leguntur: ἔγραψε δὲ Μεταμορφώσεις ὡς περ καὶ Παρθένιος ὁ Νικαιεύς καὶ ἄλλα. *Hic locus autem non suspectus est, nisi quod falli poterat scriptor, qui ex memoria forte Parthenium Nicaeensem adiungeret.* Adeoque *potior* videri debet ille locus, qui de Partheniis agit, vbi sic Suidas: Παρθένιος Ἡρακλείδης καὶ Εὐδώρας, Ἐρμιππος δὲ Τήθας Φησί, Νικαιεύς ἢ Μυρλεανός, ἐλεγειοποιὸς καὶ μέτρων διαφόρων ποιητής. οὗτος ἐλήφθη ὑπὸ Κλυνα λάφυρον ὅτε Μιθριδάτην Ῥωμαῖοι κατεπολέμησαν, εἶτα ἠνεΐθη διὰ τὴν παιδευσιν καὶ ἐβίω μέχρι Τιβερῆος τῷ Καίσαρος. ἔγραψε δὲ ἐλεγεία εἰς Ἀφροδίτην, Ἀρήτης ἐπιμύθειον, τῆς γαμετῆς Ἀρήτης ἐγνωμίον, ἐν τρισὶ βιβλίοις, καὶ ἄλλα πολλά. Iam quod inter scripta huius Parthenii Nicaeni non recensentur *Metamorphoses*, si fuerunt eiusdem, minime molestum est. Vides quam perverfo epitomatoris delectu ea nominentur, quibus clarus quondam poeta vix suam laudem debere potuit. Neque erroribus carere Viri Docti moment, quod is a Cinna in bello Mithridatico captus centum fere post eum annos ad Tiberii tempora superstes fuisse perhibetur (qua de re v. Voss. de hist. II. c. 1. et poët. gr. Gale diss. de Apollod. et Fabric. B. G.); quamquam non est, cur statuas cum Gale duos Parthenios esse confusos, quod ἐλεγεία εἰς Ἀφροδίτην in Schol. ad Epigr. Gr. L. III. c. 40. tribuantur *Chio*, hunc autem Tiberii forte aetate vixisse. Sed de *Chio* subiungit Suidas: Παρθένιος Χῖος ἐποποιός, υἱὸς Θέσορος, ὃς ἐπεκαλεῖτο (Χαὸς filius, puto, Parthenius, ob scribendi genus obscurum, vt videtur) Ὀμήρου δὲ ἦν ἀπόγονος. ἐποίησε εἰς Θέσορα τὸν αὐτῷ πατέρα. Iam vero additur, quod in nostrare

mo-

re molestiam facit: ἔτος ἔγραψε περί μεταμορφώσεως, in doctæ pro μεταμορφώσεως. Sed notandum est, haec ipsa verba Kusterum demum ex Msc. Parisiensi, eodem tamen antiquissimo, reuocasse, quum in reliquis codd. et edd. desiderarentur. Adeoque vel illud dubium est, annon ex glossmate, iniquo loco, in textum irreperint, quod aliquis ex voce Νέσωρ, ubi Parthenii Nicaeni metamorphoses laudantur, hanc notam ad Parthenium, sed *Nicaenum*, adscripserat. Quapropter, quum anceps horum locorum auctoritas ad certum iudicium vix perducatur, si alia iam subsidia circumspicimus, alios quidem *Parthenios* excitat Gale l. 1. *Grammaticum* quendam Dionysii Alexandrini discipulum sub Nerone (ex Athenaeo et Eustath. 1412. ll. it. 567. Od. Ed. Frob.), et *Phocensem*, Nicaeno longe seriore (ex Steph. Byz. in Γόρδοι et Δελύντιοι). Sed hoc saltem *Suidae* tribuendum est, ut in *Nicaeno* et *Chio* dubitatio subsistat, quum de auctore metamorphosium quaerimus.

Est autem, quod moueat me, ut maiori probabilitate ad *Nicaenum* hoc opus pertinere existimem, qua ipsa re, licet per se non satis firma ad fidem, quoniam accedit alter *Suidae* locus, illud effici putamus, ut iam in dubio alterius testimonio Parthenio *Chio* praesidium nullum sit. Eustathius nimirum ad Dionys. Perieg. 420. ex Parthenii *Metamorphosis* fabulam de Scylla refert, quae a Minœ ex nauis suspensa, et quidem gubernaculo alligata, in Ciri auem mutata sit. Prorsus eodem modo res narratur in Ciri, carmine latino, quod Virgilio tribui solet, ubi igitur notat Illustris Heyne, probabile videri, poetae ante oculos fuisse ipsum *Parthenium*, cuius legendi et latine conuertendi studium in-

ter poetas latinos magnum fuerit; hoc vero de Parthenio Nicaeno valere, mox intelligetur. Accedit quoque, quod sic demum Ouidii consilium in metamorphosis conscribendis apertius eluceat, si antea graecus poeta romanis probatissimus huius generis amorem et imitandi studium excitasset. Quae quidem praemisimus, ut non sine causa accuratio de hoc Parthenio disputatio instituenda videretur.

Eius igitur *aetas* a Suida satis definitur, qui bello Mithridatico captum Romae libertati restitutum narrat. Sed antequam attingamus ea, quae ad ingenium viri declarandum faciunt, videndum de Virorum Doctorum sententia, qui *Erotica*, quae sub *Parthenii Nicaeni* nomine feruntur, *celebrioris illius poetae* reliquias putarunt. Hoc vero opusculum a *poëta* quodam, quamvis soluta oratione, compositum esse, non dubium est, quum ipse auctor versus quosdam suos intexat, quo forte addes, quod in prooemio *ὑπομημάτων τρόπον* se illas narratiunculas congeffisse scribit, quas simili usui amico fore sperat, quem monuerat ante, ut, si qua apta viderentur, carminibus ea suis, et latinis, amplius exornaret. *Plutarchum* quoque *testem* citant, qui in Parall. min. narrans fabellam de Cyanippo quodam et Leucone, quae item *Eroticorum* c. 10. exponitur, subiungit: *ὡς Παρθένιος ὁ ποιητής*. Sed num ante oculos habuerit *illos commentarios*, vix affirmes, saltem nulla inde verba deprompta sunt, et quodammodo etiam narratio variata. Nam apud *Plutarchum* *Leucone* occultat se *ἐν τινι συνδένδρῳ*. *τῶν δὲ κλάδων σειςθέντων οἱ κύνας θηροῦ εἶναι δόξαντας* eam dilaniant. Apud *Parthenium* illa *εἰς τὴν ὕλην καταδύνει, αἳ δὲ τῶν Κυανίπτε κύνας ἐδίωκον μὲν ἔλαφον, ἔσται δὲ ἐπάνυ κτίλοι ἄτε δὴ ἐν πολλῷ ἡγρωμένῳ ὡς ὡς* Φρη-

Φρήσαντο τῆς κόρης ἐπηνέχθησαν αὐτῇ. Lewis diuer-
 titas igitur extitit, aut quod ex memoria citaret Plu-
 tarchus, aut alium quendam Parthenium innueret,
 aut eiusdem Parthenii non commentarios illos, sed
 eandem fabulam ab eodem in carinen redactam.
Quodsi autem poeta fuit Eroticorum auctor, vt ne
 dubites eundem fuisse Parthenium inter Romanos
 celeberrimum, efficiet eius amicitia cum Gallo, ele-
 giarum auctore inter Latinos probatissimo, cuius de-
 perditis scriptis haud aequo animo caremus, huic
 enim inscripta esse, atque huius usui concinnata
 Erotica, prooemium docet.

Illam ipsam Galli familiaritas ad *commendan-*
dum Parthenium non est nullius momenti; accedit
 tamen *doctrinae eius admiratio*, quam maximam de-
 clarat Suetonius fuisse in Tiberio Caesare, qui *Eu-*
phorionis, Rhiani et Parthenii scripta et imagines in
bibliotheca publica inter veteres et praecipuos auctores
collocauerit, adeo his poetis delectatus, vt eos graecis
carminibus imitari conaretur. Virgilius antea in grae-
 cis Parthenium doctorem habuerat, et quaedam il-
 lius *suus versibus expressit* (Macrob. 17. Gellius 9. 9.)
 v. c. Moretum, si recte in aliquo codice notatum
 est. Maximam laudem *elegiis* debuisse Parthenium
 innuit forte Suidas, qui *ἐλεγιοποιὸν* vocat, neque Ero-
 ticae narrationes abhorrent. Eodem genere clarus
 fuit, cum quo coniungitur, Euphorion. Propi-
 us ad eius ingenium declarandum ducit locus apud
 Lucianum de scrib. hist. qui quum monuisset, in de-
 scribendis regionibus, locis, montibus historicum
 non debere praeter necessitatem multum esse, vel
 poetis antiquis v. c. Homero, eam sobrietatem
 curae fuisse monstrat, qui Tantalum, Ixionem, Ti-
 tyum, alios, verbo tantum perstrinxerit, ἢ δὲ Παρ-
 θένι-

Θένιος ἢ Ἐυφορίων ἢ Καλλιμαχος ἔλεγε, πόσοις ἂν οἱ ἐπεσι τὸ ὕδωρ ἄχρι πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ Ταυτάλε ἤγαγεν, εἶτα πόσοις ἂν Ἴξιονα ἐκύλισε; Quam quidem micrologiae notationem peritus quisque ad genium seculi facile interpretabitur, rem ipsam, etiamsi non testimonio constaret, ex temporum ratione aestimaturus. Ne autem cetera vestigia negligamus, ad *Moretum* quod attinet, non magis forte Parthenium illud ostendit, quam ipsius versio aut Bucolica Virgillum, attamen Illustris Heynii bonum iudicium expertum est. *Excerpta porro Erotica* multo etiam minus faciunt ad poetae ingenium cognoscendum, sed tamen videmus eum elegisse fabulas, quae neque absurdae nimis, nec sine delectatione essent, poetico vero ornatu crebras occasiones praebent, has autem, licet breuiter, iucunde tamen, bona oratione exposuisse; saltem in his nihil est, quod poeta melioris notae indignum iudices. Utinam vero saepius consilii putasset, sua quaedam carmina adspargere, qua ratione sex versus saltem ex loco aliquo de Byblide et Cauno seruati sunt, quos hic exhibemus:

Ἡ δ' ὅτε δὴ ὀλοοῖο κασιγνήτου γόνυ ζῆνω
 Κλαῖεν Ἀθηονίδων θαμνώτερον, αἶψ' ἐνὶ βήσση ε)
 Σιδονίω κέρω πέρι μύριον αἰάζεσι.
 Καὶ ῥα κατὰ συφελοῖο σαρωίδος ἀντίκα μητρην
 Ἀψαμένη δειρῆν ἐνεθήματο. Ταὶ δ' ἐπ' ἐκείνη
 Βεῦδα παρθενικῶν Μιλήσιδες ἐβήξαντο.

Vides in paucis verbis, quae nec loco in carmine integro, nec re ipsa magni momenti fuerunt, non deef-

e) Βήσση epitheton, quo magis definiatur, requirit, adde igitur Σιδονίω. Melius sane βήσσης, et Σιδονίω κέρω, et forte ita scripsit Parthenius.

deesse ornamenta poëtica, omnino loquendi rationem bonam et res ad sensus pingentem, licet illud de Iusciniae querelis vulgare nimis. Maximam artem sine dubio impenderat poëta in describendum amorem Byblidis infauissimum, eundemque Cauno declarandum. Cetera igitur laudabili breuitate absoluit, adeoque loquacitas, quam Lucianus innuit, non ita nec Parthenio neque aliis inhaesit, vt non viderent, quid ad propositum spectaret quidue minus, sed potius eo spectat, quod omnino in rebus paruis saepe diligentiam et loquendi copiam expromserint. Si paulo seuerius iudices, primi tres versus nimis fluunt et neruis carent, resque, si breuiter, at fortius dicenda erat; tres reliqui bene se habent, et quod inueniet, quibus non placeat: τὰ δ' ἐπ' ἐκείνῃ etc. non sine arte, saltem non sine necessitate additum est. Demas quaeso, etiamsi versus non hiaret, quaeres, quod substituas; et si sentis quaerendum esse, nec monente me intelligis, quanta vtilitas metamorphosium fuerit in eiusmodi fabulis, vt vel hoc nomine, vbi liceret, eas quaesitas esse non mireris. Alia tamen via Parthenius se expedit, neque adeo ex Metamorphosis eius fragmentum petiit, addit enim: *Φασὶ δὲ τινες καὶ ἀπὸ τῶν θαυράων κρήνην ῥηῖναί ἰδίαν τὴν καλεσμένην βυβλίδα.* Porro sequitur, eum hanc fabulam aut omnino non recepisse in Metamorphoses, aut de his, quum illa scriberet nondum cogitasse, nimis enim fragile esset argumentum, quo quis auctores diuersos fuisse ostendat. Aliud fragmentum ex Parthenio, sed incertum an ex Nicaeno, seruauit Eustathius ad II. β. v. 712. (exscripsit Kusterus ad Suidam) ex Stephano Byzantino, apud quem tamen male mutilatum hodie non legitur. *Ἐστὶ δὲ καὶ κόμη Κιλικίας*

κίας Γλαφύραι καλεσμένοι — — ἐν ἣ πηγή ἀπὸ βρογάδος
καταβήσουσα καὶ συνιοῦσα τῶν εἰς Ταρσὸν ἐμβάλλουσι πο-
ταμῶν, περὶ ἧς Παρθένιος γράφας ἄλλα τε λέγει καὶ ὅτι
παρθένος Κιλίκων ἀνακτορίαν ἔχουσα

Ἄγχίγαμος πέλε καὶ καθαρῶν ἐπεμαίνετο Κύδνῳ

Κύπριδος ἐξ αὐτῶν πυρσὸν ἀναψαμένη

Ἔισόκε μιν Κύπρις πηγὴν θέτο, μίξε δ' ἔρωτι

Κύδνα καὶ νύμφης ὑδατόεντα γάμον δ).

Habes hic quidem *metamorphosin*, sed eam deprom-
tam esse *ex ipso Metamorphosium opere*, non est,
quod cum Kustero certius affirmem.

Iam post Parthenium, excitatus, ut videtur,
exemplo recenti, nominandus est

Ouidius,

de cuius Metamorphosis, quae ad nostrum
consilium spectant, ceteris auctoribus recensitis sub-
iiciuntur.

Nec tam certa quidem quam probabili tempo-
rum aestimatione hoc loco memoramus *Dorotheum*
et *Theodorum*, metamorphosisum scriptores, Plu-
tarcho scilicet, qui eos allegavit, aut aequales aut
maiores.

Dorotheus

citatus a Plutarcho in Parall. min. p. 311. F.
in fabula de Phoco Aeaci filio, a Telamone fratre,
cui exosus erat, inter venandum interempto; hoc
nar-

δ) Itaque puella regia fluvii amore insanit furibunda facibus arreptis ad ripas Cydni oberrens ipsa tandem in aquam mutatur. Non satis integrum est iudicium de loco mutilo. Ἄγχίγαμος, de aetate, ut videtur; si recte ita legitur. Καθαρῶν, ex natura huius fluvii; cf. Holsten. ad v. Ταρσός Steph. Byz.

narrare Dorotheum ἐν πρώτῳ μεταμορφώσεων. Fabula quomodo metamorphosis intexta fuerit, ignoramus, narrata forte res ut multa eiusmodi apud Ovidium, quae non propius ad metamorphoses spectant. Paulo antea pagina eadem A. Plutarcho laudabatur:

Theodorus;

et suspicari licebit, quamquam affirmare non item, diuersitatem tantum ex nominum confusione ortam esse, cuiusmodi nomina saepius permutata et promiscue adhibita videmus, unde et ap. Fabric. *Theodorus s. Dorotheus*. Sed ex *Theodori μεταμορφώσεων* citatur Θεοδ. ἐν ταῖς μετ. unde *arguari* quis posset, quod *liber* non additus sit, ut in Dorotheo, Theodorum non scripsisse plures libros *Metamorphosium*, sed *librum singularem*, adeoque auctores esse diuersos; sed *arguari* inquam; narrat igitur ex Theodoro Plutarchus fabulam de *Myrrha* eodem modo, quo est apud Ovidium, expositam, et vel hoc indicio, quoniam fabulae narratio sic paulo est prolixior nec breuiter iucunde satis absolui potuit, affirmauerim etiam de hoc Theodoro, quod de Dorotheo apertius constat, eum fuisse ex scriptorum genere, qui metamorphoses, ut ita dicam, *historicas* enarrarent, neque adeo, ut nonnulli, sui ingenii fragmenta in *plantarum* originibus exposuissent, quamquam *Myrrha* in *arborem* mutata eo nos ducere videbatur. Plutarchum exscripsit Stobaeus p. 403. iisdem verbis eandem fabulam ex Theodoro exhibens.

Adrianus Sophista.

Huius viri splendidam vitam, celebritatem et gratiam apud Athenienses et Romanos qui amplius

cognoscere cupiunt adeant Philostratum de vitis Sophist. II. p. 582. Ipsa Suidae verba posuisse sufficit: Ἀδριακὸς Σοφιστῆς, μαθητὴς Ἡρώδου (Attici Iulii Rhetoris celeberrimi). ἤμασσε δὲ ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίῳ, ἀντισχολαστῆς Ἀριστέου τῷ ῥήτορος, ἐν Ἀθήναις γενόμενος. Ἐσοφίσσευσε δὲ καὶ κατὰ Ῥώμην, καὶ ἀντιγραφεὺς τῶν ἐπιστολῶν ὑπὸ Κομμόδου ἐγένετο (sec. Philostr. eo munere non functus est, delato scilicet graviter aegrotanti, quo morbo super ipsis Commodi litteris expiravit.) ἔγραψε μελέτας καὶ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ἐν βιβλίοις ἑπτὰ, περὶ ἰδεῶν λόγος ἐν βιβλίοις πέντε, περὶ τῶν ἐν ταῖς εἰσαεσιν ἰδιωμάτων ἐν β. τρισί, ἐπιστολάς καὶ λόγους ἐπιδεικτικούς, Φάλαριν, παραμυθικὸν εἰς Κέλερα. Scripsit igitur *Metamorphoses*, quae tamen, quod cum μελέταις quodammodo coniunguntur et aliis scriptis *rhetoricis*, videntur *Stilo rhetorico* elaboratae fuisse, quales διεξηγήσεις Sophistarum nouimus.

Nestor.

De eo vide Prolegomena Needhami ad Geoponica in ed. rec. p. LXII. Patria ille *Larandensis*, ἐν Λυκίας sec. Suidam, quum Stephano Λάρωνδα sit πόλις Λυκαονίας. Sed Lycaoniam in Lycia ponere Ptolemaeum Meurfius notauit ad Helych. Miles. *Floruit* Nestor secundum Suidam sub Severo imperatore, et *Metamorphoses* scripsit eiusdem testimonio et Menandri Rhetoris cap. περὶ λαλιᾶς: ἡ ἔγραπται δὲ καὶ Νέστορι ποιητῇ καὶ σοφιστῇ (ita Meurf. ad Helych. Mil. recte, in Aldina σοφιστῆς) μεταμύρφωσις φυτῶν καὶ ὀρνέων. *Ingenium* viri ex eo noscas, quod scripsit *Ἰλιάδα λειπογράμματον*. Satis tamen bene in *Metamorphosis* se expedit, si ex illis depromptae sunt narrationes huius generis in libro XI. *Geopon.*
qua

qua in sententia fuit *Hallerus*, adstipulante *Schneidero* V. C. Peric. in Anthol. p. 12. cf. not. *Niclasii* V. C. ad XII. 16. „in quo horio *Nestoris* (Νεστωριος) forte natae sunt fabulae, certe quaedam earum, de quibus ad XI. 2. „ bene ibi: quaedam saltem; certe non omnes, nam si *Nestor* versibus scripsit, eius non putandae sunt illae, quae quasi calamistris inuictae et variatae antithesibus oratoriis, ita ut nunc leguntur, apud *Sophistam* aliquem reperiuntur.

Incertae aetatis scriptorem metamorphosium, et alias ignotum, citavit *Antoninus Liberalis* c. 13.

Didymarchum

μεταμορφώσεων γ. in fabula de *Batto*.

Antoninus Liberalis.

Quis fuerit, quando vixerit, incertum; scribendi ratio quum satis bona sit, scripta vero citentur iam pridem deperdita, auctorem antiquum credere licet, forte non multo iuniorem Aebutio Liberali, cui libros de beneficiis Seneca inscripsit, quemque laudat epist. XCI; Marco Antonio Liberali Rhetore, Palaemonis aemulo, de quo in libri de claris Rhett. parte deperdita egerat Suetonius; in Chronico Hieronymi Euseb. sub Claudio Imperat. ponitur. Non tamen eundem esse Metamorphosium scriptorem et Rhetorem illum latinum Iosephus Scaliger credit p. 192. ad Euseb. (cui Antonius dicitur), nec non Vossius de Hist. gr. III. 16. 6. quem mouit, nominum Antonii et Antonini diuersitas et quod graece alter scripserit, graecosque citauerit auctores, alter Rhetor latinus fuisse perhibeatur. Pro eodem habuerunt M. Casaub. ad Sueton. Rhet. sed sine aditis caussis; Abrah. etiam Berkelius, qui monstra-

uit tantum, non esse mirum, si *romanus homo grae-
ce* scripserit. Haec fere Fabricius B. G. II. p. 678.
qui et *fontes libri* recenset. Sunt enim collectae
metamorphoses 41. pleraeque cum nominibus au-
ctorum, qui eas tractauerint, praescriptis. Ita lau-
dantur: *Antigonus* ἐν ταῖς ἀλλοιώσεσιν, c. 23. *Apol-
lonius Rhodius* ἐν ἐπιγράμμασι, 23. *Aeneas Laco* ἐν ᾠ-
ματι Κόκκω, 12. *Athanasius* Ἀμβρακικοῦ, 4. *Boeus*
ἐν ὀριθογονίᾳ, 3. 11. ex l. 1. c. 7. l. 2. c. 16, 18,
19, 20, 21. *Corinna*, 10. ἑτεροικμένων, α. c. 25. *Di-
dymarchus* μεταμορφ. γ. 13. *Hermesianax* λεοντίῳ β.
c. 39. *Hesiodus* ἐν μεγάλοις Ἠοίαις, 23. *Mencra-
tes Xanthius* λυκακοῦ, 35. *Nicanor* c. 2, 35.
ἑτεροικμένων α. c. 4, 22, 23, 38. β. 13, 17, 30,
31. γ. 1, (2, dubito). δ. 8, 9, 10, 12, 24, 25,
26, 27, 28, 29, 32. *Pamphilus* α. c. 23. *Phere-
cydes* 33. *Simmias Rhodius* Ἀπέλλωνι, 20. *Carent*
auctorum nominibus fabulae 5, 6, 14, 15, 34, 36,
37, 40, 41.

Antoninum vero Liberalem ita narratiunculas
ex poetis recensuisse, ut pressius ipsum *modum* atque
ordinem rerum tractatarum sequeretur, crebra forte
poetici sermonis vestigia satis docent; nec tamen, ubi
plurimorum nomina praescripta sunt, ea religiositas
apparet, qua in argumento simili *Parthenius diffen-
sum* auctorum diligenter notauit, unde in ceteris
eos *consentire* intelligas. Notabile in Antonino Li-
berali, quod c. 23. quum nominasset alios, vltimo
loco Apollonium Rhodium ἐν ἐπιγράμμασι, addidit:
ὡς Φησι Πάμφιλος ἐν α. Certe igitur non ante ocu-
los erant Apollonii Epigrammata, forte iam deside-
rabantur aut rariora erant. *Ordo* fabularum nullus
est, casu forte et codicum fato turbatus, *vestigia*
quaedam in numeris supra expositis animaduertes;
etiam

etiam, quod auctorum nominibus careant fabulae nonnullae, temporum forte iniuriae tribuendum. Neque adeo integrum nos habere libellum facile crediderim. Caremus igitur plurimis momentis, quae de *consilio* in colligendis hisce metamorphosis explorati aliquid dare potuerint; sed frequentes olim fuerunt eiusmodi Συγκαταγωγαι, in *mythico* maxime et *physico* genere. Certe non est Sophistae opus ad ostentationem artis et eloquentiae, quale Adriani forte fuit, vix etiam ad similem usum factos quasi commentarios dicas, cui repugnare videtur fragmentorum ex Boeo natura.

Metamorphosum quoque titulo *Lucius* quidam, Patrensis, opus inscripsit, vnde Lucianus Asinum suum adornasse videbatur Photio cod. CXXIX. quamquam subdubitant prius, vtrum Luciani διήγησιν amplificauerit Lucius. v. Fabric. B. G. V. p. 829. Sed quo loco illae metamorphoses habendae sint, docebit imitator *Apuleius*, scilicet a nostra disputatione alieno. De *Lactantio*, quem putant Ovidianum opus soluta oratione imitatum esse, cuius libri non nisi breuiarium supersit, Munkerus disputat in praef. ad Mythogr. Lat. *Maximi Planudis* metamorphoses ex ipsis Ovidianis graeca prosa expressae in Bibliothecis ineditae latent.

III. Comparatio aliqua graecos inter *Metamorphosum* scriptores et *Ouidium*.

Iam ad *Ouidium* vt redeat disputatio, eum in *consilio uniuersi operis* ante oculos et in animo habuisse *graecos scriptores*, aut eorum in hoc genere lobores ignorasse, necesse est. Verum id agendum, vt videamus, num accuratius quaedam in hoc asserto, adhibita qualicunque comparatione, constitui

tui queat. Si quis autem *consensus* est seu qua *diversitas* in ipso lusus poetici consilio, tum in *rebus tractandis* tum in *ordine et modo* eas exponendi conspiciatur necesse est; quid autem bene et feliciter excogitatum sit, quid minus, intelliges, si iudicium ad oblectandi studium referas, quo unice omnes ductos esse non est obscurum. I. Itaque *rerum et fabularum delectum habuisse* omnes omni in genere metamorphosium non dubitamus, delectum etiam in variis eas ornandi modis, quem argumenta toties retractata et variata non admittere solum sed populare videbantur, qua tamen in re felix Ovidii studium non nisi per transennam ostendere licebit, comparatione cum fabulis, quales sunt apud Antoninum Liberalem Nicandri pleraeque, Ovidio etiam modo brevius modo fusius tractatae. In quibus si discrepantiam non exiguam deprehendes, quid Nicandri non sit in Ovidio manifestum erit, sed non item, quid nec Parthenio aliisque, sed Ovidii ingenio debeatur. — Sed quod in rerum delectu maxime ad *Ovidii* consilium spectat, dubites autem, an in quoquam ante fuerit, ille, quum aliorum conamina totumque mythologiae campum perlustrando intelligeret, quae vis esset verbi, si metamorphoses dicas, *ex toto genere, cui illud nomen tribuas, opus concinnandum* sibi proposuit, adeoque ex Theogoniis et philosophorum placitis, observationibus naturalibus et mirabilium rerum enarratoribus ceterisque fabularum et historiarum generibus quae huc spectarent praecipua capita vno complexu oculis subiecit. In hoc igitur qui ei praeiuerit nemo memoratus est. II. Porro *in narrandi genere et ordine* si omnes vidisse existimandi sunt, certe, si quis alius, perspectum habuit Ovidius, non tam
in

in *ipsis metamorphosis* esse illud, quod praecipuam
 gratiam operi conciliaret, quam potius in *mythis ac
 fabellis*, quae communi illo vinculo iungerentur,
has adeo summa arte exponi et amplificari debere.
 In quem autem alium illa cadent, quae ab omnibus
 Ouidii propria aestimantur, quod separatis narra-
 tiunculis et diuulsis quasi membris constare opus
 noluit, sed *coninuata serie et temporum ordine serua-
 to* omnes fere *variandi orationem modos historici et
 dramatici generis* in vsum suum conuertit? Sane
 quid tandem Graecorum in hoc genere principes
Nicander et Parthenius secuti sint, non satis constat;
 probabile est *singulas fabulas singulis carminibus* ex-
 positas fuisse, non tam quod ordinis seruati vesti-
 gia desiderentur, quam quod in Nicandro, si ex
 Antonino Liberali iudicium satis tutum est, reli-
 giositatem quandam, qua enixius allaborasse vide-
 tur, vt metamorphosium quasi rationem redderet,
a coninuati operis indole, quale Ouidianum est,
 alienam putauerim; nempe adiuncta sunt plerum-
 que, in quibus originem figmentorum satis aperte,
 nec sine delectatione, deprehendas; proemia quo-
 que, nisi Antoninus de suo quaedam addidit, sunt
 fere prolixiora. Quod autem Ouidio primum vna
 quasi tela pertexere suas fabellas placuit, fuisse cre-
 dimus in recepto Graecis metamorphoses narrandi
 more, quod ita in melius mutandum videretur;
 saltem ea ratione, quam ipse secutus est, aptio-
 rem et iucundiorum cogitare vix licet, qua *ipsis*
 illorum miraculorum temporibus interesse et per
 hanc ipsam rerum naturam, in qua omnia ista sunt,
 rapi nobis videmur; quid? quod lubentius perso-
 nis inductis Orpheo, Pythagorae aliisque animum
 aduertimus, quam poetae, in quo vno non erat
 tanta

tanta narrandi varietas. His enim bonis satis compensari putamus, quod nexus fabularum nimiam saepe artem prodit, et ingenioso interdum in meris vocibus lusu nititur. Quodsi autem propter ipsa iucunde narrandi artificia non satis enucleate res expositae videbuntur, cogitandum est, mythos illos quondam notiores fuisse, item attigisse nonnulla obiter, quae vberius persequi nollet, haud ingrati et quacsitam poëtis doctrinae et eruditionis speciem fecisse. Scimus etiam serioribus poetis bono consilio praetermitti multa praerepta a prioribus, neque dubium est, eandem Ouidio saepius causam fuisse, cur perstringeret multa leviter, quae felicissimam copiam suppeditare potuissent. Hoc vero concedentibus Ouidii manibus, imo iubentibus, licebit, ut neque tibi, nec tuis temporibus scriptas esse metamorphoses cogites. Attamen hoc genus, quantumque a nostra aetate abhorreat, si eo sensu, quo debebas, iustaque scientia, quamquam id est difficillimum, ad Ouidianum opus accedas, quasi floridissimum sertum ex hortulorum cultissimorum ubertate et varietate collectum dices, seu, quidquid unquam in poesi feliciter tentatum est, eius unum libellum praestantissima complecti specimina; tanta arte philosophemata, religiones, pugnae, amores, laeta ac tristia, variaeque has res tractandi rationes ad optimorum auctorum, graecorum et romanorum, veterum ac recentiorum, exempla copulatae sunt; quamquam eadem illa varietas, ne discrepet nimis et ut in Chao quodam elementorum pugnam sistat, viuendo et iucundo ingenii Ouidiani colore temperatur. Boni erit interpretis et ad propositum idonea lectione instructi singulis exemplis, quae in uniuersum neminem fere

la-

latent, seu nervis quibusdam, seu luminibus, instruere, quamquam ipsam illam spem infringit monumentorum veterum penuria; quo maius tamen pretium statuendum Ouidio, qui et multorum deperditorum ex poetis maxime Alexandrinis artificia adumbret. Sunt quidem passim notata nonnulla ex hoc genere Viris Doctis, vbi Homerum imitetur Ouidius, vbi Hesiodum, Euripidem, Periegeticos, miraculorum scriptores, et sic porro, sed ea hic repetere et augere novis observationibus huius saltem instituti non videbitur, in quo iam nec superest quidquam, nisi vt ipsam comparationem fabularum, quae apud Anton. Liberalem occurrunt, cum Ovidianis, addamus, consilio vel eam ob causam non inutili, vt ipsa variandarum fabularum et in melius mutandarum ratio et artificia sic intelligantur apertius, Ouidium vero constet bono delectu eorum, quae et ipsius ingenio et seculi existimatione dignissima essent, non exiguam laudem meruisse.

Comparatio fabularum, quas Ovidius cum Antonini Liberalis auctoribus communes habet.

Κτησυλλα ι. ap. Ant. Lib. α).

O. M. VII 368. seqq. tribus versibus fabula innuitur: *Transit (Medea) et antiquae Carthacinae moenia Caeae, Qua pater Alcidas placidam de corpore natae Miraturus erat nasci potuisse columbam:* Sec. Nic. ap. A. L. Ctesylla nata est Iulide, viderat eam Hermochares ludis Pythiis *παρὰ τὸν βωμὸν τῆ Ἀπόλλ. ἐν Καρθαίᾳ.* Metamorphosis fit Athenis vbi moritur Ctesylla. *Qua igitur apud Ouid.*

α) ἰσορροπία Νικανδρος Ἐπερ. γ.

Ouid. latius accipiendum erit de insula Cea, quam primariae vrbs mentione facta periphrastice indicat poeta. Pater Alcidas non Carthaeae, sed Iulide habitabat.

Μελεαγριδες. 2. b).

Pleraque haud discrepant. Atalantae caput patri dedisse Meleagrum non habet Nic. ap. Ant. Lib. Ab Ouidio bellum Curetum et Calydoniorum omittitur, ex Homero notum, cadit igitur Meleager sine pugna ignobili morte, cremata face fatali a matre absumtus; sec. Nic. in praelio interficitur, nec tamen nisi post taedam *) illam igni immissam. Ouidiana ratio aptior est ad miserationem mouendam. Ouidius ex numero sororum in aues mutatarum eximit Gorgen nurumque Alcemenes, i. e. Deianiram, ita et Nic. monuit; alteram enim constabat Andraemoni, alteram Herculi nupsisse. v. Apollod. I. 8. 1. Antoninus Lib. addit aves Meleagrides a Diana hac forma donatas in Lerum insulam absportatas esse; vbi scilicet Meleagrides Dianae sacrae alebantur. cf. Aelian. H. A. 4, 42. et 5, 28.

Κραγαλευς. 4. c)

Fabula est ex iucundissimis et ingeniosissimis ap. Ant. Lib. Ouidius eam attigit XIII. 713. certam lise Deorum Ambraciam, versique vident sub imagine saxum Indivis. Humanac saxi aut montis formae non meminit Ant. Lib.

Περι-

b) *ισ. Νικανδρος γ.*

*) Itaque coniunxit Nic. duos narrandi modos, quos separat Apollod. I. 8. 3.

c) *Νίν. α. 'Αθανάδας 'Αμβρακικοῖς.* cf. supra p. 35.

Περιφρας. 6. d).

Ovidius fabulam perstringit VII. 390, sqq. *in-erat* (Medea) *Palladias arces, quae te, iustissime Phineu, Teque, senex Peripha, pariter videre volantes.* Putant scribi debere sec. Ant. Lib. iustissima *Phene*, quae vxor esset Periphantis, simul in auem mutata, sed *Φήνη* est nomen auis, in quam illa mutata fertur, *iustissimae* autem epitheton eur huic feminae tribuerit Ovidius, nec marito potius, cui optimo iure debebatur sec. A. L., non apparet. Fabulam tamen de *Phineo* in auem mutato alias ignoramus.

Ημαθιδες. 9. e).

In Musarum cum Pieridibus certamine carminum ipsarum argumenta refert Ovidius, Nicander diuersam eorum indolem ab effectu depingit; Musarum cantus suauitate tota rerum natura delinitur ac laetius ridet, ad Pieridum strepitum caligine et nubibus inuoluitur. Apud Ouidium victae in picas vertuntur omnes, Nicander argutatur in diuersis no- uem auium nominibus.

Μινυαδες. 10. f).

Φιλεργοί etiam Ouidio. In nominibus leuis discrepantia; *Ἀλκυονίδος* Antoninus Lib.; Ovidius: *Alcithoe*; Planudes: *Ἀρσινόη*. *Leuconoë* ap. Ouid. est Antonino Lib. *Λευκίππη*. *Ἀρσίππη* Antonino Liberali dicta non nominatur ab Ouidio, sed tamen ex tribus sororibus illa est, quae a v. 36. confabulationem

d) auctores non additi ap. A. L.

e) Ν/η. Ἐτ. δ.

f) Ν/η. Ἐτ. δ. καὶ Κόρινθα.
G

nem orditur. Haec vero confabulatio, qua plurimae narrantur metamorphoses, Ovidianum inuentum est, ex ipso, quod secutus est, operis consilio adornatum. Ap. Ant. Lib. Bacchus Minyades sub puellae primum forma hortatur, vt debitos Deo honores concedant, tum reuentibus illis in leonem et taurum et pardalim mutatus aliisque prodigiis Deum se ostendit: apud Ouidium sacrum bacchicum a sacerdote indicitur, solae non parent Minyades, operisque intentae festum profanant; sic tandem Bacchus ultor adest, non conspiciendus quidem, sed signis solitis, strepitu bacchico, hedera propullulante, mellisque et lactis riualis excitatis se prodens. Apud Ouidium mox sub vesperam mutantur feminae et quidem omnes in vespertilioes. Apud Anton. Lib. furore bacchico correptae filium Leucippes dilaniant, hinc in siluas se proripiunt, tandem in diuerfas volucrum species vertuntur, inter quas est vespertilio.

Αηδων. 11. g)

Auctor, ex quo narrat Antonius Lib hanc fabulam, mythum antiquum de Tereo et Pandionibus ita immutavit et consilio sui operis aptavit, vt in summo dissensu comparatio cum Ovidianis VI. 424. vtiliter institui haud queat.

Κυκνος. 12. h)

Cycnus ad Hyries lacum Aetoliae pertinens memoratur Ouidio VII. 371. sqq. Laudanda ibi breuitas, qua fabula exponitur sine ornamentis puerili-

g) Βοῖος ἐν Ὀρνιθ.

h) Νη. Ἐτ. γ. καὶ Ἀρεῦς
Δάκνων ἐν ἄσματι Κύνω.

ribus, quae vi deas ap. Ant. Lib. *Θυρή* mater Cycni ap. A. L. item in *olorem* mutatur, sec. Ovidium delicit in *stagnum*, quod *κυνηγη λίμνη* appellatur A. L. antea *Κωνώπη* dictum, Ouidio *Hyrie*.

Μεγίχος. 14. ι)

Ov. XIII. 717. *Chaoniosque sinus, ubi nati rege Molosso Irrita subiectis fugere incendia pennis*. Ipse etiam pater, Munichus, mutatur in auem ap. A. L.

Οινόη. 16. κ)

Pygmaea mater Ouidio VI. 90. victa certamine a Iunone, ideoque in gruem mutata; Boeo, quod Deos inprimis Iunonem contemneret, hac poena afficitur.

Λευκιππος. 17. δ)

Apud Phaestios in Creta ex femina in marem mutatus, Latonae beneficio sec. Nicandr., Isidis, Ouidio. Nomina Leucippi et parentum *Λαμπρῶ* et *Γλατταίως* mutavit Ovidius in Iphin, Ligdum et Teletusam. Apud Nicandrum implorat mater opem Latonae, quum in ea aetate esset Leucippus, ut se- xus latere amplius non posset; apud Ovidium, invento iucundiori, ipso nuptiarum die. In precibus matris omissus Ouidio, apud Nicandrum additus, similibus metamorphosium recens, nec minus sacrorum ex hoc miraculo apud Phaestios rituum expositio; pro ea titulus in templo consecratus Ouidio debetur. Nuptiarum, quae maxime or-

G 2

nant

ι) auctor non additus ap. A. L. forte est Boeus.

κ) Βοῖος ἐν Ὀρνιθογ. β.

δ) Νίν. Ἐρ. β.

nant locum Ouidianum, nullam fecit Nicander mentionem.

Τέραμβος. 22. m).

Dubitant intt. an respiciat hanc fabulam Ouidius VII. 353. sqq. Equidem nullus dubito, consensus est in loco: *Othryn, et euentu veteris loca nota Cerambi*: ἐν τῇ γῆ τῶν Μηλιέων παρὰ τὴν ὑπέρρειαν τῆς Ὀθρυος. nomen viri *Cerambus* sonat Ouidio Sed tamen *varie narrata est fabula*, antiquior forte ratio fuit Ouidiana, longe aliam secutus erat Nicander. Commune et illud, quod a Nymphis mutatur Cerambus, sed iratis sec. Nic., propitiis ex Ouidii sententia; in auem Ouidio, vt videtur (sublatus in aera pennis), in scarabaeum fere cognominem Nicandro (scarabaeus *κεράμβυξ* dicitur, adeoque, si etymum in hac fabula valuit, *Τέραμβος* forte vitiose pro *Κέραμβος* scriptum est).

Βάττος. 23. n).

Battus Nelei dicitur Lactantio lapis circa Pythum factus. Eundem locum Ouidius innuit M. II. coll. vv. 684. 689. non accuratius ille definitur ap. Ant. Lib. qui tamen in itinere Mercurii *post Maenalum montem* nominat *Βάττε σιοπιᾶς*. Sec. Ant. Lib. Apollo in Thesalia Admeti suaque armenta pascit. Hinc Mercurius abactas boues per longum terrarum tractum, quod iter, praecipuis locis indicatis, inter alia etiam Batti specula, describitur, tandem in an-
tro

m) Νίη. Ἐτ. α. n) Νίη. Ἐτ. α. καὶ Ἡσίოდος ἐν μεγ. Ἡοίαις. καὶ Διδύμαρχος μεταμ. γ. καὶ Ἀντίγονος ἐν ταῖς ἀλλοιάσεσι. καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος ἐν ἐπιγράμματι ὡς Φησι Πάμφιλος α.

tro Coryphasio abscondit: Ovidius has ambages, nescio quam ob causam, declinans, Apollinem in Elide aut Messenia collocat, cuius incuria boues in Pylum agrum aberrant, ubi Battus Nelei equos seruat; boues a Mercurio in siluis occultantur. Dolos, quibus furtum perficitur, accuratius explicat Ant. Lib.; Ovidius breuiter, at docte, *arte sua* Mercurium usum esse innuit. Pro Chlaena bos est merces silentii Batto promissa sec. Quid. In graeco Βάττε σκοπιὰ locus dicitur; ex imitatione in alium lusum incidit Ovidius: *in durum silicem Battus vertitur, qui nunc quoque dicitur index; inque nihil merito vetus est infamia saxo.* Vellem non cogitasset de lapide Lydio, nam is iure et bene meritis index dicitur.

Ασκαλαβος. 24. ο).

Mismae nomen non est ap. Ouid. V. 449. Puer ridet auida mque vocat Deam. Nicandro irridentis ille auidius bibenti Cereri iubet urnam aut situlam afferri.

Μετιοχη και Μενιπηη. 25. ρ).

Ita vocantur Orionis filiae ap. Ant. Lib. nomina non habet Ovidius M. XIII. 693. morte voluntaria, radiis textoriis peremtae, patriam a peste liberant. sec. Ant. Lib. corpora virginum Proserpina et Pluto e conspectu auferunt, proque iis stellas ex terra excitant, quae, in caelum sublatae, cometae dicuntur. Festa iis annua ciues instituunt, templum ad Orchomenum consecrant, vocantque Κορωνιδας

G 3

Παρ-

ο) Νικ. Έτερ. δ.
να Έτερ. α.

ρ) Νικ. Έτερ. δ. και Κοριν-

Παρθένοϋς, cuius nominis ratio non intelligitur. Breuius rem Ouidius narrat, nec tamen sine miro dissensu. Cadunt virgines pro populo, efferuntur corpora, cremantur, iam vero *de virginea favilla, n^o genus intereat, gemini exeunt iuvenes, quos fama Coronas nominat.* Pro stellis illis ap. Ant. Lib. hic habes iuvenes, pro Coronidibus Coronas, sed rationem figmentorum aut confusions assequi non licet.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. 27. q)

Pro ea Dianae beneficio, quae nubem oculis spectantium obiecerit, inter officium turbamque sacri ceruam suppositam et maclatam esse Ouidius narrat XII. 34 apud Nicandrum ora ab inhumano spectaculo auertentibus principibus Ἄρτεμις μόσχου (ταῦρον deinde, quae vox lusui etymologico inferuit) ἔφηγε παρά τὸν βωμὸν, ipsam Iphigeniam in Tauricam abripit ad Thoantem, procedente tempore in Leucen insulam, vbi Achillis tumultus erat; hic ea Ὀρειλοχίᾳ δία.

ΤΥΦΩΝ. 28. r)

In fuga Deorum ap. Ouidium mutatur ipse Iupiter, qui cum Minerva, cuius Ouidius non meminit, tranquillus remansit sec. Nicandrum. Sed ap. Ouid. rem narrant Pierides ad contemptum Deorum. Apollo coruus fit Ouidio, ἱέραξ Nicandro; Mercurius ibis vtrique, etiam Diana felis. Venus non nominatur ab Ant. Lib. apud Ouidium in piscem mutatur (v. 331. Haec metamorphosis sec. alios fit inter Syros, cf. supra S. II.), Bacchus fit caper

q) Νλυ. Ἐτερ. δ.

r) Νλυ. Ἐτερ. δ.

eaper utriusque; Iuno vacca Ouidio, sed omissa Iu-
none alii plures Dii mutantur ap. Ant. Lib.

Γαλινθιας. 29. 5)

Galanthis O. M. IX. 306. ap. A. L. Μοΐρου et
Ἐπιχθονια sedent κρατῆσαι τὰς ἑαυτῶν χεῖρας. Ipsa Iu-
no, apud Ovidium, in ara seder, bracchia in ge-
nibus digitis connexa tenens. In exponendo poe-
nae modo multa in melius mutata Ouidio; sed for-
te illa: Ἰορίσμεται etc. quae poetam non decebant,
Antonini Liberalis sunt, explicant enim ea, quae
magis decenter et poetice praemittuntur, at ob-
scuritus dicta. Discimus ex Ant. Lib. sacra facta
esse Galinthidi, mustelamque Hecatae sacram fuisse.

Βυβλις. 30. 1)

In genealogia Mileti dissensus. Mileto exilii
caussa est, quod timebat sibi ab eo Minos, sec.
Ovidium; ap. Nicandrum fugit Minois amorem
Miletus, ducit filiam regis Cariae Idotheam, quae
est Cyane filia Maeandri in Ovidianis. Ap. Ant.
Lib. Byblis statuit, ne amorem suum in fratrem pro-
dat, de saxo se deiicere; mutatur in flumen a Nym-
phis. Contra apud Ovidium fratri illa declarat
amorem, et renuente demum Cauno et fugiente,
in aquam plorando deliquescit.

Μεσσαπιοι. 31. 1)

His respondet fabula apud Ovidium XIV. 514.
de pastore Appulo in oleastrum verso. In prooe-
mio

G 4

5) Νίη. Ἐτερ. δ.

ε) Νίη. Ἐτερ. β.

11) Νίη. Ἐτερ. β.

mio ap. Ant. Lib. de originibus Messapiorum vix omnia Nicandro debentur. Fabula spectat ad certum locum *νυμφῶν καὶ παιδῶν παρὰ τὰς λεγομένας ἱερὰς πέτρας*, cf. Ouid. 514. sqq. Antrum nymphis sacrum et templum oleastris opacum occasionem prae-
buit, vt pueri agrestes, qui saltando cum Nymphis contendere ausi essent, in has arbores mutati fingerentur. Ouidius aliter rem exornat; vnus est pastor, qui Nymphas ex antro fugat, deinde irridet saltantes et imitatur.

Δρυοπη. 32. α).

Apud Ouidium IX. 336. Dryope venit ad stagnum aliquod cum filio puero, loti florem, carpit, quod autem in lotum olim Lotis nympha mutata fuerat, ipsa in lotum Dryope a Nymphis mutatur, quas coluerat impense, adeoque indigno modo. Apud Anton. Lib. metamorphosis beneficii loco habetur. Filius iam adultus, Amphissus, Apollini patri templum aedificat, in quo mater a nymphis abripitur, pro ea alnus ex terra editur, iuxta hanc aqua. Iam Nymphis quoque aedem dedicat Amphissus. Amorem Apollinis in Dryopem vix attigit Ouidius; Nicander vberius exornauerat dolum quo decepta esset Dryope, sed non satis bene excogitatum.

Συρρα. 34 γ).

In Graeco Theias est pater, Myrrha vero decepta fraude abortum facit. Ouidio pater est Cinyras,

α) Νίκ. Ἐπερ. α.

γ) auctor non additus.

ras, sed portentose nimis Myrrha arbor parit.
 Apud Ant. Lib. Myrrha *εὐχεται μήτε παρὰ ζωῆσι μήτ' ἐν νεκροῖς Φανῆναι*. Hanc formulam in hac fabula receptam fuisse declarat Ouidius, qui similiter X. 485. sqq. *ne violem viuosque superstes Mortuaque extinctos, ambobus pellere regnis*, et vbertate solita idem aliis verbis repetens: *Mutataeque mihi vitamque necemque negare*. Sec. Ant. Lib. Theias se interimit.

Βεριολοι 35. 2).

Rustici Lycii in ranas mutati, quod Latonam aqua, quae est ap. Ant. Lib. *Μελίτη κρήνη* citra Xanthum, prohibuerant. Iuncos legunt sec. Ouidium. Ap. Ant. Lib. sunt bubulci, qui boues potant, Latona vero vti aqua cupit ad abluendos infantes, quod cur mutatum sit ab Ouidio indicant illa: *Non ego nostros Abluere hic artus lassataque membra parabam, sed releuare sitim*. Ap. Ant. Lib. Latona hinc exclusa ad Xanthum flumen fert infantes, lupis viam monstrantibus (vnde terra, Trimilis ante, Lycia dicta sit et Xanthus factus sit sacer Apollini), reuersa autem poenas sumit a contemtoribus, quas lapide aspero percussos in ranas conuertit; pro quo apud Ouidium decentius *rollit ad sidera palmas*.

Δωριεῖς. 37. a).

Prooemium ap. Ant. Lib. exponit Diomedis errores, fortunam in Italia et mortem. Sepeliunt eum Dorienfes in insula Diomedea, quos aliquando

G 5

ad

2) [Γορρεῖ] Μηνειράτης Ξάνθιος λυκαίωνες καὶ Νίκανδρος.
 a) auctor non additus.

ad tumulum Diomedis sacra facientes Illyrii barbari
 cunctos infidiis struclis trucidant. Διὸς δὲ βελῆ τὰ
 σώματα μὲν ἠΦανίσθη τῶν Ἑλλήνων, ἅ δὲ ψυχὰς μετέ-
 βαλον εἰς ὄρνιθας. Ouidius Virgilium sequitur, qui
 aliter fabulam narrat.

Λυκος. 38. β).

Peleus post caedem Phoci fratris iustratur ab
 Eurytione Iri filio, quem ipse postea inter venan-
 dum imprudens iaculo interficit; abit ad Acastum,
 hinc ad Chironem Centaurum, colligit greges et ar-
 menta, quae offert Iro multam pro caeso filio; hanc
 Irus recusat, relinquit tamen armenta Peleus ora-
 culo monitus; ea lupus inuadit et trucidat, qui in
 faxum mutatur, conspicendus olim ἄχρη πλείσθ
 μεταξύ Λοκρίδος καὶ τῆς Φωκίδος γῆς. Melius fabula
 est adornata apud Ouidium M. XI. 346. sqq. coll.
 266. sqq. Peleus Phoci caede commissa abit ad
 Ceycem Trachiniae regem, sed celat crimen. Ma-
 ter Phoci, Plamathe Nerei filia (hanc quoque Ant.
 Lib nominat), nondum placata muneribus lupum
 illum impittit armentis Ceycis, qui Peleum caede
 pollutum hospitio exceperat. Dea non nisi inter-
 cedente Thetide iram deponit, tandem in lapidem
 lupum conuertit.

ἈρκεοΦων. 39. γ).

Arceophon et Arsinoe Ouidio Iphis et Anaxa-
 rete. Pater Arsinoes, Nicocreon ap. Ant. Lib., su-
 perbus genere, quod a Teucro ducebat, et regia
 apud

β) Ἴς. Νίκ. Ἐτ. α. γ) ἰσορεῖ Ἑρμῆσιάνναξ Λεοντίω β.

apud Salaminios potestate, Arceophontem natalibus Punicis obscurum generum accipere dedignatur. Patre iam orbata est Anaxarete sec. Ouid. XIV. 741. sed tamen genus a Teucro ductum memoratur v. 698. Ap. Ant. Lib. Arceophon matrimonii spe exclusus ad clandestinos amores Arfinoën sollicitat ope nutricis corruptae; nutricis perfidia per ipsam puellam declaratur parentibus ac barbaro more et inhumano punitur, vt iure haec omnia omisisse videatur Ouidius. Arceophon inedia vitam finit; Iphis se ante fores Anaxaretis suspendit. Arfinoe *πρὸς ἕβρον ἐκ τῶν οἰκίων ἐκνήψασα* funus spectat Arceophonitis; Anaxarete, *quam iam Deus ultor agebat, Mora tamen, videamus, ait, miserabile funus* etc. Quae habet Ouidius de templo et statua Anaxaretis seu Veneris prospicientis apud Salaminios, non leguntur ap. Ant. Lib.

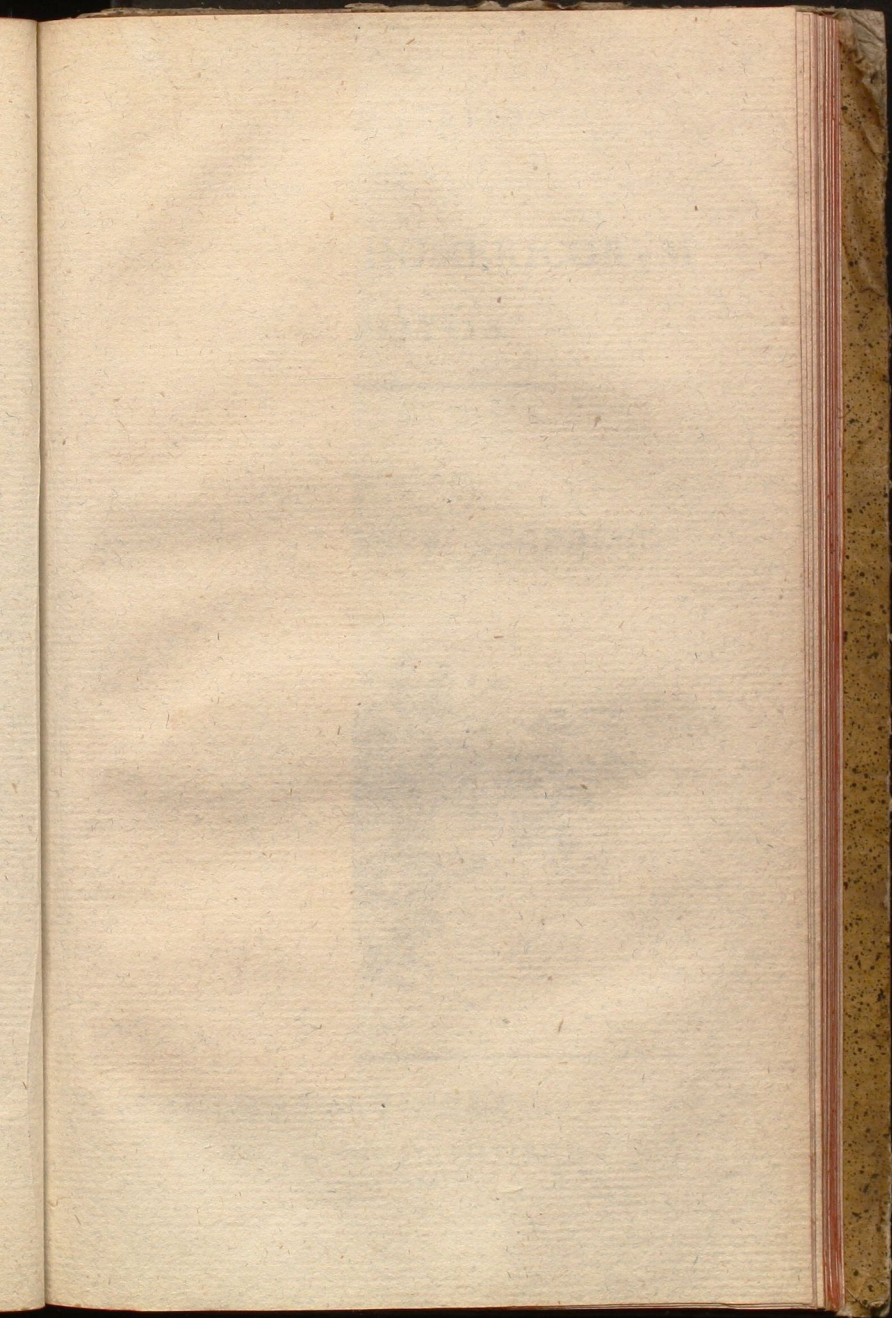
Αλωπηξ. 41.

Fabula de cane et vulpe in saxa mutatis; addita est alia de Cephalo et Procride. In Apollodori Bibliotheca III. 15. p. 272. sqq. leges nonnulla parum decenter narrata in hoc mytho, eiusmodi etiam plura habet Antoninus Liberalis; felicissima igitur arte ita fabula immutata est, vt exponitur iucunde ab Ouidio M. VII. 690. sqq. Comparationem instituamus, quam fieri potest, breuissime. Apud Ouid. 720. sqq. Cephalus ipse tentat Procridis fidem, mutata figura; sec. Ant. Lib. per seruum ignotum pretio eam sollicitat. Ouidio v. 745. a Cephalo profuga Procris in montibus errat, et a Diana iaculum et canem mirabilem dono accipit. Apud Ant. Lib. monita oraculo ad Minoëm illa se confert

confert et ab eo donatur iaculo et cane, ob causam minus honeste et decenter expositam. Quod autem Ouidii v. 749. fatetur Cephalus, se quoque *poruisse* tantis muneribus oblatis simili succumbere culpa, hoc vere accidit sec. Ant. Lib. Nam ipsa Procris similiter fidem Cephalo tentat sumto virili habitu et oblato cane et iaculo. Hoc teneatur necesse est, ut et ars Ouidii in re exponenda eluceat, et melius intelligantur vv. 687. sqq. *Quae petit, ille refert, sed, quae narrare pudori est, Qua tulerit mercede* (scil. canem ac iaculum) *siler.* A. v. 759. incipit narratio de cane in lapidem mutato, quum vulpem insequeretur; quamquam vulpes non nominatur Ouidio, sed *fera*, vniuerse, et descriptio lupum potius indicat. Vulpes illa sec. Ant. Lib. Amphitryonis tempore Thebanis molesta erat; Amphitryo Cephalum cum cane arcessit. Melius haec Ouidius exornat. Fera illa poenae loco immittitur in Thebanos a Themide; causa est Sphinx occisa; adeoque tempora sunt non Amphitryonis sed Oedipodis. Historiam de Procris interemta ab imprudente Cephalo non habet Antoninus Liberalis.

H

3,
ò
-
n.
òç
a
r'
-
n
r-
-
i-
-
r.

C
a.
n.

ò,
ur
e:

n-
ò
o.
li-
n-
ffe

104908

VD 18

ULB Halle

3

007 238 576

1

COMMENTATIO
 DE CAUSSIS ET AVCTORIBVS
 NARRATIONVM
 DE
MVTATIS FORMIS
 AD ILLUSTRANDVM MAXIME ET
 DIIVDICANDVM
 OPVS METAMORPHOSIVM OVIDIANVM

AVCTORE
 IOANNE GVILELMO LVDOVICO
MELLMANN A. M.
 CLASSIVM GRAECARVM ET LATINARVM
 IN GYMNASIIS ACADEMIAE IMPERIALIS
 MOSCOVIENSIS RECTORE DESIGNATO

LIPSIAE,
 Apud PAVL. GOTTH. KVMMER
 1786.

